

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Marcela Oškrdová

Směnečný indosament a další navazující instituty směnečného práva

Rigorózní práce

Vedoucí rigorózní práce: JUDr. Marie Zahradníčková, Csc.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 26. 3. 2017

Název v anglickém jazyce: Endorsement and other related institutes of the law of negotiable instruments

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Současně prohlašuji, že práce splňuje požadavek minimálního rozsahu, když je bez poznámek pod čarou tvořena 218.699 znaky.

Marcela Oškrdová

Věnováno babičce Libuše

Velice děkuji paní JUDr. Marii Zahradníčkové, Csc. za cenné rady a neuvěřitelně milý přístup a ochotu při vedení mé rigorózní práce.

Děkuji Marku Sedlákovu za to, že mne donutil studovat právo.

Děkuji celé své rodině za neskutečnou podporu během studií. Především děkuji své babičce Libuši Chalupové a mamince Aleně Oškrdové.

Děkuji.

Obsah	
Věnováno babičce Libuše	3
Úvod	7
Část A – Směnečný indosament.....	8
1. Občanskoprávní převod a přechod práv a povinností ze směnky	9
2. Směnečný rubopis a formální požadavky na jeho zápis.....	11
2.1 Formální náležitosti indosamentu	11
2.2 Nepodmíněnost indosamentu a částečný indosament	13
3. Účinky indosamentu	14
3.1 Převodní účinek.....	15
3.2 Záruční účinek.....	16
3.3 Legitimační účinek.....	17
4. Druhy indosamentů	19
4.1 Prokuraindosament.....	19
4.2 Zástavní indosament.....	21
4.3 Exonerační indosament	23
4.4 Rektaindosament	24
4.5 Zpětný indosament	25
4.6 Simulační indosament	26
4.7 Podindosament	27
5. Převod směnky bez současného převodu zajištěné pohledávky.....	27
Část B – Směnečné rukojemství.....	32
1. Zajišťovací instituty obecně	32
1.1 Obecné občanskoprávní zajišťovací instituty	32
1.2 Specifické zajišťovací instituty směnečného práva	35
2. Aval jako zajišťovací institut.....	36
2.1 Akcesorita a subsidiarita avalu.....	38
2.2 Okruh osob způsobilých zavázat se směnečným rukojemstvím	40
2.3 Forma avalu.....	43
2.4. Závazek avalisty.....	47
3. Námitky	50
3.1 Námitka zaplacení směnečné sumy ve vztahu k avalistovi.....	56

Část C – Směnečný protest.....	63
1. Obecně ke směnečnému protestu	63
1.1 Subjekty protestace	64
1.3 Náklady na provedení směnečného protestu	70
1.4 Postup při protestaci směnky.....	72
2. K jednotlivým druhům protestů.....	77
2.1 Protest pro nedatovaný akcept u lhůtní vistasměnky a protest pro nevidování lhůtní vistasměnky vlastní.....	77
2.2 Protest pro nepřijetí směnky cizí.....	79
2.3 Protest pro nezaplacení směnky	82
2.4 Protest pro nepřijetí směnky cizí podpůrnou adresou	84
2.5 Protest pro nezaplacení směnky čestným příjemcem nebo podpůrnou adresou	85
2.6 Protest vydávací pro nevydání akceptačního stejnopisu směnky.....	87
2.7 Protest vydávací pro nevydání prvopisu směnky majiteli směnečného opisu ..	88
3. K doložce „bez protestu“	90
4. Protestace směnky obecním úřadem.....	91
Část D – Domicil	97
1. Pojem, funkce, subjekty a forma domicilu	97
1.1 Funkce domicilu	97
1.2 Subjekty.....	98
1.3 Forma domicilu	103
2. Rozpor platebního místa a domicilu	105
Závěr.....	108
Použitá literatura.....	109
Časopisecká literatura	109
Judikatura.....	110

Úvod

Cílem rigorózní práce je pojednat o směnečném indosamentu a dalších institutech směnečného práva - avalu, protestu a domicilu. Spis je založen na diplomové práci Vybrané instituty směnečného práva¹ sepsané na katedře obchodního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy pod vedením paní JUDr. Marie Zahradníčkové, Csc. Diplomová práce byla zaměřena na směnečný aval, protest a domicil.

Směnečný indosament byl pak obsahem bakalářské práce Indosace směnky² sepsané na katedře obchodního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity pod vedením pana doc. JUDr. Josefa Kotáska, PhD. v rámci studia oboru Právo a mezinárodní obchod.

S ohledem na skutečnost, že směnečné právo je i pro advokáty velmi těžko uchopitelné a zpravidla si s obsahem námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu nevědí příliš rady, rozhodla jsem se pro zpracování práce, jejímž obsahem jsou nejvýznamnější instituty směnečného práva.

V rigorózní práci bude v souvislosti s rozbohem právní úpravy hojně odkazováno na soudobou judikaturu, aby tak mohl být podán ucelený výklad o zpracovávané problematice.

Cílem práce je tedy podat odpovědi na základní otázky týkající se právě indosamentu, avalu, protestu a domicilu, popsat jejich zákonnou úpravu a uvést relevantní judikaturu.

---

¹ OŠKRDOVÁ, Marcela. Vybrané instituty směnečného práva. Praha, 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta. Vedoucí práce Marie Zahradníčková.

² OŠKRDOVÁ, Marcela. *Indosace směnky* [online]. Brno, 2011. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Josef Kotásek.

Část A – Směnečný indosament

Směnečný indosament neboli rubopis či ve starší literatuře rovněž směnečné žiro je směnečný institut, jehož účelem je převod směnky, tedy změna v osobě majitele směnky. Úpravu rubopisování směnky nalezneme v ustanovení čl. I §§ 11 – 20 z. č. 191/1950 Sb. směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž jen jako „směnečný a šekový zákon“ či „SŠZ“), přičemž se tato úprava užije i na převody jiných cenných papírů v případě, že na ně bude zvláštním zákonem odkázáno. Z toho je zjevné, že úprava rubopisu přesahuje potřeby směnečného a šekového zákona, respektive tato úprava se užije i pro převody jiných cenných papírů, stanoví-li tak zvláštní předpis. Význam rubopisu je tedy v tomto ohledu širší než význam jiných směnečných institutů.

Změnu v osobě směnečného dlužníka zákon směnečný a šekový výslovně neupravuje. V praxi však možná je, ovšem pouze na základě občanskoprávních skutečností. Bude se jednat zejména o přechod práv a povinností na základě smrti dlužníka či zániku právnické osoby bez likvidace, případně o důsledky spojené s řešením úpadku dlužníka formou konkursu dle předpisů o insolvenčním řízení.

Oproti změně v osobě směnečného dlužníka je změna v osobě směnečného věřitele běžným a žádoucím jevem, a to především z důvodu obchodovatelnosti směnečné listiny jakožto jednoho z nejvýznamnějších atributů směnky. Změnou v osobě majitele směnky dochází k rychlému převodu kapitálu tam, kde je ho zapotřebí.

Typicky je směnka převáděna směnečněprávními způsoby převodu, a sice rubopisováním či blankotradicí, o nichž bude podrobněji pojednáno níže. Směnečné způsoby převodu však nejsou jediným prostředkem změny v osobě věřitele. Myslitelný je zejména, obdobně jako u změny v osobě dlužníka, přechod práv v souvislosti se zánikem majitele směnky, tedy ke změně směnečného věřitele dojde v důsledku smrti majitele či v souvislosti se zánikem právnické osoby s právním nástupcem; popřípadě v souvislosti s konkursem majitele směnky.

Zvláštní režim pro změnu v osobě majitele se uplatní u rektasměnky – směnky vystavené nikoli na řad, tedy vystavené jako cenný papír na jméno. Takovou směnku

totiž lze dle ustanovení čl. I § 11 odst. 2 SŠZ převést jen ve formě a s účinky obyčejného postupu (cese).

Převoditelnost směnky je její typickou vlastností a nezbytností pro účely její obchodovatelnosti. V tomto světle opakovaně judikoval Nejvyšší soud České republiky, například v rozsudku ze dne 1. 3. 2006, sp. zn.: 29 Odo 280/2005, kdy hodnotil závaznost dohody, kterou remitent a dlužník vyloučili jakékoli převody předmětné zajišťovací směnky. Soud správně uzavřel, že taková dohoda je platná, nicméně na platnost převodu směnky nemá vliv. Tedy byla-li směnečná listina indosována v souladu s právními předpisy, nemůže tento převod a originární nabytí práv indosatářem zmařit předchozí uzavření dohody o nepřevoditelnosti směnky mezi výstavcem a remitentem. Současně však soud konstatoval, že byl porušen závazek plynoucí z této dohody, a tudíž je možné uplatnit právo na náhradu škody, a v případě, že dlužník prokáže její vznik a výši, bude remitent povinen tuto újmu nahradit.

V následujícím textu budou nejprve stručně rozebrány občanskoprávní převody a přechody práv a povinností ze směnky a jejich účinky, aby následně mohl být srovnán a důkladně popsán směnečný indosament a blankotradice.

1. Občanskoprávní převod a přechod práv a povinností ze směnky

Hned v úvodu je třeba konstatovat, že směnku vystavenou na řad nelze převést jinak než indosamentem, respektive blankotradicí. Tato skutečnost je dána jednak právní úpravou, kdy zákon směnečný a šekový občanskoprávní převod nepřipouští, a jednak to vyplývá z judikatury Nejvyššího soudu České republiky. Konkrétně bylo rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 2005, č. j.: 29 Od 1114/2004, stanoveno, že z faktu, že směnečný a šekový zákon neupravuje možnost převodu směnky na řad cesí, plyne, že směnku na řad smlouvou o postoupení pohledávky převést nelze. Soud ve svém rozhodnutí potvrdil správnost rozhodnutí soudu nižšího stupně a ztotožnil se i s jeho argumentací, že přestože zákon směnečný a šekový občanskoprávní převod směnky na řad výslovně nevylučuje, tento možný není. Byť dle názoru soudu nižšího stupně přichází pro převod práv ze směnky v úvahu smlouva o postoupení pohledávky, její užití je vyloučeno speciální úpravou zakotvenou v ustanovení § 18 odst. 1 z. č. 591/1992 Sb.

cenné papíry, ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž jen jako „zákon o cenných papírech“ či „ZCP“), který stanoví, že k převodu listinného cenného papíru na řad se vyžaduje i rubopis. Zákon o cenných papírech byl zrušen ke dni účinnosti z. č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž jen jako „občanský zákoník“ či „OZ“), domnívám se však, že ustanovení § 1103 odst. 2 občanského zákoníku stanoví podmínku převodu cenného papíru na řad rubopisem stejně, jako tomu bylo v zákoně o cenných papírech, když tato nová úprava zní následovně: „...*Vlastnické právo k cennému papíru na řad se převádí rubopisem a smlouvou k okamžiku jeho předání...*“³. Směnku vystavenou na řad lze tedy převést výlučně směnečněprávními způsoby převodu.

Naproti tomu ustanovení čl. I § 11 odst. 2 SŠZ výslovně stanoví, že rektasměnky lze převést jen ve formě a s účinky obyčejného postupu. Ustanovení § 1103 odst. 3 OZ pak pro převody cenných papírů na jméno stanoví, že vlastnické právo k nim se převádí už samotnou smlouvou k okamžiku její účinnosti. V právní úpravě platné do účinnosti občanského zákoníku docházelo k převodu rektapapírů jejich předáním. Současná úprava tedy zakotvuje translační účinek smlouvy o postoupení pohledávky z cenných papírů na jméno. Tato nová úprava rovněž na rozdíl od dříve platného občanského zákoníku nestanoví potřebu písemné formy takové smlouvy.

Na základě postoupení rektasměnky dochází k občanskoprávním účinkům převodu tohoto cenného papíru. Tedy nabyvatel vstupuje do práv a povinností svého předchůdce. Derivatívni nabytí práv a povinností způsobuje, že směnečný dlužník může vůči aktuálnímu majiteli uplatnit námitky, jež mu náležely vůči jeho předchůdci či předchůdcům.

K derivatívnímu nabytí práv a povinností dojde i v případě výše zmíněných občanskoprávních skutečností, na základě kterých se změní majitel směnky. Tedy zanikne-li aktuální směnečný věřitel s právním nástupcem, nehledě na to, zda se tak stane v důsledku smrti fyzické osoby či zániku právnické osoby bez likvidace, vstoupí do práv a povinností zanikajícího věřitele jeho občanskoprávní nástupce. Dlužníková práva vůči předchůdci zůstávají mu zachována a tento tudíž může namítat veškeré okolnosti vyplývající z jejich právních vztahů i vůči aktuálnímu majiteli směnky.

---

³ Doslovné znění ustanovení § 1103 odst. 2 OZ věta první.

Nutno podotknout, že s ohledem na to, že na směnce není občanskoprávní převod či přechod práv nikterak značen, je vhodné nabývací titul ke směnce připojit stejným způsobem, jako se připojuje přívěsek, tedy nikoliv jen dočasně, ale naopak co nejvíce trvale.

2. Směnečný rubopis a formální požadavky na jeho zápis

Indosament není v zákoně definován, proto je nutné při jeho charakteristice vycházet ze znaků a požadavků, které v zákoně uvedeny jsou, a to především v čl. I § 11 a násl. SŠZ. Indosament je jednostranný právní úkon učiněný indosantem („...účastník směnečného vztahu, který směnku převedl indosací...“⁴), kterým se cenný papír a veškerá práva s ním spojená nepodmíněně převádí na indosatáře („...směnečný věřitel, který nabyl směnku indosací...“⁵). Samotný indosament však k převodu směnky nepostačuje. Ustanovení § 1103 odst. 2 OZ stanoví, že vlastnické právo k cennému papíru na řad se převádí rubopisem a smlouvou k okamžiku jeho předání. Tedy tradice, předání, cenného papíru je jednou ze tří podmínek platnosti převodu. Kromě indosamentu a předání pak občanský zákoník vyžaduje rovněž uzavření smlouvy. Touto smlouvou rozumíme i konkludentní jednání ve formě právě převzetí listiny. Není tedy třeba zvláštní písemné smlouvy zakotvující projev vůle převést práva a povinnosti na straně indosanta a převzít práva a povinnosti na straně indosatáře.

2.1 Formální náležitosti indosamentu

Základními požadavky zákona jsou písemnost, nepodmíněnost. Požadavek písemnosti je stanoven v ustanovení čl. I § 13 odst. 1 SŠZ. Stejně ustanovení pak dává indosantovi možnost zaznamenat rubopis nejen na směnku, ale i na přívěsek s ní spojený. Indosament by mohl být zaznamenán i na líci směnky, přestože je obvykle umístěn na rubu směnky (odtud označení rubopis, i označení indosament z italského „in dorso“, tedy na zadní straně). V případě umístění na lícové straně směnečné listiny je však třeba, aby rubopis nespočíval v pouhém podpisu indosantově, jak v jiných případech zákon směnečný a šekový výslovně dovoluje. Nejednalo by se totiž o indosament, nýbrž o aval za výstavce směnky, jak plyne z ust. čl. I § 31 odst. 3,

---

⁴ CHALUPA, R. *Zajišťovací směnka*. Praha: Linde Praha, akciová společnost, 2009. str. 17.

⁵ CHALUPA, R. *Zajišťovací směnka*. Praha: Linde Praha, akciová společnost, 2009. str. 17.

4 SŠZ.⁶

Zákon umožňuje umístění indosamentu i na stejnopisu či opisu směnky, z praktického hlediska a především z důvodu toho, že u indosamentů rozhoduje pořadí a nikoli datum vzniku, nelze doporučit provedení zápisu indosamentů na více listin (např. na přívěsek prvopisu směnky a na stejnopis směnky), nicméně z právního hlediska zde taková možnost je.⁷

Rubopis může ve smyslu ustanovení čl. I § 13 odst. 2 SŠZ tedy spočívat v pouhém podpisu převodce, je-li umístěn na zadní straně či na přívěsku listiny. Rubopis nemusí být datován, ani nemusí obsahovat jméno indosatáře. Takový rubopis je označován jako blankoindosament a majitel může blankoindosament vyplnit jménem svým nebo jménem někoho jiného, směnku dále indosovat, ať už blankoindosamentem či vyplněným indosamentem, případně může odevzdat směnku třetí osobě, aniž blankoindosament vyplní či na směnku vyznačí další indosament. Samozřejmě může se směnkou naložit i jiným způsobem jako každý jiný směnečný majitel (například ji uplatnit u dlužníka, zničit ji či s ní jakýmkoli jiným způsobem naložit). Zákon však pro účely dalšího převodu výslovně uvádí tyto možnosti.

Popsaný způsob převodu směnky blankoindosamentem otevírá majiteli směnky možnost převést směnku dále blankotradicí – prostým předáním listiny další osobě. Teoreticky (nikoli právně) se směnka stane na čas v podstatě cenným papírem na doručitele, neboť k převodu směnky postačuje její pouhé předání a ten, kdo má směnku v rukou, je sto nepřetržitou řadou indosamentů prokázat, že je řádným majitelem, jak požaduje ustanovení čl. I § 16 SŠZ. Hypoteticky tedy i osoba, která například směnečnou listinu naposledy převedenou blankoindosamentem jen našla, mohla by tvrdit, že je oprávněným nabyvatelem práv ze směnky. Uvedené může být rizikem převodu směnky blankoindosamentem. Na druhou stranu osoba, která nabyla směnku bez vyznačení indosatáře, převede-li ji blankotradicí, není odpovědná za zaplacení směnky, neboť na směnečné listině z tohoto titulu není zaznamenána, a nestává se tedy vedlejším postihovým dlužníkem. Převod směnky blankotradicí tedy

---

⁶ K tématu avalu viz Část B tohoto spisu.

⁷ CHALUPA, R. *Zákon směnečný a šekový – komentář. I. díl: Směnka*. Příbram: Linde Praha a.s. – Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 1996. S. 129-131.

nenavozuje účinek garanční. Převodní a legitimační účinek následuje blankotradici v nezměněné podobě.

Směnečný rubopis nemusí být datován. Pro posouzení existence nepřetržité řady indosamentů, která prokazuje legitimaci aktuálního majitele směnky k výkonu směnečných práv, není datum zaznamenání podstatné. Otázka okamžiku zápisu rubopisu na směnku je však významná z pohledu účinků indosamentu, kdy dle ustanovení čl. I § 20 odst. 1 SŠZ má indosament po protestu pro neplacení nebo po uplynutí lhůty k protestu účinky pouhé cesse. Druhý odstavec pak stanoví vyvratitelnou domněnku zápisu nedatovaného rubopisu před uplynutím lhůty protestu.

K převodu směnečné listiny je nutně zapotřebí i tradování směnky. Bez předání směnečné listiny, tedy stavu, kdy nabyvatel bude listinu fakticky držet, je rubopisování z pohledu potenciálního nabyvatele právně bezvýznamné. Vyplývá to jednak z výše uvedeného ustanovení § 1103 odst. 2 OZ, ale rovněž i z ustanovení § 514 OZ, které stanoví, že cenný papír je listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést.

Považuji za nezbytné na samém úvodu do problematiky směnečněprávních převodů zdůraznit, že následkem směnečného indosamentu, respektive blankotradice dochází k originárnímu nabytí práv a povinností ze směnky. Aktuální směnečný majitel tedy nevstupuje do práv a povinností svého předchůdce a směnečný dlužník až na výjimky nemůže vůči němu uplatnit námitky založené na jeho právních vztazích s předchozími věřiteli. Výslovně tak stanoví ustanovení čl. I § 17 SŠZ, přičemž zmíněná výjimka se uplatní v situacích, kdy majitel směnky jednal vědomě na škodu dlužníka.

2.2 Nepodmíněnost indosamentu a částečný indosament

Dle ustanovení čl. I § 12 odst. 1 SŠZ musí být indosament bezpodmínečný. Jakákoli podmínka, na níž by byl rubopis učiněn závislým, platí za nenapsanou. Tedy následkem podmíněnosti indosamentu není jeho neplatnost, avšak jakákoliv taková podmínka nemá žádné právní účinky. Zatímco tedy podmíněnost příkazu či slibu k zaplacení směnečné sumy vyjádřená v textu směnky způsobuje její neplatnost, podmínka stanovená v rubopisu není směnce na závadu a nezpůsobuje neplatnost směnky, ani samotného indosamentu.

Naproti tomu částečný indosament je neplatný. Je tak stanoveno čl. I § 12 odst. 2 SŠZ. Práva a povinnosti plynoucí ze směnky mohou být tedy převedena pouze a jen jako celek a nelze tedy platně dohodnout převedení jen některých práv.

3. Účinky indosamentu

Smyslem a účelem indosamentu je navození účinků, které jej následují. Literatura rozlišuje účinek převodní, záruční a legitimační. Radim Chalupa⁸ pak přidává čtvrtou kategorii, a to sice účinek abstrakční, nicméně jiní autoři jsou k takovému dělení kritičtí⁹ a abstrakční účinek považují za součást převodního účinku. Přestože ve své první práci¹⁰ týkající se směnek jsem se klonila k názoru, že abstrakční účinek je třeba vyčlenit a zohledňovat jej samostatně, s odstupem času vnímám aspekty, které tomuto účinku přisuzuje Radim Chalupa, jako součást převodního účinku.

Uvedený autor argumentuje především tím, že „...*Abstraktnost směnečné pohledávky nemá vždy stejnou kvalitu. Bezprostředně po svém vzniku je směnečná pohledávka formálně abstraktní. V důsledku indosace...se pohledávka stává materiálně abstraktní. Uvedené vystupňování... je projevem abstrakčního účinku indosamentu...*“.¹¹

Dle mého názoru je citovaná teze popisem převodního účinku, jak bude charakterizován v následujícím oddíle. Označování jakéhosi specifika, které v uvedeném autor spatřuje, se mi jeví nadbytečným a nevýznamným.

Kriticky se k této tezi staví i například Josef Kotásek: „...*rozpaky způsobuje pojem abstrakční účinek. Směnečný rubopis jej nevyvolává a vyvolávat nemůže, neboť směnka je abstraktní cenný papír od počátku a bez ohledu na to, kdo ji zrovna drží a kdo je ní povinen platit. Je logické, že mezi prvními účastníky směnky jsou vlastní vztahy (kauzální či jiné) a že je dlužníci mohou využít ke své obraně formou námitky. Jde potom ale o námitku z vlastních vztahů, která působí vůči abstraktnímu cennému papíru, směnka*

---

⁸ Blíže CHALUPA, R. *Zákon směnečný a šekový – komentář. 1. díl: Směnka*. Příbram: Linde Praha a.s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 1996. S. 167.

⁹ Kriticky KOVARŽÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*, 5. vydání, Praha: C.H.Beck, 2006. S. 131.

¹⁰ OŠKRDOVÁ, Marcela. *Indosace směnky* [online]. Brno, 2011. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Josef Kotásek.

¹¹ CHALUPA, R. *Zajišťovací směnka*. Praha: Linde Praha, akciová společnost, 2009. S. 15.

*jako taková jí nikdy přímo dotčena není...*¹²

3.1 Převodní účinek

Převodní účinek rubopisu způsobuje, že dochází na straně indosatáře k originárnímu nabytí práv ze směnky – indosatář tedy nenabývá práva odvislá od práv indosanta, nýbrž nabývá práva daná obsahem směnky a není podstatné, jaké vztahy mezi sebou měli dlužník a předchozí majitelé směnky. Indosatář nevstupuje do práv převodce. Vyplývá to z ustanovení čl. I § 14 odst. 1 SŠZ, který hovoří o převodu všech práv ze směnky, nikoli práv indosanta.

Indosatář tedy není povinen zkoumat předchozí vztahy účastníků směnečného vztahu či okolnosti vzniku směnky, případně jejích převodů. Nebylo by ani žádoucí, aby taková jeho povinnost existovala, neboť by tím byla omezena obchodovatelnost směnky a zpomalil by se proces převodů tohoto instrumentu peněžních transakcí a transfer kapitálu.

Převodní účinek indosamentu je zakotven zejména v ustanoveních čl. I § 11 odst. 1 a čl. I § 14 odst. 1 SŠZ. První ustanovení zakládá možnost převést jakoukoli směnku indosamentem. To je modifikováno ustanovení čl. I odst. 2 SŠZ, které stanoví zvláštní režim pro rektasměnky, jež lze převést jen ve formě a s účinky obyčejného postupu neboli cesse. Jak bylo uvedeno výše, bude-li převáděna rektasměnka, její nabyvatel vstoupí do práv svého předchůdce a nenabude směnku originárně. Je zřejmé, že pro převod rektasměnek se převodní účinek, jak je popsán v tomto oddílu, neuplatní.

Nutno podotknout, že je však třeba zohlednit i další ustanovení, neboť „...*ne každým indosamentem se převádějí práva ze směnky...*“¹³. Rozlišujeme totiž několikero druhů rubopisů a ne každý modifikovaný indosament následuje převodní účinek. Jedná se o zejména o prokuraindosament a indosament zástavní, jejichž účelem není změna majitele směnky, a tudíž není vhodné, aby byly spojeny s následkem v podobě převodního účinku.

---

¹² KOTÁSEK, J. *Směnečné právo. Komentář k čl. I zákona směnečného a šekového*. Praha: PROSPEKTRUM spol. s r.o., 2006. S. 100.

¹³ CHALUPA, R. *Zákon směnečný a šekový – komentář. I. díl: Směnka*. Příbram: Linde Praha a.s. – Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořinkové a Jana Tuláčka, 1996. S. 141.

Dle mého názoru nemá převodní účinek ani tzv. podindosament, tj. rubopis na směnce, která byla protestována pro neplacení, resp. u které uplynula lhůta k tomuto protestu. Takový rubopis má totiž účinky pouze cesse a nabyvatel tak opět „pouze“ vstupuje do práv svého předchůdce.

Současně pokud dlužník prokáže, že směnka byla převedena simulačním indosamentem, náleží mu vůči majiteli právo užití kauzálních námitek, a tedy ani v takovém případě nedojde k naplnění převodního účinku v celém jeho rozsahu – simulační indosatář sice nepřestane být majitelem směnky, avšak převodní účinek bude prolomen právě možností namítat skutečnosti, jež se zakládají na jeho vztahu k simulačnímu indosantovi.

Zda indosament vyvolá převodní účinek, je významné zejména z hlediska možnosti uplatnění kauzálních námitek, tedy námitek, které vyplývají z mimosměnečných vztahů mezi směnečným dlužníkem a předchozími majiteli směnky (indosanty). Převodní účinek totiž brání v užití argumentace, která se netýká přímo směnečné listiny, případně mimosměnečných vztahů mezi dlužníkem a aktuálním majitelem směnky.

Ustanovení čl. I § 17 SŠZ toto pravidlo prolomuje pro případ, že majitel při nabývání jednal vědomě na škodu dlužníka. Účelem zákona totiž není chránit věřitele, který nabyl směnku ve zlé víře. V takovém případě může dlužník relevantně uplatnit kauzální námitky zakládající se na jeho vlastním vztahu k předchozím směnečným věřitelům. Taková situace nastane i v případě výše zmíněného simulačního indosamentu, kdy dlužník bude moci uplatnit námitky, které plynou z jeho vztahu k simulačnímu indosantovi.

3.2 Záruční účinek

Ustanovení čl. I § 15 odst. 1 SŠZ upravuje záruční účinek, tj. odpovědnost indosanta za přijetí a zaplacení směnky. Rubopisec se tak vyznačením indosamentu stává vedlejším postihovým dlužníkem. Současně však zákon výslovně zakládá možnost tento účinek vyloučit opačnou doložkou. Opačnou doložkou se v tomto případě rozumí doložka exonerační a rektadoložka. Exonerační doložkou dojde k vyloučení záručního účinku, rektadoložkou pak k jeho omezení.

V čl. I § 15 odst. 2 ZSŠ je výslovně stanovena možnost indosanta další indosaci zakázat s tím, že pokud tak učiní, neodpovídá těm indosatářům, na něž byla směnka dále rubopisována.

Stejně jako u převodního účinku nenastává v případě prokuraindosamentu a indosamentu zástavního ani záruční účinek, a to ze stejného důvodu – smyslem těchto rubopisů totiž není změna v osobě majitele směnky. Podindosament záruční účinek rovněž nevyvolá, nicméně prostá občanskoprávní odpovědnost vyplývající z převodu směnky cessí zůstává zachována a bude tedy záviset na konkrétních okolnostech daného případu.

3.3 Legitimační účinek

Legitimační účinek rubopisu zajišťuje indosatářům a především aktuálnímu majiteli směnky průkaznost oprávnění uplatňovat práva ze směnky, respektive na jeho základě je majitel směnky sto doložit, že mu náleží práva ze směnky plynoucí. Legitimuje se tak dlužníku a tento je povinen, svědčí-li majiteli nepřetržitá řada rubopisů, uhradit mu při splatnosti směnečnou sumu. Směnečný a šekový zákon, konkrétně ustanovení čl. I § 16 odst. 1 SŠZ stanoví, že o tom, kdo má směnku v rukou, platí, že je řádným majitelem směnky, prokáže-li své právo nepřetržitou řadou indosamentů, a to i tehdy, je-li poslední z nich blankoindosamentem.

Je-li směnka prezentována dlužníku k placení, není tento povinen zkoumat, za jakých okolností, kdy a kým byly na směnku rubopisy zaznamenány. Dlužník, indosatáři, ale i případně soud tak posoudí pouze nepřetržitost řady indosamentů. Ani pokud rubopisovala směnku například osoba bez svéprávnosti (či jinak materiálně nezpůsobilá k takovému úkonu), nebude indosament neplatným, pokud oprávnění k převodu vyplyne ze směnky; ledaže by nesvéprávnost či jiná vada byla zjevná ze samotného indosamentu. Rubopis bude tedy nutno považovat za platný i v případě, že bude podepsán osobou odlišnou od vlastníka směnky, neboť zde převažuje ochrana dobré víry nabyvatele směnky, kdy nelze na směnečném dlužníku či potenciálním nabyvateli směnky vyžadovat ověřování okolností zápisu indosamentu. Ustanovení čl. I § 40 odst. 3 SŠZ stanoví, že kdo platí při splatnosti, zprošťuje se svého závazku, nejedná-li podvodně či nedopustí-li se hrubé nedbalosti, a jeho povinností je zkoumat

správnost řady indosamentů, nikoli však podpisy indosantů. Nejvyšší soud České republiky v rozsudku ze dne 22. 8. 2006, sp. zn.: 29 Odo 459/2005, konstatoval, že dlužníkovi ze směnky nepřísluší zkoumat oprávnění osob, které za indosanta směnku podepsaly. Není tedy třeba prokazovat, zda podpis za právnickou osobu, která směnku indosovala, byl učiněn k tomu oprávněnou osobou. Námitka materiální vady podpisu, tedy námitka, že za právnickou osobu jednala osoba k tomu nezmocněná a neoprávněná, přísluší dle soudu pouze tomu, za koho byl podpis učiněn. Nejvyšší soud se ztotožnil se závěry odvolacího soudu, i co se týče odkazu na ustanovení čl. I § 7 SŠZ, dle kterého, jsou-li na směnce podpisy osob, které se nemohou směnečně zavazovat, podpisy nepravé, podpisy vymyšlených osob nebo podpisy, jež z nějakého jiného důvodu nezavazují osoby, které se na směnku podepsaly nebo jejichž jménem byla směnka podepsána, nemá to vliv na platnost závazků ostatních osob na ní podepsaných. Z toho bylo soudem dovozeno, že i kdyby za indosanta podepsala směnku neoprávněná osoba, nezmění tato skutečnost ničeho na závazku dlužníka.

Nepřetržitost řady indosamentů bude tedy dodržena, bude-li prvním indosantem remitent (první směnečný věřitel) a každý další rubopis bude podepsán indosatářem předchozího indosamentu nebo bude-li se tak alespoň jevit ze zápisů na směnce, byť materiálně bude skutečnost jiná.

Nepřetržitou řadou indosamentů se rozumí i taková posloupnost převodů, ve které došlo k nesměnečnému převodu či přechodu. Řada indosamentů tedy nebude přerušena v případě, kdy došlo například k přechodu práv na základě dědění či univerzální sukcese práv obchodní společnosti; je však vhodné, aby takové nabývací tituly byly ke směnce připojeny.¹⁴

Přeškrtnutý indosament platí dle ustanovení čl. I § 16 odst. 1 SŠZ za nenapsaný bez ohledu na to, za jakých okolností k přeškrtnutí došlo. Je tedy irelevantní, kdo a kdy indosament přeškrtnul, podstatnou je pouze skutečnost, zda nebyla narušena řada rubopisů a zda je tedy další indosant současně indosatářem rubopisu, který byl zapsán před přeškrtnutým rubopisem.

Ochrana dobré víry nabyvatele směnky je poměrně výrazná a projevuje se mimo

---

¹⁴ KOTÁSEK, J. in KOTÁSEK, J., POKORNÁ, J., RABAN, P. a kol. Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005. S. 529.

jiné i v ustanovení čl. I § 16 odst. 2, když nový majitel směnky, který prokáže své právo nepřetržitou řadou indosamentů, není povinen směnku vydat, přestože někdo z předchozích vlastníků směnku pozbyl jakýmkoli způsobem (tedy směnku neindosoval). Uvedené se však vztahuje pouze na nabyvatele v dobré víře. Pokud byl aktuální majitel při nabývání ve zlé víře, případně se dopustil hrubé nedbalosti, pravidlo se na něj neuplatní.

Shodně jako pro převodní a záruční účinek, platí i pro legitimační účinek, že tento následuje každý indosament. Legitimační účinek má dokonce i prokuraindosament, jenž nelegitimuje detentora jakožto majitele směnky, avšak tento nabývá oprávnění činit právní jednání, která by jinak příslušela zmocniteli.

Podindosament nenásleduje legitimační účinek v pravém slova smyslu, neboť podindosament má účinky cesse, tedy v jeho důsledku nastávají občanskoprávní důsledky nesměnečného převodu.

4. Druhy indosamentů

Kromě tradiční formy indosamentu, rozeznává zákon a směnečná teorie další druhy rubopisů. Tyto jsou modifikovány a zpravidla je nenásledují všechny účinky, jak byly popsány v předchozím textu, případně je následují tyto účinky v omezené míře. V následujícím textu budou tyto zvláštní druhy rozebrány, a to jednak s ohledem na jejich podobu a jednak s ohledem na jejich další specifika.

4.1 Prokuraindosament

Prokuraindosament, označovaný též jako zmocňovací rubopis, je upraven v ustanovení čl. I § 18 SŠZ. Přestože zákon o prokuraindosatáři hovoří jako o majiteli směnky, tento není skutečným vlastníkem cenného papíru, ale jde spíše o držitele listiny. Zákon však zůstává věrný terminologii platné pro indosamenty a tedy aktuálního, posledního, indosatáře, nazývá majitelem. Ze samotného ustanovení o prokuraindosamentu však pramení omezení dispozice se směnkou, kdy ji prokuraindosatář může převést jen dalším zmocňovacím rubopisem. Domnívám se, že takové omezení vlastnického práva by bylo v rozporu se základními zásadami demokratického a právního státu a konkrétně pak s čl. 11 Usnesení předsednictva

ČNR č. 2/1993 Sb. o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Dalším vodítkem pro závěr, že prokuraindosatář se nestává majitelem směnky, je absence vůle prokuraindosanta převést své vlastnické právo, když účelem tohoto rubopisu je zmocnění prokuraindosatáře k výkonu některých práv a provedení některých směnečněprávních úkonů.

Prokuraindosamentem zmocňuje majitel směnky (prokuraindosant) osobu třetí (prokuraindosatáře) zpravidla k vymožení směnečné sumy, případně k jiným jednáním. Prokuraindosatář může se směnkou nakládat i jinak. Jeho právo směnku dále převést je tedy ve smyslu ustanovení čl. I § 18 odst. 1 SŠZ omezeno, a to tak, že tento aktuální detentor může směnku převést na jiného pouze dalším zmocňovacím rubopisem. „... Ze zákona jsou poněkud nejasné důsledky situace, kdy by prokuraindosatář opatřil směnku běžným indosamentem. Zásadní nepřípustnost tohoto jednání vyplývá ze zákona výslovně, je však otázkou, zda by šlo o rubopis zcela neplatný, nebo zda by šlo i bez prokuradoložky o zmocňovací indosament. Vzhledem k tomu, že již ze zákona musí být každému jasné, že jiný prokuraindosament není prokuraindosatář oprávněn na směnce vyznačit. Lze se domnívat, že všechny indosamenty učiněné na směnce prokuraindosatářem jsou opět platnými prokuraindosamenty i bez výslovné doložky...“¹⁵

Co se týče formy prokuraindosamentu, uvádí zákon demonstrativně doložky „hodnota k vybrání“, „k inkasu“, „in prokura“. S ohledem na demonstrativnost tohoto výčtu, může být účel indosamentu vyjádřen slovy obdobného významu, z nichž bude patrné, že smyslem převodu je právě zmocnění k jistému (nikoli však nutně explicitně vyjádřenému) jednání.

Zmocňovací rubopis následuje pouze legitimační účinek, a to sice v určité omezené podobě. Prokuraindosament totiž nemá ambici legitimovat držitele směnky jakožto majitele, ale má sloužit jako určitý průkaz pro výkon některých směnečných práv a směnečných úkonů. Prokuraindosatář může příkladem směnku předložit k placení, k akceptaci, učinit protest atp.

Převodní a záruční účinek pak zmocňovací rubopis postrádá.

---

¹⁵ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. S. 152.

Prokuraindosatář, jak uvedeno výše, se nestává majitelem směnky, tudíž zmocňovací rubopis nemá převodní účinek. Případný dlužník tak může prokuraindosatáři namítat veškeré skutečnosti, které jsou relevantní pro jeho vztah s prokuraindosantem a zejména pro jeho povinnost zaplatit směnečnou sumu. Naopak z ustanovení čl. I § 18 odst. 2 SŠZ plyne, že dlužník může uplatňovat pouze námitky, které by mohl vznášet proti prokuraindosantovi, vztah mezi dlužníkem a prokuraindosatářem je tedy zjevně naprosto bezpředmětný.¹⁶

Prokuraindosant se na základě zmocňovacího rubopisu nestává vedlejším postihovým dlužníkem. Z logiky věci, kdy prokuraindosatář není majitelem směnky, ale naopak má vůli vykonat smluvený úkon, který je účelem tohoto typu převodu, plyne, že záruční účinek by byl v rozporu právě s tímto účelem. Hypoteticky by totiž za takové situace mohl prokuraindosatář požadovat plnění na prokuraindosantovi jakožto vedlejším postihovým dlužníkem a poté mu toto plnění poskytnout jako vymoženou směnečnou sumu.

Pro úplnost uvádím, že dle ustanovení čl. I § 18 odst. 3 SŠZ zmocnění obsažené v prokuraindosamentu nezaniká ani smrtí zmocnitele, ani ztrátou jeho způsobilosti k právním úkonům.

V ideálním případě by měl být prokuraindosament přeškrtnut ihned poté, co bude jeho dohodnutý účel splněn a směnka bude vrácena prokuraindosantovi. Prokuraindosament (stejně jako kterékoli jiné indosamenty) lze však přeškrtnout kdykoli poté a může tak učinit jakákoli osoba. Ostatně těžko si představit situaci, kdy by byl například znaleckým posudkem z oboru písmoznalectví dokazován původce onoho přeškrtnutí.

4.2 Zástavní indosament

S ohledem na skutečnost, že směnka představuje majetkovou hodnotu, lze ji použít jako zástavu jiné pohledávky. V takovém případě se směnka dostává do právního režimu ustanovení čl. I § 19 SŠZ, avšak současně je třeba respektovat obecná ustanovení týkající se zástavního práva, tedy ustanovení § 1309 a násl. občanského zákoníku, a především

---

¹⁶ CHALUPA, R. *Zákon směnečný a šekový – komentář. I. díl: Směnka*. Příbram: Linde Praha a.s. – Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 1996. S. 119.

pak ustanovení § 1328 a násl. OZ, která upravují zastavení cenných papírů. Pro účely tohoto spisu je významný zejména § 1328 odst. 2 OZ, v němž je uvedeno: „Ke vzniku zástavního práva k cennému papíru na řad je potřebný i zástavní rubopis obsahující doložku „k zastavení“ nebo jiná slova stejného významu a označení zástavního věřitele.“ Naproti tomu čl. I § 19 SŠZ nevyžaduje uvedení zástavního indosatáře. Je proto otázkou, zda pro vyznačení platného zástavního rubopisu postačuje zápis indosamentu, jenž bude obsahovat doložku „hodnota k zajištění“, „hodnota v zástavě“ či jinou doložku obdobného významu a podpis indosanta, či zda je ve smyslu ustanovení § 1328 odst. 2 OZ nezbytné označení indosatáře. Pro zodpovězení této otázky je tedy nezbytné posouzení vztahu speciality uvedených ustanovení. Zákon o cenných papírech obsahoval obdobné ustanovení jako nový občanský zákoník, a to sice v ustanovení § 40 odst. 2 ZCP. Tedy i historicky bylo pro zastavení cenného papíru na řad nezbytné označení osoby indosatáře. Přesto však odborná literatura věnující se směnkám o nezbytnosti takového postupu mlčí. Zákon směnečný a šekový byl zákonem, jenž byl k zákonu o cenných papírech v postavení zákona speciálního a je rovněž zákonem speciálním k občanskému zákoníku účinnému v současnosti, na základě čehož dovozují, že pro zastavení směnky se upřednostní úprava uvedená v ustanovení § 19 odst. 1 SŠZ, a tedy nebude nutné vyznačit v rubopisu osobu zástavního indosatáře.

Účelem zástavního indosamentu je, jak vyplývá již z jeho názvu, zastavení tohoto cenného papíru. Zástava v občanskoprávním smyslu věcným právem k věci cizí, kdy na jejím základě vznikne věřiteli oprávnění uspokojit se z výtěžku zpeněžení zástavy, nesplní-li dlužník dluh řádně a včas¹⁷. Ustanovení § 1328 odst. 1 OZ ve spojení s ustanovením § 16 odst. 1 SŠZ pak určují, že k zastavení cenného papíru na řad je zapotřebí předat tento zástavnímu věřiteli. Tedy nebude-li směnka předána, zástavní právo nevznikne. To nakonec vyplývá i ze základní vlastnosti každého cenného papíru, totiž že tento je nositelem práv a povinností z něho plynoucích a bez něj nelze tato práva a povinnosti vykonat.

Ustanovení čl. § 19 odst. 1 SŠZ výslovně stanoví, že majitel (ve smyslu zástavního indosatáře) může vykonat všechna práva ze směnky vyjma práva směnku převést jinak než s účinky zmocňovacího rubopisu, a dále pak zákon směnečný a šekový udává

---

¹⁷ Ustanovení § 1309 odst. 1 OZ.

v ustanovení čl. I § 19 odst. 2 SŠZ, že osoby směnečně zavázané nemohou majiteli činit námitky, které se zakládají na jejich vlastních vztazích k indosantovi, ledaže majitel při nabývání směnky jednal vědomě na škodu dlužníka. Tímto jsou tedy vymezeny účinky zástavního rubopisu.

Pokud zákon uvádí, že zástavní indosatář může dále směnku rubopisovat jen a pouze s účinky prokuraindosamentu, je zřejmé, že zástavní indosatář není vlastníkem směnky, byť ho zákon označuje jako majitele, neboť vlastnické právo nelze takto dispozičně omezit. Účelem zástavního indosamentu není převod vlastnického práva, a tedy zástavní rubopis nenásleduje účinek převodní. Přesto však směnečný a šekový zákon určitý aspekt převodního účinku zástavnímu rubopisu dopřává, když směnečně zavázaným osobám neumožňuje užít vůči zástavnímu indosatáři námitky plynoucí z mimosměnečných vztahů vůči indosantovi.

Rovněž záruční účinek na základě zástavního rubopisu nenastává. Věřitel ze zástavy, zástavní indosatář, nemůže se na indosantovi domáhat uspokojení ze směnky jakožto na vedlejším postihovém dlužníku. Může však postupovat dle obecných předpisů týkajících se zastavení a požadovat na indosantovi ve smyslu ustanovení § 1353 OZ přiměřené doplnění zástavy v případě, že se jistota stane nedostatečnou.

Zástavní indosament má však nepochybně účinek legitimační, neboť zástavní věřitel může vykonat veškerá práva ze směnky plynoucí. Může tedy příkladem předložit směnku k placení, tedy legitimovat se směnečnému dlužníku jako osoba oprávněná k přijetí směnečné sumy.

4.3 Exonerační indosament

Ustanovení čl. I § 15 SŠZ stanoví, že indosant odpovídá za přijetí a zaplacení směnky (záruční účinek rubopisu). Toto ustanovení je však, jak vyplývá z jeho konstrukce, dispozitivní, a indosant může uvedením opačné doložky svou odpovědnost vyloučit. Indosant tedy smí vyloučit jak svou odpovědnost za přijetí směnky v případě směnky cizí, tak odpovědnost za zaplacení směnečného dluhu u směnky cizí i u směnky vlastní, a to buď jednotlivě, nebo obě současně. K tomu mu poslouží právě exonerační rubopis obsahující exonerační doložku, nejčastěji se vyskytující ve tvaru „bez postihu“ či „sine obligo“. Připojením této doložky vyloučí indosant svou odpovědnost jak vůči

bezprostřednímu indosatáři, tak i vůči všem jeho nástupcům. Indosament tak nenastupuje do postavení vedlejšího postihového dlužníka. Na druhou stranu však exonerační indosament sníží hodnotu směnky na trhu, a to zejména v rámci obchodu s exoneračním indosatářem. Budou-li následovat další, nikoli exonerační, rubopisy, odpovídají tito indosanti v celém rozsahu a předchodzí exonerační indosament nemá na jejich postavení vedlejšího postihového dlužníka vliv.

Vyloučit svou odpovědnost může indosant i pouze v části směnečného závazku a ve zbývající části zůstat plně odpovědným za zaplacení.¹⁸ Obdobně se vyjadřuje i Radim Chalupa¹⁹ a k otázce možnosti pouhého omezení této odpovědnosti, nikoli vyloučení, uvádí, že ze znění zákona sice přímo nevyplývá, že by bylo lze uvažovat o omezení odpovědnosti, neboť zákon obsahuje v ustanovení čl. I § 15 odst. 1 SŠZ slova: „*Není-li tu opačné doložky...*“²⁰, a nikoli například sousloví „*Není-li tu jiné doložky...*“, avšak v praxi je možné se s takovým omezením setkat, zejména pak ve formě stanovení horního limitu indosantovy odpovědnosti.

Vzhledem k účinkům, které exonerační rubopis následují, nutno říci, že vyjma záručního účinku, má exonerační indosament oba zbývající účinky, tedy jak převodní, tak i legitimační. Vyloučení záručního účinku je smyslem exonerační doložky čili tento účinek exonerační rubopis postrádá.

4.4 Rektaindosament

V ustanovení čl. I § 15 odst. 2 SŠZ je stanovena možnost indosanta zakázat další indosaci směnky. Rubopis zakazující další indosaci se v teorii směnečného práva nazývá rektaindosament a obsahuje doložku zpravidla ve znění „*nikoli na řad*“ či „*jen a jen paní/panu...*“. Rektaindosant odpovídá za přijetí a zaplacení směnky pouze rektaindosatáři a jeho občanskoprávním nástupcům, nikoli však již těm, na něž byla směnka dále indosována.

Rektaindosament tedy neznemožňuje další převody směnky indosamentem, avšak

---

¹⁸ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. S. 151.

¹⁹ CHALUPA, R. *Zákon směnečný a šekový – komentář. 1. díl: Směnka*. Příbram: Linde Praha a.s. – Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 1996. S. 121.

²⁰ Znění § 15 odst. 1 čl. I ZSŠ.

vyklučuje odpovědnost indosanta vůči těmto dalším nabyvatelům směnky. Stejně jako v případě exoneračního rubopisu snižuje tato doložka tržní hodnotu směnky, neboť nabyvatel je ochuzen o možnost zhojit se na rektaindosantovi jakožto vedlejším postihovém dlužníku (vyjma bezprostředního indosatáře).

Je potřebné zdůraznit, že rektaindosament v žádném případě nemění charakter směnky jakožto cenného papíru na řad. Ze směnky se tedy nestává rektasměnka a její převoditelnost rubopisováním není nikterak omezena.

V důsledku převodu směnky rektaindosamentem nastává převodní a legitimační účinek. Záruční účinek je omezen v tom smyslu vyvolává tento druh rubopisu pouze ve vztahu mezi rektaindosantem a rektaindosatářem, případně jeho občanskoprávními nástupci, nikoli však ve vztahu k dalším případným nabyvatelům směnky.

4.5 Zpětný indosament

Zpětný indosament dle mého názoru není samostatným druhem rubopisu v pravém slova smyslu. Jednak nemá zvláštní formu, respektive neobsahuje žádnou zvláštní doložku, jednak jej následují veškeré účinky v nemodifikované podobě. Jeho specifikum tkví ve smyslu ustanovení čl. I § 11 odst. 3 SŠZ v tom, že je jím směnka rubopisována na směnečníka, výstavce nebo jakoukoli jinou osobu směnečně zavázanou. Takový indosatář může směnku dále indosovat.

Nutno však zdůraznit, že indosatář neztrácí své původní postavení plynoucí z dříve vzniklého směnečněprávního závazku. Je-li tedy indosatář aktuálním majitelem směnky a byla-li na něj například dříve směnka indosována, zůstává, přestože je majitelem směnky, směnečným postihovým dlužníkem z titulu dřívějšího postavení indosanta.²¹ „...*Je-li totiž indosatář zavázán jako hlavní směnečný dlužník, není oprávněn k výkonu postihu. Je-li indosatář výstavcem nebo jeho rukojmím, nesvědčí mu oprávnění k výkonu postihu vůči indosantům a jejich rukojmím. Indosatář, který je na směnce již podepsán jako indosant nebo jako jeho rukojmí, nemá postihu vůči těm svým předchůdcům, kteří směnku podepsali poté, co ji před tím, než ji podruhé nabyt, sám indosoval. Režim, v rámci kterého by indosatář, který je současně příjemcem,*

---

²¹ KOTÁSEK, J. in KOTÁSEK, J., POKORNÁ, J., RABAN, P. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005. S. 526.

vykonal postih proti indosantu a ten by následně svůj postih vedl vůči příjemci (ve skutečnosti tedy vůči původnímu postihateli), je natolik iracionální, že jej nelze připustit...“²²

4.6 Simulační indosament

Ani simulační indosament nemá zvláštní formu a následují jej veškeré účinky rubopisu. Nelze jej tedy, stejně jako zpětný rubopis, pojímat zcela jako samostatný typ indosamentu. V teorii se však jeho vyčlenění často objevuje, proto ho ani já neopomím, byť s výhradou výše uvedenou.

Účelem simulačního rubopisu je docílení převodního účinku, tedy zejména faktu, že dlužník není oprávněn namítat indosatáři kauzální námitky plynoucí z jeho vztahu s indosantem. Prokáže-li však směnečný dlužník, že aktuální směnečný majitel nabyl směnku na základě simulačního indosamentu, může uplatnit kauzální námitky, které mu náleží vůči indosatáři, a to na základě ustanovení čl. I § 17 SŠZ in fine, že totiž majitel při nabývání směnky jednal vědomě na škodu dlužníka. Z toho plyne, že nelze učinit simulační indosament bez vědomí indosatáře (ten totiž jedná vědomě na škodu dlužníka).²³

Simulační indosament bude zpravidla užíván v situaci, kdy indosant bude mít závazky vůči dlužníku ze směnky a bude si vědom, že dlužník by vůči němu mohl jejich existenci namítat. Z tohoto důvodu převede směnku na další osobu, která na dlužníku vymůže směnečnou sumu a tuto pak pravděpodobně po odečtení své odměny předá indosantovi. Bylo by nespravedlivé chránit takové jednání směnečného věřitele, proto zákon směnečný a šekový umožňuje dlužníku brojit proti němu uplatněním námitky, jež má vůči indosantovi. Na druhou stranu je třeba uvědomit si, že důkazní břemeno bude ležet na dlužníku a ten bude tedy povinen prokázat, že se jedná o simulační indosament.

---

²² CHALUPA, R. *Zákon směnečný a šekový – komentář. 1. díl: Směnka*. Příbram: Linde Praha a.s. – Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 1996. S. 118.

²³ CHALUPA, R. *Zákon směnečný a šekový – komentář. 1. díl: Směnka*. Příbram: Linde Praha a.s. – Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 1996. S. 121.

4.7 Podindosament

Podindosament sice není co do formy modifikací rubopisu, neboť tato je shodná s tím, co bylo k podobě indosamentu řečeno obecně, avšak účinky rubopisu tak, jak byly popsány výše, nemohou nastat a nenastávají. Čl. I § 20 odst. 1 SŠZ stanoví, že pokud byla směnka indosována po protestu pro neplacení nebo po uplynutí lhůty k protestu, má indosament jen účinky obyčejného postupu. Veškeré právní důsledky, jež s sebou podindosament nese, plynou tedy z obecného občanského práva. Podindosatář tak vstupuje do práv a povinností svého předchůdce a dlužník je oprávněn namítat i skutečnosti, jež plynou z jeho vztahu s podindosantem.

Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 25. 4. 2007, sp. zn.: 29 Odo 1636/2005 judikoval, že se ustanovení čl. I § 20 odst. 1 SŠZ uplatní i na směnky opatřené doložkou „bez protestu“. Tedy i v případě, že obsahem směnečné listiny bude doložka „bez protestu“ či jiná doložka obdobného významu, která obecně zbavuje majitele směnky protestační povinnosti pro zachování práv vůči vedlejším postihovým dlužníkům, indosament zaznamenaný na směnku po tomto protestu, respektive po uplynutí lhůty k němu, bude mít účinku občanskoprávního postupu. Soud svůj názor odůvodnil skutečností, že účelem doložky je zbavení majitele směnky protestační povinnosti, nicméně tato nebrání majiteli protest přesto provést, a proto se zmíněné ustanovení uplatní i na tyto směnky.

Vzhledem k tomu, že indosamenty nemusí být datovány, bude v praxi problematické prokázat, zda byl zápis rubopisu učiněn po protestu, respektive po uplynutí lhůty k protestu. Skutečnost, že se tak stalo až po uplynutí této doby, bude muset prokázat dlužník, neboť v tomto případě leží důkazní břemeno na něm.

5. Převod směnky bez současného převodu zajištěné pohledávky

Odborná literatura dlouhodobě rozlišuje směnky zajišťovací a směnky platební. Účelem směnky zajišťovací je zajistit pohledávku, účelem směnky platební je pak úhrada závazku. Zákon směnečný a šekový však takovou diverzifikaci nezná a dle mého názoru je takové rozlišení v praxi nadbytečné, neboť povahu směnečné listiny toto rozlišení a účel vystavení nikterak neovlivní. Následující text se bude věnovat aspektům

převodu směnky bez současného převedení pohledávky, jejíž zaplacení je zajištěno směnkou. Právní teorie by tedy takovou směnku označila jako zajišťovací.

K tomuto rozlišení se nepřikláním i z dalšího důvodu, a to sice, že ustanovení § 2010 a násl. OZ, která upravují zajištění a utvrzení dluhu o směnce nehovoří a za zajišťovací institut ji nepovažují.

Konečně i povaha vztahu směnky k zajištěnému závazku je odlišná, a proto pojem zajištění může způsobovat nesprávné pochopení důsledků vystavení směnky v souvislosti s existencí jiného závazku. Předně zajišťovací instituty dle občanského práva mají typicky akcesorickou a subsidiární povahu k zajištěné pohledávce. Z této akcesority vyplývá závislost zajištění na zajištěném závazku. Zajišťovací institut tak nemůže existovat bez zajištěné pohledávky a je s ní vždy neodmyslitelně spojen; zanikne-li hlavní závazek, zanikne současně i zajištění. Tato závislost je dobře vidět na institutu ručení, kdy splněním hlavního závazku dojde k zániku závazku ručitelského. Plyne to jednak z ust. § 2019 odst. 1 OZ: „*Ručení předpokládá platný dluh dlužníka*“ a rovněž z ust. § 2026 odst. 1 OZ: „*Ručení zaniká zánikem dluhu, který zajišťuje*“.

Směnka však není na důvodu svého vzniku nikterak závislá a může existovat samostatně. Nemá tedy akcesorickou povahu a není pro její existenci podstatné, z jakého důvodu vznikla. Směnka je abstraktní cenný papír, tudíž kauza v ní není vyjádřena a zpravidla nebývá zohledňována (vyjma kauzálních námitek²⁴). Směnka nezaniká zánikem dluhu z jiného právního titulu.

Nezávislosti směnky na zajišťovaném závazku svědčí i skutečnost, že započetí soudního řízení na základě jednoho právního titulu (směnky), nebrání podání návrhu na zahájení řízení o druhém právním titulu (občanskoprávní pohledávce). Shodně se vyjádřil i Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 22. 8. 2002, sp. zn.: 25 Cdo 1839/2000, ve kterém konstatoval, že současnému vedení sporů nebrání překážka litispendence, když tentýž předmět sporu je dán tehdy, jestliže tentýž nárok plyne ze stejných skutkových tvrzení. V řízení o vydání směnečného platebního rozkazu jde však o proplacení směnky a důvodem je vydání směnky, druhý nárok je však založen na písemné dohodě. Soud dále uvedl, že ani pravomocné rozhodnutí o jednom z těchto

---

²⁴ Viz oddíl 3 Části B tohoto spisu.

nároků netvoří překážku rei iudicatae ve vztahu k druhému nároku a současně připustil možnost existence dvou vykonatelných rozhodnutí.

Subsidiarita zajišťovacího institutu pak vede k tomu, že věřitel je povinen obrátit se ponejprve na hlavního dlužníka a teprve poté, co tento svůj dluh nesplní, může vyžadovat na osobě, jež se zavázala k zajištění, aby plnila. Ustanovení § 2021 odst. 1 OZ upravující ručení k tomu uvádí: „Věřitel má právo požadovat splnění na ručiteli, nesplnil-li dlužník v přeměřené lhůtě dluh, ač jej k tomu věřitel v písemné formě vyzval.“ Z uvedeného je zjevné, že charakter zajišťovacích institutů dle občanského zákoníku je podpůrný.

Naproti tomu dlužník ze směnky je povinen plnit. I v případě, že by výstavcem, resp. akceptantem směnky byla osoba odlišná od osoby, která je dlužníkem z pohledávky, v souvislosti s níž došlo ke vzniku směnky, nemá majitel žádnou povinnost obracet se nejprve na tohoto dlužníka. Naopak nárokuje-li zaplacení směnečné sumy, musí se obracet na dlužníky, kteří směnku podepsali; takovým podpisatelem ovšem dlužník ze „zajištěné“ pohledávky vůbec být nemusí. Ostatně může dojít k situaci, kdy věřitel z občanskoprávní pohledávky, bude rovněž majitelem směnky a bude se dožadovat splnění obou těchto závazků

V tomto smyslu se vyjádřil i Vrchní soud v Praze v rozsudku ze dne 6. 10. 1999, sp. zn.: 9 Cmo 306/97. V řešené kauze byla předmětem sporu směnka vlastní vystavená jako zajišťovací institut výstavcem, jenž nebyl dlužníkem ze zajištěné pohledávky. Majitel směnky byl současně věřitelem zajištěné pohledávky a uplatnil u soudu jak své právo na zaplacení směnečné sumy vůči směnečnému dlužníku, tak i (v jiném řízení) právo na úhradu pohledávky plynoucí ze smlouvy vůči dlužníku z této smlouvy. Vrchní soud jako soud odvolací potvrdil prvostupňové rozhodnutí, jímž byla majiteli přiznána postihová práva ze směnky a dlužníku uložena povinnost k zaplacení směnečné sumy, přičemž konstatoval, že: „...*Nároky ze směnky jakožto cenného papíru jsou samostatnými nároky, a nelze tedy přisvědčit názoru odpůrce, že navrhovatel jakožto věřitel se nemůže současně domáhat i splnění dluhu vůči dlužníku Milanu Kozákovi ze závazkového vztahu...*“.

V jiném případě se Vrchní soud v Praze vyjádřil v rozsudku ze dne 12. 5. 1998, sp. zn. 5 Cmo 14/97, že „...*tzv. zajišťovací směnka není zajišťovacím závazkem, je jen*

prostředkem zajištění. Proto existence závazků ze směnky není závislá na existenci zajištěné pohledávky...".

V praxi dochází poměrně často k situaci, kdy je „zajištěná pohledávka“ převedena na jiného věřitele bez současného převedení směnky, jež slouží jako prostředek zajištění této pohledávky; případně k převedení směnky na nového majitele bez současného převedení pohledávky; nebo k převodu směnky na jednu osobu a k převodu pohledávky na osobu další. Nastává tak stav, kdy je osoba oprávněná z pohledávky odlišná od osoby oprávněné ze směnky. Otázku přípustnosti tohoto převodu řešily soudy v historii opakovaně, vždy s obdobným závěrem, a sice že takový převod možný je a je poplatný právnímu stavu.

Dlužník má v takovém případě možnost namítat, že majitel směnky není věřitelem zajištěné pohledávky. Taková námitka bude námitkou kauzální²⁵. Její přípustnost tak bude třeba posuzovat dle specifik konkrétního řešeného případu. Obecně lze říci, že indosací směnky bude možnost užití kauzálních námitek podstatně snížena z důvodu převodního účinku indosamentu.

Zajímavou otázkou v souvztažnosti k samostatnému převodu směnky bez převodu pohledávky, je takový převod v případě, kdy smlouva, ze které vznikla pohledávka, výslovně vylučuje jakýkoli další převod směnky. Naznačenou problematikou se zabýval Vrchní soud v Praze v řízení vedeném pod sp. zn. 5 Cmo 242/2004. Dle názoru soudu není následkem porušení zákazu převodu směnečné listiny vyjádřeného ve smlouvě uzavřené mezi majitelem směnky a dlužníkem z ní neplatnost tohoto převodu, pokud byl jinak učiněn v souladu s předpisy směnečného práva. Konkrétně k tomu Vrchní soud v Praze uvedl: "*...Obecně z hlediska věcného je nutno konstatovat, že dohoda o zákazu postupu pohledávky a dohoda o vzdání se práva je vždy dohodou stran příslušného závazkového vztahu, tj. dlužníka a věřitele. Třetí nemůže takový zákaz ani takové vzdání se práva nikdy založit ... Bylo by ostatně jen těžko představitelné, jak by tomu bylo se směnkou, o které by se jeden z dlužníků dohodl s věřitelem o nepostupitelnosti a ostatní nikoliv. Byla by pak smlouva o postoupení současně platná i neplatná anebo snad vůči někomu platná a vůči jinému neplatná?...*". Tomuto závěru svědčí i fakt že dlužník je povinen dle ustanovení čl. I § 40 odst. 3 SŠZ při placení zkoumat pouze správnost řady indosamentů, nikoli již podpisy indosantů či jejich právní vztahy k dalším

²⁵ KOVAŘÍK, Z. Směnka jako zajištění. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002. S. 7.

směnečně zavázaným osobám. V tomto ohledu se tedy projevuje vysoká formálnost směnky a její typická abstraktnost. Bylo by tudíž v rozporu s logikou uvažovat o možnosti zneplatnění převodu směnky na podkladě existence závazku vyjádřeného někde mimo směnečnou listinu. Nelze než uzavřít, že zákaz převodu směnky stanovený v občanskoprávní dohodě, nemá vliv na platnost převodu směnky.

Naproti tomu se Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 1. 3. 2006, sp. zn.: 29 Odo 280/2005, zabýval otázkou porušení smluvní povinnosti v případě převodu směnky před splatností zajištěného závazku. Soud v tomto případě uzavřel, že přestože převod směnky bude platným, dopustil se věřitel jejím převodem porušení smluvního ujednání o zajišťovacím charakteru směnky, když směnku převedl před její splatností, a to za situace, kdy neposkytl dlužníku pohledávky potřebnou součinnost k úhradě dluhu založeného smlouvou. S ohledem na neposkytnutí součinnosti pak dle názoru soudu nevznikl věřiteli nárok na plnění zajištěné směnkou. Nemohl-li se věřitel domáhat plnění ze směnky, bylo převedení směnky na třetí osobu porušením smluvního ujednání právě o zajišťovacím charakteru směnky z důvodu, že bylo v rozporu s obsahem a účelem tohoto ujednání. Uvedené nezmění ani fakt, že tento zákaz nebyl ve smlouvě vyjádřen výslovně.²⁶ Tímto jednáním věřitele není tedy založena neplatnost převodu směnky, avšak je jím způsobeno porušení smlouvy uzavřené s dlužníkem. Dlužník tedy může požadovat plnění na základě porušení smluvního závazku, přičemž však sám bude povinen plnit (jinému věřiteli) ze směnky.

---

²⁶ KOVAŘÍK, Z. Směnka jako zajištění. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002, S. 27.

Část B – Směnečné rukojemství

Další část rigorózní práce se věnuje institutu směnečného rukojemství nazývaného rovněž směnečný aval. Výraz aval označuje jednak samotný institut, ale rovněž může být užit namísto výrazu avalista, který označuje směnečného rukojmí, tedy osobu, jež se zaručila za zaplacení směnky. Pro úplnost a správné pochopení tohoto instrumentu v krátkosti v úvodu shrnu i jiné prostředky zajištění.

1. Zajišťovací instituty obecně

Směnečná práva mohou být zajištěna různými způsoby, občanskoprávní způsoby zajištění nevyjímaje. V praxi je ovšem zřejmá tendence využívat specifický institut směnečného práva – aval, který se jeví pro věřitele nejvýhodnějším.

1.1 Obecné občanskoprávní zajišťovací instituty

Směnku je možno zajistit kterýmkoli občanskoprávním institutem sloužícím k zajištění. Je tak možno uvažovat o zajištění závazkově právními druhy zajištění, a sice formou ručení²⁷, finanční záruky upravenou v ustanovení § 2029 a násl. OZ, zajišťovacího převodu práva upraveného v ustanovení § 2040 a násl. OZ, dohody o srážkách ze mzdy upravenou v ustanovení § 2045 a násl. OZ, postoupením pohledávky upraveným v ustanovení § 1879 a násl. OZ; případně i zajištění věcně právními instituty, zejména pak zástavním právem upraveným v ustanovení § 1309 a násl. OZ; v této souvislosti si dovoluji upozornit, že zástavou v takovém případě nemůže být ona směnka, jejíž zaplacení konkrétním směnečným dlužníkem má být prostřednictvím zástavy zajištěno, avšak jakákoli jiná směnka k tomuto účelu posloužit může. Vyplyvá to z logiky věci, kdy totiž směnka nemůže zajišťovat „sama sebe“. Směnka, jakožto cenný papír, však způsobilou zástavou je (pro zajištění jiného závazku než závazku zaplatit směnečnou sumu plynoucího ze směnky, jež představuje zástavu, jak bylo řečeno výše), a s ohledem na snadnou obchodovatelnost, resp. vysokou likviditu, a takřka nulové náklady s jejím obhospodařováním a úschovou se jeví jako zástava velmi vhodná. Nakonec je evidentní, že směnka je jako zástava využívána, když se v průběhu

---

²⁷ Viz subkapitola 1.1.1 Části B tohoto spisu.

času vyvinul k tomuto účelu i samostatný druh indosamentu, a sice indosament zástavní.²⁸

Pro posílení jistoty věřitele, že dlužná částka bude uhrazena, je možné uvažovat i o přistoupení k dluhu dle § 1892 OZ, kdy se nejedná o zajištění v pravém slova smyslu, ale přistupující dlužník se solidárně zavazuje společně s dlužníkem, za něhož se zavázal. Nestává se tedy směnečným dlužníkem a jeho závazek tak směřuje vůči původnímu dlužníkovi.²⁹

Naproti tomu převzetí dluhu nepřipadá do úvahy, dlužník se nemůže vyvázat ze své povinnosti tím, že ji převede na jinou osobu, a to ani v případě, že by s takovým postupem souhlasil majitel směnky. Případná dohoda o převzetí dluhu, k níž dal věřitel souhlas, má význam jen mezi jejími účastníky. Dlužník by mohl obsah této dohody namítat proti věřiteli, který vyslovil souhlas; ve smyslu ustanovení čl. I § 17 SŠZ by však taková námitka byla již právně bezvýznamnou, neboť indosatáři by nebyli účastníky dohody o převzetí dluhu a v důsledku převodního účinku indosamentu by se dlužník povinnosti zaplatit směnečnou sumu na základě námítky existence dohody o převzetí dluhu jinou osobou neubráníl.³⁰

V úvahu přicházejí i ujednání mezi účastníky směnečného závazku, která slouží k posílení jistoty věřitele, že směnečná suma bude uhrazena, a to sice tzv. utvrzení dluhu, tj. smluvní pokuta a uznání dluhu. Uznáním je dluh utvrzen v tom smyslu, že je postavena najisto existence dluhu, a to navíc s prodloužením doby pro uplatnění práva, tedy okamžik promlčení dluhu nastane výrazně později, oproti tomu smluvní pokuta utvrzuje dluh v tom smyslu, že smluvní pokuta je sekundární odpovědnostní následek za nesplnění primární povinnosti, tedy nezaplacení směnečné sumy řádně a včas, motivuje dlužníka k zaplacení směnečné sumy pod hrozbou sankce.³¹ Tato ujednání však zpravidla nebudou obsahem směnečné listiny, ale pravidelněji je nalezneme v mimosměnečných dohodách.

---

²⁸ Viz subkapitola 4.2 Části A tohoto spisu.

²⁹ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2011. S.177.

³⁰ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2011. S. 132.

³¹ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2011. S. 176.

Ostatně i další výše uvedené občanskoprávní instituty nebudou součástí směnečného prohlášení, ale budou obsahem jiných samostatných listin.³²

1.1.1 Občanskoprávní ručení

Nejvýraznější formou zajištění je závazek obecného ručení, a to jak smluvního (na základě ručitelského závazku za dlužníka), tak zákonného (např. ručení společníkem obchodní společnosti). Úprava prvního uvedeného typu ručitelského závazku nalézají se v ustanovení § 2018 a násl. občanského zákoníku. Podstatou ručitelského závazku je prohlášení osoby, která zajišťuje závazek hlavního dlužníka, že v případě, že hlavní dlužník nesplní svou povinnost, učiní tak namísto něj. Směnečný aval bývá k obecnému ručení často přirovnáván, nicméně připodobňování těchto dvou institutů není šťastně zvoleno, neboť zde existují markantní rozdíly.

Ručení je, jak bylo již uvedeno výše, závazek ručitele za splnění dlužníkovy povinnosti v případě, že tento sám svou povinnost nesplní; jedná se tedy o ručení za závazek konkrétní osoby. Není přitom relevantní, kdo je majitelem směnky, prokáže-li svou aktivní legitimaci nepřetržitou řadou indosamentů, případně je-li remitentem, je však podstatné, že dlužník, za kterého je ručeno, a právě on, svou povinnost nesplnil. Ručitel tedy nese odpovědnost za splnění závazku toho konkrétního dlužníka a nikoli osoby jiné, byť na směnce podepsané a tedy směnečně zavázané. Povinnost ručitele zaplatit směnečnou sumu nastupuje teprve ve chvíli, kdy dlužník svou povinnost nesplnil.

Dále je ručení typicky závazkem solidárním, což způsobuje, že právo věřitele na plnění zaniká splněním jak vůči ručiteli, tak vůči dlužníku. Závazek ručitele a dlužníka jsou na sobě závislé. Závazek ručitele nemůže existovat bez existence závazku dlužníka. Je možné, aby ručitel uplatnil jak námitky, které má vůči věřiteli sám, tak i námitky, které by náležely vůči věřiteli dlužníku, za něž má ručitel plnit.

Ručiteli splněním dluhu vzniká vůči dlužníkovi regresní nárok. „...*Přitom obsah plnění ručitele je stejný jako plnění dlužníka samého. Proto je-li zajištěna směnečná pohledávka ručením obecným, má věřitel – majitel směnky – vůči ručiteli shodná práva*

---

³² KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2011. S. 176.

*jako jsou práva ze směnky. Nejde ovšem o nárok z listiny, to bychom ztotožnili avalistu s běžným ručitelem. Jen obsah práv je shodný. Lze tedy po ručiteli požadovat vše, co by mohl majitel směnky požadovat po směnečném dlužníku. Protože nejde o nárok z listiny, nelze rozhodnout ve zkráceném směnečném řízení, ale lze vydat běžný platební rozkaz podle § 172 OSŘ. Oproti avalistovi však také má tento obecný ručitel vůči majiteli směnky všechny námitky své i všechny námitky, které by mohl uplatnit dlužník, a to jak ze směnky, tak i z kauzálních vztahů. Následný nárok ručitele, který majiteli směnku vyplatil, na hojení se po směnečném dlužníku, nikoliv však již po jeho předchůdcích na směnce, povahu nároku ze směnky již nemá, neboť dlužník je právě jen svým podpisem na směnce zavázán nejen původnímu věřiteli, ale i rukojmímu, který tohoto věřitele uspokojil. Dlužník směnečný, který uspokojil osobu, která za něj jako ručitel směnku zaplatila, má potom všechny nároky ze směnky, které odpovídají jeho postavení na směnce, a to jak pokud jde o výkon přímých práv ze směnky, tak i případně pokud jde o výkon práv postižních. Obdobně je tomu i u těch, kteří ručí ze zákona jako např. společníci ve veřejné obchodní společnosti nebo komplementáři v komanditní společnosti. Platí-li tito obecní ručitelé směnku, měl by tomu odpovídat obsah kvitance na směnce, aby bylo zřejmé, že existují další práva se směnkou spojená. Platí-li ručitel za postižního dlužníka, postačí postup podle čl. I § 50. I ručitel má právo na vydání směnky podle čl. I. 39, opatřené kvitancí.*³³

1.2 Specifické zajišťovací instituty směnečného práva

Pro směnečné právo jsou však typické vlastní, specifické instituty, jejichž důsledkem je posílení jistoty majitele směnky, že na jejím základě bude směnečná suma zaplacená. Především se jedná o rubopis a jeho garanční účinek. Směnku na řad lze převést v zásadě jen smlouvou, indosamentem a tradicí, přičemž nelze žádnou z těchto složek převodu vynechat.³⁴ Nepřetržitá řada indosamentů legitimuje aktuálního majitele směnky k vymáhání práv a povinností s ní spojených a současně, právě v důsledku garančního účinku rubopisu, určuje vedlejší postihové dlužníky, na nichž při splnění podmínek³⁵ může aktuální směnečný věřitel požadovat zaplacení směnečné sumy.

³³ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 5., dopl. vydání. Praha : C.H.Beck, 2011. S. 118.

³⁴ Více viz Část A tohoto spisu.

³⁵ Zejména provedení protestu pro nepřijetí či pro neplacení. Více viz Část C tohoto spisu.

V zásadě každý indosant odpovídá následujícím indosatářům za zaplacení směnečné sumy.³⁶ Ve své podstatě každé rubopisování směnky zvyšuje pravděpodobnost zaplacení směnečné sumy, neboť se rozšiřuje okruh směnečně zavázaných osob, a tedy v přímé úměře vrůstá i pravděpodobnost, že některý z dlužníků ze směnky bude schopen splnit povinnost plynoucí ze směnečné listiny, totiž zaplatit směnečnou sumu. S tím souvisí i skutečnost, že s narůstajícím množstvím indosací směnky, přirozeně nabývá směnka vyšší tržní hodnotu.³⁷

K zajištění směnečného závazku slouží i podpis spoluakceptanta na směnce, neboť tento rozšiřuje okruh přímých směnečných dlužníků (na rozdíl od indosace, která rozšiřuje okruh vedlejších postihových dlužníků). V důsledku toho se směnečná suma jeví snadněji dobytou. Záruční účinek pak možno spatřovat i v institutu směnečné intervence, a to sice v podobě uvedení podpůrné adresy a podpisu čestného příjemce., skrze které je rovněž rozšířen okruh směnečně zavázaných osob.³⁸

2. Aval jako zajišťovací institut

Aval čili směnečné rukojemství je ve směnečném a šekovém zákoně upraven v ustanovení čl. I § 30 a násl. SŠZ. V rámci pojednání o zajištění zaplacení směnky formou občanskoprávního ručení³⁹ bylo uvedeno, že přirovnání směnečného rukojemství a občanskoprávního ručení není vhodné. Nyní uvedu, v čem spatřuji zásadní úskalí takového připodobnění.

V porovnání s ručením je směnečný aval závazkem za zaplacení směnky, nikoli závazkem za splnění povinnosti konkrétního dlužníka; aval se tedy neváže ke konkrétnímu dlužníku, nýbrž k povinnosti zaplacení směnečné sumy. To plyne zejména ze znění ustanovení čl. I § 30 odst. 1 SŠZ, kterým je stanoveno, že zaplacení směnky může být zaručeno směnečným rukojemstvím.

---

³⁶ Opět z důvodu rozsahu spisu pomijím převod blankoindosatářem, který indosament vyznačovat nemusí a nemusí tak být na směnce nikterak zaznamenán, tudíž se nestává postihovým dlužníkem, a převod indosamentem bez záruky, kdy indosant vyloučí svou odpovědnost za zaplacení směnečné sumy.

³⁷ KOTÁSEK, Josef in KOTÁSEK, J., POKORNÁ, J., RABAN, P. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005. S. 531.

³⁸ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2011. S. 177.

³⁹ Viz oddíl 1.1.1. Části A tohoto spisu.

Specifikem směnečného rukojemství je skutečnost, že avalista, jakožto osoba, která se zavazuje za zaplacení směnečné sumy, odpovídá za zaplacení směnečné sumy i v situaci, kdy nedojde ke splnění povinnosti směnečného dlužníka, který v době, kdy došlo k zápisu avalu, na směnce podepsán není. V tomto ohledu tedy není relevantní, ke kterému směnečnému dlužníku se rukojemství vztahuje.⁴⁰

Otázka kdo je avalátem, tedy osobou, za níž je rukojemský závazek převzat, však bez významu není. Ustanovení čl. I. § 32 odst. 1 SŠZ totiž stanoví, že směnečný rukojmí je zavázán jako ten, za koho se zaručil. To znamená, že postavením avaláta je určen rozsah závazku avala a rovněž jeho postavení. Zásadní význam bude mít postavení avaláta, a tedy i avalisty, především pro určení, zda se jedná o dlužníky přímé či vedlejší. „...*Směnečný rukojmí akceptanta je zavázán jako dlužník přímý a není třeba vůči němu zachovávacích úkonů (předložení směnky, protestace). Aval za dlužníka nepřímého je potom zavázán stejně jako on, tedy sekundárně, a majitel musí učinit zachovávací úkony. Pokud např. indosant omezil svou odpovědnost za zaplacení, má to stejné důsledky pro jeho avala. To stejné platí i pro promlčecí lhůty...*“⁴¹ To bylo ostatně potvrzeno i rozhodnutím Nejvyššího soudu České republiky v rozsudku ze dne 25. 3. 2003, sp. zn.: 29 Odo 483/2002, když k námitce dovolatelů, že směnky musely nutně být po podpisu výstavcem znovu předloženy směnečníkovi a jeho rukojmím (tito podepsali původně blankosměnku⁴²), aby bylo možno dovést status směnečně zavázaných osob, konstatoval, že směneční rukojmí za akceptanta (směnečníka) mají stejné postavení jako on – tedy postavení přímých dlužníků ze směnky, a majitel směnky má vůči nim tudíž přímá, dalšími úkony nepodmíněná práva. Směnka jim tedy předložena být nemusí, přičemž jediným důsledkem takového postupu je, že se přímí dlužníci nemohou dostat prozatím do prodlení se zaplacením směnečné sumy. Doručení žaloby, respektive směnečného platebního rozkazu, má v takovém případě účinky prezentace k placení.

---

⁴⁰ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2011. 642 s. ISBN 978-7400-402-5, s. 178.

⁴¹ KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. Vyd. 1. Praha : C.H. Beck, 2014. S. 153.

⁴² Viz subkapitola o závazku avalisty.

2.1 Akcesorita a subsidiarita avalu

Zásadní rozdíly mezi institutem ručení a rukojemství tkví v akcesoritě a subsidiaritě, respektive v absenci akcesority a subsidiarity těchto vzhledem k hlavnímu závazku.

Zatímco občanskoprávní ručení je typicky akcesorickým závazkem, u směnečného avalu je akcesorita zásadním způsobem modifikována.⁴³ Nelze konstatovat, že by mezi závazkem avala a závazkem avaláta určitý vztah neexistoval, avšak tento týká se pouze formálních aspektů. Z ustanovení čl. I § 32 odst. 2 SŠZ vyplývá, že závazek avalův je platný i v případě, kdy je závazek avaláta neplatný z jiného důvodu než pro vadu formy. Jinými slovy řečeno jen formální vada směnečného závazku avaláta může zapříčinit neplatnost avalu. Pokud by tedy například v listině chyběla některá z náležitostí, tudíž by nebylo možno hovořit o platné směnce, nebude přicházet do úvahy ani platnost avalu.

V tomto ohledu jsou tedy pro platnost, potažmo neplatnost, rukojemského závazku relevantní pouze formální vady, nikoli však již vady materiální. Pokud je směnka podepsána osobou, která není způsobilá se směnečněprávně zavázat, například podepíše-li směnku nezletilá osoba, osoba bez plné svéprávnosti nebo jestliže půjde o osobu, která vůbec neexistuje, případně půjde o falsum podpisu, nebudou tyto skutečnosti mít vliv na povinnost avala směnečnou sumu zaplatit. Projevuje se zde tendence k ochraně majitele směnky, zejména indosatářů jakožto dalších nabyvatelů směnky, kteří nejsou povinni zjišťovat pravost podpisů na směnce ani okolnosti, za nichž byly tyto na směnku uvedeny.

Na druhou stranu pokud bude podpis hlavního dlužníka spočívat v pouhém faksimile nebo bude nahrazen třemi křížky či obdobnou značkou, nejedná se o formálně správný podpis a taková směnka bude pro chybějící náležitost (chybějící podpis) neplatnou, v důsledku čehož bude neplatným i závazek avalisty. Je tomu tak proto,

---

⁴³ Srov. KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2011. 642 s. ISBN 978-7400-402-5, s. 178 či ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941. S. 186

zjednodušeně řečeno, že již z pouhého pohledu na směnku je seznatelné, že nedošlo k řádnému projevu vůle.⁴⁴

Směnečný rukojmí je povinen plnit bez ohledu na to, z jakého důvodu nedošlo k zaplacení směnečné sumy. Není podstatné, který dlužník byl vyzván a který nezaplatil, a dokonce ani to, zda některý jiný dlužník vyzván byl. Směnečný aval je závazkem akcesorickým ke směnce, nikoli k závazku avaláta. Je tedy závislý na existenci směnky, nikoli na dalších okolnostech. Od této akcesority se odvíjí důsledek ten, že zanikne-li směnka, zanikne i rukojemský závazek avalisty.

Pro občanskoprávní ručení je typická jeho subsidiarita. Zdeněk Kovařík hodnotí i směnečné rukojemství jako závazek subsidiární, nicméně tato subsidiarita má značně odlišný charakter. Shodně s občanskoprávním ručením musí dojít k neuhrazení dluhu při jeho splatnosti. V rámci směnečněprávních vztahů, zejména tedy s ohledem na směnečný aval však postačuje, není-li směnečná suma při splatnosti uhrazena, a to kteroukoli směnečně zavázanou osobou. Povinnost zaplatit směnečnou sumu tak není podmíněna tím, že tato není uhrazena avalátem.

„...Tento vztah subsidiarity také vylučuje, aby rukojmí mohl platit směnečný dluh dříve, než taková povinnost vznikne. Tedy placení před splatností, jež jinak podle § 40 odst. 2 ZSŠ považuje se za riskantní ovšem s tím, že tak směnečná obligace zaniknout může, jde-li o placení rukojmího, je plněním bezdůvodným a žádná směnečná obligace, ani jeho vlastní a ani jiných dlužníků tak nezaniká. Při předčasném placení také avalistovi nevzniká právo regresu, ale jen právo na vydání bezdůvodného plnění podle obecných předpisů. Z tohoto pohledu subsidiarity rukojemství má avalista obecně blíže k dlužníkům nepřímým, i když je podepsán za příjemce nebo výstavce směnky vlastní a z jiných hledisek je nazírán jako dlužník přímý...“⁴⁵

Josef Kotásek naproti tomu hodnotí směnečné rukojemství jako nikoli subsidiární závazek, přičemž argumentuje absencí povinnosti majitele směnky vyzvat k zaplacení

---

⁴⁴ Srov. KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2011. S. 181.

⁴⁵ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2011. S. 178.

směnečné sumy nejdříve avaláta a teprve poté, kdy avalát směnečnou sumu nezaplatí, možnost obracet se na avalistu.

Věřitel není povinen vyzvat ke splnění povinnosti nejdříve dlužníka, ale naopak může bez dalšího vymáhat zaplacení směnečné sumy na avalistovi.⁴⁶ Rovněž František Rouček se vyjadřuje v tom smyslu, že závazek avalisty není subsidiárním.⁴⁷

Dle mého názoru skutečně závazek avalisty není subsidiárním a v tomto ohledu se zcela ztotožňuji s argumentací Josefa Kotáska.

2.2 Okruh osob způsobilých zavázat se směnečným rukojemstvím

Směnečný a šekový zákon, ani navazující judikatura nemají na osobu avalisty žádné zvláštní nároky. Samozřejmě musí být tato osoba ve smyslu občanského práva schopná se platně zavázat, tedy osoba avalisty musí být svéprávná, další požadavky však na avalistu v zásadě kladeny nejsou.

*„...Směnečným rukojmím...bývá zpravidla osoba, která ještě není směnečně zavázána. Úprava ovšem nebrání tomu, aby zajištění poskytla i osoba, která se na směnku již podepsala...“*⁴⁸ Čl. I § 30 odst. 2 SŠZ na takovou situaci výslovně pamatuje, když stanoví, že tuto záruku (pozn. záruku za zaplacení směnky) může dát třetí osoba nebo i ten, kdo se už na směnku podepsal. Avalistou se tak může stát kterýkoli směnečný dlužník – akceptant směnky cizí, výstavce směnky cizí i vlastní, indosanti a jiné osoby. V této souvislosti nutno podotknout, že je sice myslitelný aval za sebe sama, tedy stav, kdy by avalát byl sobě samému současně avalistou, nicméně přestože by tím nebyla způsobena neplatnost směnky, bylo by takové zajištění zcela bez významu. Následkem takového právního jednání by neměl být ani nárůst tržní hodnoty směnečné listiny, byť nelze vyloučit, že by se osoba neznalá směnečného práva mohla domnívat, že i takovým závazkem je posílena její právní jistota, že za směnku bude řádně hrazeno. Pokud však se daný avalát dostane do platební neschopnosti, dostane se do ní i jeho avalista, neboť se jedná o totožnou osobu, a majitel směnky se svého práva nedomůže. Pro úplnost dodávám, že v takové situaci však bude

⁴⁶ KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. Vyd. 1. Praha : C.H. Beck, 2014. S. 154.

⁴⁷ ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941. S. 186.

⁴⁸ KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. Vyd. 1. Praha : C.H. Beck, 2014. S. 152.

i rukojemské prohlášení, jímž se zaručuje směnečně zavázaná osoba sama za sebe platným.⁴⁹

Stejně tak se jeví nežádoucím aval, v němž v pozici avalisty vystupuje akceptant směnky cizí či výstavce směnky vlastní, neboť tito jsou již z podstaty věci zavázání všem majitelům směnky.⁵⁰

Co se týče počtu avalistů, tento zákon nikterak neomezuje. Je tedy jednak možné, aby měl jeden avalát vícero avalistů a současně může být jakýkoli dlužnický závazek plynoucí ze směnky zaručen směnečným rukojemstvím.⁵¹ Oba uvedené případy posilují jistotu majitele, že se mu podaří vymoci na některém z dlužníků zaplacení směnečné sumy, čímž je opět posílena hospodářská hodnota směnečné listiny.

V druhém uvedeném případě, kdy se za jednoho dlužníka ze směnky zaručí více osob, tedy kdy bude mít více avalistů, budou tyto závazky hodnoceny jako zcela samostatné, na sobě vzájemně nezávislé.

Rukojemský závazek však nemůže existovat bez avaláta. Pokud by se avalista zaručil za osobu, která není směnečným dlužníkem – není na směnce podepsána, nejednalo by se o platný směnečný aval. Toto pravidlo se však nedotkne platnosti závazku avalisty, který se zaručil za zaplacení směnečné sumy akceptantem směnky cizí již v době, než tento směnku přijal, a dále závazku avalisty za dlužníka z blankosměnky, kdy směnečné rukojemství bylo převzato v době, kdy listina neměla veškeré podstatné náležitosti, a tedy nebyla směnkou. S ohledem na skutečnost, že doplnění všech náležitostí má účinky *ex tunc*, bude mít i aval takovéto účinky.

Otázku, zda platně vznikne závazek směnečného rukojmí, pokud bude směnečný aval vyznačen před podpisem výstavce směnky, řešil Nejvyšší soud České republiky v rozsudku ze dne 25. 3. 2003, sp. zn.: 29 Odo 483/2002, a v usnesení ze dne 23. 11. 2005, sp. zn.: 29 Odo 1261/2004, kdy shodně dovodil, že časová posloupnost těchto úkonů není ve vztahu ke vzniku platného závazku nijak relevantní, když čl. I § 10

---

⁴⁹ Jak plyne mimo jiné z rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 1. 2011, sp. zn.: 29 Cdo 3922/2008, který je podrobněji rozebrán v subkapitole o formě avalu.

⁵⁰ ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941. S. 187.

⁵¹ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. S. 182.

SŠZ výslovně upravuje možnost vystavení blankosměnky, přičemž ji však nedefinuje a ani neurčuje, které náležitosti mohou být doplněny až později či které doplněny být nemohou. Zákon dokonce ani neklade žádné nároky na ujednání o doplnění blankosměnky. Účinky přeměny blankosměnky ve směnku řádně vyplněnou nastávají s účinky ex tunc, ex tunc tedy vzniká i závazek avalisty. Soud v prvním označeném rozhodnutí rovněž deklaroval, že platnosti směnky a závazku rukojmí nebrání, je-li na směnku doplněn podpis výstavce až po splatnosti.

V judikatuře Nejvyššího soudu opakovaně řešenou otázkou je možnost zajištění závazku výstavce – člena představenstva akciové společnosti, v případě, kdy nebyl udělen souhlas valné hromady s převzetím rukojemského závazku za výstavce touto akciovou společností. Nejvyšší soud k uvedené problematice za účinnosti z. č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, judikoval v rozsudku ze dne 7. 5. 2003, sp. zn.: 29 Odo 430/2002, že z ustanovení § 196a odst. 1 a 2 z. č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž jen jako „obchodní zákoník“ či „obch. zák.“), plyne nutnost udělení souhlasu valné hromady s uzavřením smlouvy, jejímž předmětem je zajištění závazků člena představenstva. Jestliže je člen představenstva oprávněn uzavřít takovou smlouvu i jménem jiné osoby, je k uzavření smlouvy o zajištění závazků s touto osobou rovněž nutný předchozí souhlas valné hromady. Soud z uvedeného ustanovení dovozuje, že obchodní zákoník nezakazuje převzetí jakéhokoli zajištění závazku, jak tvrdila dovolatelka, ale zakazuje uzavření smlouvy o takovém zajištění. Nejvyšší soud tyto závěry dovodil i z dalších ustanovení zmíněného zákona, zejména pak z ustanovení § 196a odst. 4 obch. zák., které rozšiřuje zákaz uvedený v ustanovení § 196a odst. 1 a 2 obch. zák. i na ručení, které, jak uvedl Nejvyšší soud, podle převažujícího názoru v teorii i praxi nevznikal v obchodních vztazích smlouvou, ale jednostranným právním úkonem. K problematice převzetí rukojemského závazku akciovou společností pak soud ve výše označeném rozhodnutí uvedl: *„...Smlouvou, kterou se rukojmí ze směnky zavazuje k zajištění závazků výstavce, není směnka, resp. převzetí směnečného rukojemství podpisem na směnce, ale smlouva (dohoda) mezi výstavcem směnky nebo osobou oprávněnou ze směnky a budoucím rukojmím, že směnečné rukojemství převezme. Samotný podpis avalisty na směnce je pak již jen realizací závazku, převzatého v dohodě o převzetí směnečného rukojemství. Jestliže je k uzavření smlouvy o převzetí směnečného*

rukojemství nutný předchozí souhlas valné hromady a tento souhlas nebyl udělen, je dohoda o převzetí rukojemství absolutně neplatná. Tato neplatnost však nezpůsobuje neplatnost samotné směnky ani neplatnost podpisu osoby, která převzala rukojemství, ale může pouze (případně) založit kauzální námitku avalisty ve vztahu ke konkrétní osobě oprávněné ze směnky. Závěr odvolacího soudu ohledně této otázky je tedy správný...“⁵²

V usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 9. 2011, sp. zn.: 29 Cdo 3413/2010, pak soud tento svůj závěr potvrdil a uvedené premisy aplikoval i na závazek společnosti s ručením omezeným, a to s obdobným obsahem argumentace.⁵³

Přestože došlo k rekodifikaci a citovaný z.č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, již není platný ani účinný, domnívám se, že nastavená doktrína se i nadále uplatní.

2.3 Forma avalu

Ustanovení čl. I § 31 SŠZ upravuje formální požadavky rukojemského prohlášení. Uvedené ustanovení stanoví v odstavci prvním, že se aval píše na směnku nebo na přívěsek. Ustanovení čl. I § 67 odst. 3 SŠZ rozšiřuje možnosti umístění tohoto prohlášení, když stanoví, že se aval může nacházet rovněž na opisu směnky. Rovněž je třeba dovodit, že platně by se zavázala i osoba, která by převzetí rukojemství zaznamenala na stejnopis směnky.

Vrátíme-li se k výše zmíněnému ustanovení, tedy k ustanovení čl. I § 31 odst. 1 SŠZ, implicitně z něj plyne, že aval musí být učiněn v písemné formě. Nakonec pro směnky je nutnost písemné formy typická. Je to nasnadě, když aktuální majitel směnky měl by si být jist veškerými právy a povinnostmi, jež jsou se směnkou spojeny bez toho, aby musel jakkoli ověřovat důvody a okolnosti jednotlivých zápisů na ní. Současně je tak zajištěno, že majitel, ale rovněž i dlužník, bude mít postaveno najisto, že neexistují další podstatná práva, která by byla zaznamenána mimo směnečnou listinu, případně nebyla zaznamenána vůbec.

---

⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 7.5.2003, sp.zn.: 29 Odo 430/2002.

⁵³ Srov. § 135 odst. 2 z. č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Co se týče místa na jednotlivé, konkrétní směnce, kam je možno aval umístit, neomezuje v tomto smyslu směnečný a šekový zákon avalistu žádným způsobem. Aval tedy může být zaznamenán kdekoli na směnce (rubu i líci), na přívěsku, který je nutno považovat za součást listiny, ale i na opise směnky⁵⁴. Pravidelně je aval učiněný za dlužníka podepsaného na líci směnky, rovněž umístěn zde. Praxe dospěla k usu, kdy aval se píše do levé lícové části směnečné listiny.

Jinak je tomu však v případě, že avalátem je osoba podepsaná na rubu směnky. V takovém případě nelze než doporučit umístění rukojemského prohlášení na rubové straně. Pokud však bude takový aval zaznačen na lícové straně, nebude to převzetí závazku na závadu.

Směnečný a šekový zákon je v tomto případě značně benevolentní. Přesto však skrývá určité úskalí. Aval spočívající v pouhém podpisu avalisty umístěný na rubu nebo přívěsku směnky, bude totiž považován za blankindosament ve smyslu ustanovení čl. I § 13 odst. 2 SŠZ.⁵⁵ V takovém případě nebude možno prokázat opak žádným způsobem. Majitel směnky tak přijde nejen o dalšího dlužníka (avalistu), ale rovněž tím může být přerušena řada indosamentů, což ve svém důsledku způsobí, že nebude prokázána legitimace k uplatnění práv ze směnky.

Jak plyne z výše uvedeného, rukojemský závazek může spočívat v pouhém podpisu avalisty – ve směnečněprávní teorii hovoříme o tzv. zcela nevyplněném avalu. Pokud se jakákoli osoba podepíše na líc směnky, stane se dle ustanovení čl. I § 31 odst. 3 SŠZ ve spojitosti s ustanovením čl. I § 31 odst. 4 SŠZ avalistou za výstavce, a to za výstavce směnky cizí i za výstavce směnky vlastní. Samozřejmě uvedené teze se nevztahují na podpisy směnečníka a výstavce, ty mají totiž zcela jinou funkci a důsledky.⁵⁶

Směnečný aval může být rovněž vyjádřen ve formě tzv. částečně nevyplněného avalu, kdy rukojemské prohlášení bude obsahovat kromě podpisu avalisty i rukojemskou doložkou. Ustanovení § 31 odst. 2 SŠZ příkladmo uvádí tvary „per aval“,

---

⁵⁴ Srov. Čl. I § 67 SŠZ.

⁵⁵ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2011. S. 178.

⁵⁶ ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941. S. 189.

„jako rukojmí“. Současně však toto ustanovení umožňuje vyjádřit rukojemskou doložku jakýmkoli jiným výrazem stejného významu.⁵⁷ V případě částečně nevyplněného avalu je ve smyslu ustanovení čl. I § 31 odst. 4 SŠZ rukojemství převzato za výstavce směnky, a to jak u směnky cizí, tak u směnky vlastní.

Třetím možným způsobem, jak do směnky zanést avalistův závazek, je jeho zaznačením v plné podobě. Takové rukojemské prohlášení pak bude obsahovat označení avaláta, rukojemskou doložkou „per aval“, „jako rukojmí“ či jiné sousloví obdobného významu a podpis avalisty. V plné podobě pak tedy avalův závazek bude znít například následovně.:

Za Františka Kratochvíla jako aval Kristýna Procházková (+*podpis Kristýny Procházkové*)

Avalátem bude na základě tohoto prohlášení František Kratochvíl, avalistou Kristýna Procházková. Podotýkám, že v případě, že by na směnce František Kratochvíl v době uplatnění práv vůči Kristýně Procházkové podepsán nebyl, nejednalo by se o platný rukojemský závazek a Kristýna Procházková by se ubránila námitkou neexistence směnečného avalu. Avalát může být rovněž v rukojemském prohlášení označen svým směnečněprávním postavením. Pak bude směnečný aval vypadat například následovně:

Za příjemce per aval Kristýna Procházková (+*podpis Kristýny Procházkové*)

I v případě, že by příjemců, respektive avalátů označených jejich směnečněprávním postavením bylo více, byl by rukojemský závazek platným. Vyplývá to i z pojednání v začátku této části spisu, kde bylo uvedeno, že akcesorita rukojemského závazku je značně modifikována a především že směnečný aval není závazkem za dlužníka, nýbrž je závazkem zaručujícím zaplacení směnečné sumy. S ohledem na skutečnost, že závislost směnečného rukojemství tkví pouze v určení postavení avalisty dle postavení avaláta, není rozhodné, za kterého konkrétního příjemce se avalista zaručil, neboť všichni příjemci mají postavení shodné.⁵⁸

---

⁵⁷ Srov. Čl. I § 31 odst. 2 SŠZ.

⁵⁸ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2011. S. 179.

Co se týče umístění jednotlivých částí rukojemského prohlášení, tak na rozdíl od umístění podpisu směnky jako takové, není podstatné, zda podpis kryje, tedy je umístěn pod všemi součástmi avalu. Podpis naopak může prohlášení předcházet a být umístěn nad ním nebo vedle něj. Podstatnou bude zjevná souvislost podpisu a prohlášení, aby tak byla nepochybně projevona vůle avalisty směnečně se zavázat.

Z hlediska formy avalu je poměrně určujícím rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 1. 2011, sp. zn.: 29 Cdo 3922/2008. V projednávané věci byla první žalovanou společnost s ručením omezeným jakožto výstavce vlastní směnky, jejím jménem pak jednala druhá žalovaná – jednatelka této společnosti. Jednatelka připojila na směnku rovněž rukojemský závazek a tento podepsala. V dané věci soud konstatoval, že s ohledem na skutečnost, že druhá žalovaná (žalovaná jako avalista) připojila ke svému podpisu, tedy k podpisu avalisty, otisk razítka první žalované (žalované jako výstavce směnky) „...nelze dle přesvědčení Nejvyššího soudu otevřít prostor úvahám o tom, že nešlo o jednání uskutečněné jménem první žalované. Není přitom významné, jaký byl při podepisování směnky skutečný úmysl účastníků směnečného vztahu (ohledně osoby, která by měla převzít za zaplacení směnky směnečné rukojemství), ani že takové jednání v daných poměrech (kdy je výstavce směnky vlastní a směnečný rukojemci totožnou osobou) nemá pro majitele směnky (z hlediska zvýšení jistoty, že směnka bude zaplácena) žádný praktický přínos. Se zřetelem k výše popsanému umístění sporného podpisu totiž nelze než uzavřít, že druhá žalovaná není na směnce jako fyzická osoba podepsána a dlužníkem ze směnky (v postavení směnečného rukojemního) tudíž není...“⁵⁹

Závazek avalisty musí být bezpodmínečný. Směnečný a šekový zákon sice bezpodmínečnost rukojemského prohlášení nevyžaduje výslovně, nicméně uvedené lze dedukovat ze skutečnosti, že postavení avalisty se odvíjí od postavení avaláta – příjemce, výstavce, indosanta. Tito účastníci směnečného vztahu nemohou své závazky podmínovat, tudíž ani pro avalistu nepřipadá v úvahu tak učinit. Podmíněné rukojemské prohlášení by bylo nutno považovat za neplatné. Na to by měl myslet především

---

⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 1. 2011, sp. zn.: 29 Cdo 3922/2008.

indosatář, neboť bude-li se domnívat, že je okruh směnečných dlužníků širší, bude s největší pravděpodobností ochoten nakoupit směnku za vyšší cenu.⁶⁰

2.4. Závazek avalisty

Rozsah závazku rukojmího se odvíjí od rukojemského prohlášení. Jak vyplývá z ustanovení čl. I § 30 odst. 1 SŠZ závazek avalisty je možno omezit a avalista se pak může zaručovat jen zaplacení části směnečné sumy. Toto omezení však musí být v rukojemském prohlášení výslovně uvedeno, jinak se avalista zaručuje za zaplacení celé částky.

Dalším prvkem určujícím aspekty závazku avalisty je skutečnost, za kterého směnečného dlužníka se avalista zaručil. Ve smyslu ustanovení čl. I § 32 odst. 1 SŠZ je směnečný rukojmí zavázán jako ten, za koho se zaručil. Pokud se tedy směnečný rukojmí zaručí za přímého dlužníka ze směnky, má i on sám postavení přímého dlužníka. Pokud se však zaručí za vedlejšího směnečného dlužníka, bude to mít vliv na jeho postavení, kdy i avalista bude vedlejším postihovým dlužníkem.

V případě, kdy bude směnka vícekrát indosována a bude se na ní nacházet vícero rubopisů, může vyvstat problém, bude-li rukojemský závazek převzat „za indosanta“ bez určení té které konkrétní osoby (uvedením jejího jména). Avalista v takovém případě bude mít nepochybně postavení vedlejšího směnečného dlužníka. Ovšem s ohledem na pluralitu indosantů, nebude zřejmé, komu avalista odpovídá, neboť každý indosant má jiné postavení než indosanti ostatní, a to vždy v souvztažnosti k tomu, kde v řadě se nachází jeho indosament, a v návaznosti na to pak odpovídá jen následným indosatářům. Z tohoto důvodu se doporučuje v případě rukojemství za indosanta uvést jméno konkrétní osoby. Nutno však dodat, že podstatně častějším jevem je rukojemský závazek za hlavní dlužníky.

V případě zcela či zčásti nevyplněného rukojemského prohlášení, kdy toto nebude obsahovat určení osoby avaláta, bude se aplikovat ustanovení čl. I § 31 odst. 4 SŠZ, a sice že závazek byl převzat za výstavce směnky, ať už půjde o směnku vlastní či o směnku cizí. K určení avaláta je nezbytně třeba výslovného prohlášení, za koho

---

⁶⁰ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2011. S. 182.

se avalista zaručuje, a to buď ve formě uvedení jména osoby či ve formě uvedení postavení účastníka směnečněprávního vztahu. Nebude tedy dostatečným záznam směnečného avalu v bezprostřední blízkosti podpisu zamýšleného avaláta, i v takovém případě se totiž uplatní ustanovení čl. I § 31 odst. 4 SŠZ, tedy že rukojemství je převzato za výstavce směnky.⁶¹

Omezená akcesorita a vyloučená subsidiarita závazku avalisty zapříčiňují, že se majitel směnky nemusí pro splnění povinnosti (úhradu směnečné sumy) obracet nejprve na avaláta, ale může k plnění vyzvat bez dalšího avalistu. Avalista je tedy na rozdíl od ručitele dlužníkem bezprostředním, a to bez ohledu na to, zda sdílí postavení směnečného dlužníka přímého či postižního. Tento fakt vyplývá zejména z ustanovení čl. I § 47 odst. 1 SŠZ, jímž je určena solidarita závazku pro všechny, kteří směnku vystavili, přijali, indosovali nebo se za ni zaručili⁶².

Se skutečností, že postavení avalisty se odvíjí od postavení avaláta, souvisí i to, že proti přímým dlužníkům a jejich avalům není třeba zachovávacích úkonů, a à contrario má-li avalista postavení dlužníka vedlejšího, je nutné směnku předložit k přijetí či placení a vykonat protest.⁶³ František Rouček k nutnosti zachovávacích úkonů ve vztahu k avalistovi uvádí, že jestliže „...nebyl učiněn směnečný úkon... nutný k zachování směnečného práva proti směnečnému dlužníku, zaniká tím směnečné právo nejen proti dotyčnému směnečnému dlužníku, nýbrž i proti jeho rukojmímu, třebaž se takový úkon stal vůči rukojmímu, a sice zaniká závazek rukojmího potud, pokud zanikl závazek dlužníka, za nějž se zaručil...“⁶⁴

V čl. I § 47 odst. 2 SŠZ je dále v souladu s výše uvedenou absencí požadavku na pořadí uplatnění nároku stanoveno, že majitel může žádat plnění na každém z nich nebo na několika z nich anebo na všech dohromady a není vázán pořadím, ve kterém se zavázali.

Stejná práva přiznává směnečný a šekový zákon i všem osobám, které se na směnku podepsali a následně zaplatili směnečnou sumu⁶⁵ a rovněž je dále umožněno,

---

⁶¹ ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941. S. 190.

⁶² Srov. Znění čl. I § 47 odst. 1 SŠZ.

⁶³ Více viz Část B tohoto spisu.

⁶⁴ ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941. S. 195.

⁶⁵ Srov. čl. I § 47 odst. 3 SŠZ.

aby se majitel směnky domáhal svých práv na osobách, jež následují za tím, proti komu byl nárok uplatněn nejprve⁶⁶.

Čl. I § 32 odst. 3 SŠZ přiznává avalistovi regresní nárok ze směnky, na základě které plnil, proti tomu, za koho se zaručil, a také proti všem, kdo jsou této osobě směnečně zavázáni – „...jeho směnečnými dlužníky jsou jeho avalát a dále všichni, kdo tomuto avalátovi směnečně odpovídají, tedy přímí dlužníci a z nepřímých dlužníků jeho předchůdci. To se týká i avalistů těchto osob, neboť ti mají stejné postavení. Nespadají sem tedy nástupci avalátovi a jejich rukojmí. Pokud jde o případné další rukojmí avalátovy, vůči nim by rukojmí, který směnku proplatil, žádných práv neměl. Avalista, který převzal rukojemství za dlužníka, totiž neodpovídá tomuto dlužníkovi, ale věřitelům tohoto dlužníka, jak vyplývá již ze samotné podstaty zajišťovacích závazků obecně...“⁶⁷.

Dle ustanovení čl. I § 49 SŠZ může avalista, jemuž svědčí regresní nárok na povinných osobách, požadovat zaplacení směnečné sumy, respektive částky, kterou zaplatil, šestiprocentní úroky z této částky ode dne, kdy zaplatil, své útraty a odměnu ve výši jedné třetiny procenta směnečného sumy.⁶⁸

Ustanovením čl. I § 45 odst. 1 SŠZ jsou stanoveny následující povinnosti: „Majitel musí dát zprávu o odepřeném přijetí nebo o odepřeném zaplacení svému indosantu a výstavci do čtyř pracovních dní následujících po dni protestu nebo při doložce "bez útrat" po dni předložení. Každý indosant musí do dvou pracovních dní poté, kdy dostal zprávu, vyrozumět svého indosanta o zprávě, kterou dostal, a sdělit mu jména a adresy těch, kdož předtím podali zprávu, a tak po řadě až k výstavci. Lhůty běží od přijetí předchozí zprávy.“ a v souvislosti s pojednáním o směnečném rukojemství dodávám znění ustanovení čl. I § 45 odst. 2 SŠZ, kterým je určeno: „Dává-li se podle předchozího odstavce zpráva osobě, jež se na směnce podepsala, musí být ve stejné lhůtě podána stejná zpráva jejímu směnečnému rukojmímu.“

---

⁶⁶ Srov. čl. I § 47 odst. 4 SŠZ.

⁶⁷ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2011. S. 182.

⁶⁸ Srov. čl. I § 48 SŠZ.

3. Námitky

V případě uplatnění práv plynoucích ze směnky, může osoba povinná z ní plnit namítat skutečnosti, jež rozporují existenci povinnosti zaplatit směnečnou sumu. Hovoříme v takovém případě o směnečných námitkách. Ty dělíme na absolutní a relativní. Absolutními námitkami se rozumí argumenty, které vyplývají ze směnky samotné, případně přímo ze směnečného a šekového zákona. Typickou vlastností absolutních námitek je, že je lze uplatnit vůči každému majiteli směnečné listiny, ať už se jedná o remitenta, indosatáře či jakéhokoli jiného nabyvatele směnky (například dědice). Učebnicovým příkladem absolutní námitky je námitka neplatnosti směnky z důvodu chybějící náležitosti či námitka neplatnosti směnky pro její vnitřní rozpornost.

Naproti tomu námitky relativní může směnečný dlužník uplatnit pouze ve vztahu ke konkrétnímu majiteli a zpravidla se zakládají na vlastních vztazích mezi dlužníkem a majitelem směnky.⁶⁹

Určitou podmnožinou relativních námitek jsou námitky kauzální (kauzální námitka není nikdy námitkou absolutní, nelze ji namítat vůči každému majiteli směnky).

Možnost použití kauzálních námitek i vůči dalším nabyvatelům směnky je upravena v ustanovení čl. I § 17 SŠZ. Přestože je toto ustanovení zařazeno do rubriky věnované rubopisům, bude se aplikovat i na kauzální námitky plynoucí z jiných směnečných vztahů a institutů směnečného práva. Účelem zmíněného ustanovení, respektive jeho druhé části, je totiž ochrana dlužníka pro případ, že majitel směnky jednal při nabývání vědomě na škodu dlužníka. Taková situace nastává například v případě převodu směnky simulačním indosamentem, jehož smyslem není skutečné převedení vlastnictví na nabyvatele, nýbrž zabránění možnosti dlužníka uplatnit kauzální námitky, jež mu svědčí vůči převodci.⁷⁰

Obecně může kauzální námitky uplatnit jen konkrétní směnečný dlužník vůči konkrétnímu směnečnému věřiteli. Tyto jsou zpravidla založeny na jejich mimosměnečných vztazích, případně na okolnostech vzniku směnky. Z hlediska obchodovatelnosti směnky by proto bylo nežádoucí, pokud by dlužník takové námitky

---

⁶⁹ ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941. S. 127.

⁷⁰ Více viz subkapitola 4.7 Části A tohoto spisu.

mohl uplatnit vůči kterémukoli majiteli. I z tohoto důvodu následuje převod směnky rubropisem převodní účinek.⁷¹

Kauzální námitky ovšem nemusí souviset s danou směnkou. Zákon umožňuje užití námitky jednostranného započtení směnečné sumy na pohledávku, kterou má dlužník za majitelem z jiného, se směnkou nesouvisejícího titulu. Tedy za splnění podmínky, že jak směnka, tak i tato se směnkou nesouvisející pohledávka jsou již dospělé, tedy splatné. Kauzální námitku však ve smyslu ustanovení čl. I § 17 SŠZ není v zásadě možné uplatnit vůči (dalším) indosatářům směnky.

Jiná je ovšem situace v případě, kdy nenastoupil převodní účinek indosamentu, tedy především situace, kdy došlo k převodu směnky podindosamentem nebo kdy došlo k přechodu práv na základě některé občanskoprávní skutečnosti (např. dědění). Tehdy je totiž majitel směnky právním nástupcem svého předchůdce, a tedy vstupuje do jeho práv a povinností. Nejedná se tedy o originární nabytí směnky a dlužník je v důsledku toho oprávněn užít rovněž námitky, jež mu náležely vůči právnímu předchůdci majitele směnky.

Jak bylo již naznačeno výše, další situací, kdy dlužník může užít kauzální námitky, jež mu svědčily proti převodci, je stav, kdy majitel směnky jednal při jejím nabývání vědomě na škodu dlužníka. V takové situaci se sice jedná o originárního nabyvatele listiny, nicméně směnečný dlužník je chráněn ustanovením čl. I § 17 SŠZ proti jednání, které jsou v rozporu s dobrými mravy, když zamezuje úspěšnému uplatnění směnky v řízení u soudu a vymožení směnečné sumy majitelem, který tak činí z pohnutek, jejichž ochrana by se neslučovala se zásadou právního státu (jedná se např. o situaci, kdy indosant, vědom si existence důvodu, pro nějž by byl směnečný dlužník s kauzální námitkou úspěšný, převede po domluvě na indosatáře směnku a tento ji předloží směnečnému dlužníku k placení s tím, že vymoženou částku následně převede na svého indosanta). Nezbytnou podmínkou pro připuštění takových námitek je dle označeného ustanovení, že tento nový majitel o jednání na škodu dlužníka věděl již při nabývání směnky. Pokud by majitel prokázal, že mu toto známo nebylo, nebudou kauzální námitky připuštěny.

---

⁷¹ Více viz subkapitola 3. 1 Části A tohoto spisu.

Pokud směnečný dlužník úspěšně uplatní kauzální námitky a bude zproštěn povinnosti zaplatit směnečný peníz, nezneplatní to směnečnou listinu jako takovou. Naopak majiteli nic nebrání v možnosti vymáhat splnění povinnosti k úhradě směnečné sumy na dalších směnečně zavázaných osobách. Oprávněný ze směnky tak může nárokovat plnění po jiných hlavních dlužnících nebo se může obrátit na dlužníky vedlejší, tedy zejména na indosatáře; ti, jakožto originární nabyvatelé směnečných práv, nikoli tedy právní nástupci práv a povinností svých předchůdců, jestliže se sami neprovinili jednáním popsaným v ustanovení čl. I § 17 SŠZ in fine, nebudou ovlivněni co do směnečněprávních vztahů nekorektností jednání ostatních indosantů.

Naopak může nastat situace, kdy směnečný dlužník bude mít vlastní pohledávky nebo jiné vztahy ke směnečnému indosatáři, respektive majiteli směnky, a tyto namítne v řízení před soudem jako kauzální námitku či kauzální námitky. Na základě uvedeného se pak takový dlužník ubrání a nebude povinován platit směnečnou sumu nebo její část, ačkoli předcházejícím majitelům směnky by plnit musel a uplatněné námitky by ho povinnosti plynoucí ze směnky nezbavily.

Výše řečené se neuplatní v případě rektasměnek, jež je možné převést v zásadě jen cesí, a tím pádem je každý nabyvatel právním nástupcem svého předchůdce, a jeho práva jsou odvozena od práv převodce, čili nejsou nabyta originárně. Pak totiž směnečný dlužník může uplatnit veškeré kauzální námitky svědčící v jeho prospěch, ať už se jedná o námitky vyplývající ze vztahu vůči aktuálnímu majiteli nebo ze vztahu s jeho předchůdci.

Níže uvádím demonstrativní výčet zobecněných kauzálních námitek⁷²:

• **nedostatek kauzy** – neexistence právního důvodu vystavení směnky; „...*Dlužník ovšem bude muset být schopen ozřejmit, proč tedy směnku vůbec podepsoval, když k tomu nebyl dostatečný důvod. Proto se bude tato námitka zpravidla družít s některými námitkami směnečnými jako je omyl ve směnce, nevážná směnka, nesvobodný podpis apod....*“⁷³ Námitku nedostatku kauzy bude moci směnečný dlužník uplatnit zpravidla

⁷² Dle KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 5., dopl. vydání. Praha : C.H.Beck, 2011. S. 83.

⁷³ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 5., dopl. vydání. Praha : C.H.Beck, 2011. S. 83.

jen proti remitentovi, vůči ostatním nabyvatelům směnečné listiny nebude ze své podstaty relevantní, neboť tyto u vzniku směňky nebyli a nejsou povinni zkoumat důvody jejího vzniku.

- **zánik kauzy po vystavení směňky**; to však neplatí v případě promlčení kauzy, směňka je cenným papírem abstraktním, což se v plné míře projeví právě v případě promlčení kauzy, kdy tento fakt neovlivní žádným způsobem existenci, platnost a vymahatelnost práv ze směňky.

- **omyl v kauze** - dlužník má za to, že existuje důvod pro vystavení směňky, což však není pravdou; „...*Nepatří sem námitka omylu ve směňce, kdy je namítáno, že dlužník se podepsal, aniž věděl, že jde o směňku. To je námitka ve skutečnosti nedostatku kauzy vůbec...*“.⁷⁴

- **nepřípustná kauza** – důvodem vystavení směňky je zákonem zakázané jednání; v důsledku nepřípustné kauzy není směňka neplatná, směnečný dlužník se však pravděpodobně zbaví povinnosti plnit, vystavil-li směňku z důvodu, jež je dle právního řádu nepřípustný (například vystavení směňky v souvislosti s pracovněprávním vztahem či v souvislosti se spotřebitelským úvěrem).

- **námitka neposkytnuté hodnoty** – remitent nesplnil, co přislíbil plnit v souvislosti se vznikem směňky.

- **námitka vadné hodnoty** – remitent plnil vadně v souvislosti se vznikem směňky; směnečný dlužník se nezbaví své povinnosti zcela, ale pouze v rozsahu odpovídajícím hodnotě vadného plnění.

- **námitka započtení** – směnečný dlužník eviduje za majitelem směňky pohledávku ze zcela jiného právního titulu. Tuto námitku lze však uplatnit pouze při splnění podmínky, že směňka i tato jiná pohledávka jsou v době uplatnění námitky splatné.

Směnečný rukojmí je oprávněn užít kauzální námitky, které plynou z jeho vlastních mimosměnečných vztahů s majitelem směňky. Rozsudkem Nejvyššího soudu

---

⁷⁴ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář. 5., dopl. vydání.* Praha : C.H.Beck, 2011. S. 83.

České republiky ze dne 4. 5. 2004, sp. zn.: 29 Odo 810/2003, bylo rozhodnuto o sporu o plnění práv ze směnky, kdy žalovanými byla jednak obchodní společnost jako výstavce a jednak její jednatel jakožto avalista za výstavce (tedy za tuto obchodní společnost). Směnka byla následně před uplynutím lhůty k protestu rubopisována na žalobkyni. Nejvyšší soud dovolání zamítl a potvrdil rozhodnutí odvolacího soudu, kdy tento deklaroval, že podpisem směnky nevstupuje avalista do mimosměnečných vztahů svého avaláta, v důsledku čehož není avalistovi umožněno uplatnit kauzální námitky, jež by příslušely avalátovi. Nejvyšší soud pak doplnil, že avalista nemůže činit kauzální námitky avaláta ani v případě, kdy majitel směnky jednal vědomě na škodu dlužníka.

V jiném případě řešeném Nejvyšším soudem ČR tento judikoval v rozsudku ze dne 30. 6. 2009, sp. zn.: 29 Cdo 3727/2007, stran povinnosti avalisty - jednatele výstavce (obchodní společnosti), jenž za výstavce jednal ve věci uzavření kupní smlouvy, kdy byla vystavena sporná směnka jakožto institut zajištění zaplacení kupní ceny, že směnečný rukojmí je oprávněn k užití kauzálních námitek založených na směnečné dohodě (obsažené v kupní smlouvě), přestože tuto sám svým jménem a na svůj účet nepodepsal, nýbrž takto učinil v rámci jednání za výstavce (kupujícího), stal se účastníkem směnečné dohody a nelze mít za to, že by existovala směnečná dohoda jiná, uzavřená mezi avalistou a žalobcem (remitentem, prodávajícím). „...*Podepsal-li druhý žalovaný kupní smlouvu, jejíž součástí byla i směnečná dohoda mezi žalobcem a první žalovanou jako jednatel první žalované, následně zajišťovací směnku avaloval a netvrdil, že se žalobcem uzavřel směnečnou dohodu jiného obsahu, nemá Nejvyšší soud pochyb o tom, že převzal se souhlasem žalobce směnečné rukojemství za stejných podmínek, za jakých převzala první žalovaná závazek ze směnky. Přísluší mu tedy kauzální námitka zániku zajištěného závazku z jeho vlastního vztahu se žalobcem...*“.

Pro úplné pochopení věci dodávám, že v uvedeném sporu soud nepřiznal směnečnému rukojmí právo uplatnit námitky, jež přísluší avalistovi, nýbrž soud dospěl k závěru, že s ohledem na úzkou personální propojenost jednajících osob byl avalista rovněž účastníkem směnečné dohody, když právě on ji uzavřel za výstavce a jinou směnečnou dohodu s remitentem neuzavřel.

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 9. 2001, sp. zn.: 9 Cmo 44/2001, pak doplňuje výše uvedené: „...*Má-li rukojmí uzavřenu směnečnou dohodu s osobou*

odlišnou od majitele směnky... nemůže vůči majiteli směnky uplatňovat námitky vyplývající z této dohody...“. V tomto případě je třeba mít na paměti, že obsah směnečné dohody uzavřené s remitentem nebude způsobit ovlivnit povinnost plnit ze směnky, pokud byla tato řádně indosována.

Žalovaný (směnečný dlužník) je oprávněn ve smyslu ustanovení § 175 odst. 1 z. č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž jen jako „občanský soudní řád“ či „o.s.ř.“) podat do patnácti dnů ode dne, kdy mu byl doručen směnečný platební rozkaz, námitky, v nichž je třeba uvést vše, co proti platebnímu rozkazu namítá. Námitkové řízení je tedy striktně ovládáno zásadou koncentrace řízení, přičemž tedy koncentrace nastává ze zákona a není možné tuto lhůtu nijak prodloužit či dokonce prominout zmeškání lhůty na žádost účastníka řízení. Nejvyšší soud České republiky se k otázce obsahu námitek uplatněných v řízení před soudem vyjádřil v rozsudku ze dne 31. 3. 2009, sp. zn.: 29 Cdo 2270/2007, a dále v usnesení o odmítnutí dovolání ze dne 20. 9. 2011, sp. zn.: 29 Cdo 3413/2010, kdy judikoval, že žalovaný sice nemůže po uplynutí lhůty k podání námitek uplatňovat obranu, která nebyla obsahem podaných námitek, nicméně mu nic nebrání, aby i po uplynutí této lhůty uváděl nové skutečnosti, které mohou mít význam pro osouzení důvodnosti námitek uplatněných před uplynutím koncentrační lhůty. Nejvyšší soud v označených rozhodnutích výslovně deklaroval, že takové skutečnosti nelze považovat za nové, dříve neuplatněné, a tedy opožděné námitky (k nimž by soud nemohl přihlížet), tedy za předpokladu, že skutečně směřují k doplnění námitek uplatněných dříve.

V souvislosti s pojednáním o kauzálních námitkách dále doplňuji z usnesení o odmítnutí dovolání ze dne 20. 9. 2011, sp. zn.: 29 Cdo 3413/2010, že mají-li mít námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu původ v mimosměnečných vztazích účastníků, je pro řádné odůvodnění námitek zapotřebí, aby v rámci včas uplatněných námitek žalovaný alespoň stručně vylíčil obsah směnečné dohody, která byla důvodem vystavení směnky, popřípadě vzniku závazku konkrétního směnečného dlužníka (avalisty) a současně aby žalovaný uvedl skutečnosti, pro něž je zproštěn svého závazku zaplatit směnečnou sumu.

Koncentrace řízení se však neuplatní v případě incidenčních sporů dle zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž jen „insolvenční zákon“). Jednak v insolvenčním zákoně absentuje ustanovení, v jehož důsledku by byla zásada koncentrace aplikována, a jednak bylo v tomto smyslu judikováno, že se tato zásada na insolvenční typ řízení před soudem neuplatní. Konkrétně v rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 3. 2001, sp. zn: 32 Cdo 1338/2000, uzavřel soud, že v incidenčních sporech týkajících se práv a povinností založených směnkou lze uplatňovat totožné námitky jako v řízení o vydání směnečného platebního rozkazu, tedy jak námitky absolutní, tak i námitky relativní, potažmo kauzální. „... V incidenčním sporu se však neuplatní zásada koncentrace řízení, proto může žalovaný uplatňovat námitky v průběhu řízení před soudem prvního stupně i před soudem odvolacím bez časového omezení, vyplývajícího z ustanovení § 175 odst. 1 o. s. ř. V tom směru soudy obou stupňů nepochybily, neboť zkoumaly všechny námitky, které vznesla žalovaná před soudem prvního stupně na jednání dne 7. a 28. 9. 1999 a ve vyjádření k žalobě ze dne 23.9.1999...“.⁷⁵ Mám za to, že uvedená teze se uplatní i dnes, ačkoliv insolvenční zákon nabyl účinnosti později, než bylo vydáno toto rozhodnutí. Nasvědčuje tomu i fakt, že insolvenční zákon ani v současnosti neobsahuje ustanovení, kterým by byl položen základ k uplatnění zásady koncentrace řízení v incidenčním sporu.

Pro úplnost dodávám, že včasným podáním námitek nedochází ke zrušení směnečného platebního rozkazu jako v případě podání odporu proti „běžnému“ platebnímu rozkazu. Podáním námitek je zahájeno námitkové řízení, které se končí rozsudkem, v němž soud vysloví, zda je směnečný platební rozkaz ponechán v platnosti či zda jej soud zrušuje a případně v jakém rozsahu tak činí.⁷⁶

3.1 Námitka zaplacení směnečné sumy ve vztahu k avalistovi

Námitka zaplacení směnečné sumy se řadí mezi námitky absolutní, a tedy právo k jejímu uplatnění náleží všem směnečným dlužníkům. V této souvislosti je však nutno upozornit na to, že zaplacení směnečné sumy není totéž jako zaplacení směnkou

---

⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 3. 2001, sp.zn: 32 Cdo 1338/2000.

⁷⁶ Srov. § 175 odst. 4 o.s.ř.

zajištěné pohledávky. Naopak, z pohledu směnečného práva se jedná o dvě odlišné právní skutečnosti.

Existuje i námitka zaplacení směnkou zajištěné pohledávky. Tato je však námitkou kauzální, kterou je možno podřadit pod námitku zániku kauzy.

Potřebě rozlišování mezi těmito druhy námitek se věnoval Vrchní soud v Praze v rozsudku ze dne 23. 10. 2006, sp. zn.: 12 Cmo 231/2006. Soud v dané věci pro lepší pochopení problematiky uvedl, že na rozdíl od ručitelského závazku, který je akcesorickým a subsidiárním prostředkem zajištění splnění hlavního závazku, nemůže tento ručitelský závazek existovat, neexistuje-li současně hlavní, zajišťovaný závazek. Při plnění ručitelského závazku pak neplní ručitel svůj závazek, nýbrž vždy závazek zajišťovaný. Naproti tomu při zaplacení zajišťovací směnky zůstává zajišťovaná pohledávka nesplněna a v důsledku toho již nikdy uhrazena být nemůže, neboť byl splněn zajišťovací institut. Pokud by však přesto k plnění pohledávky i po uhrazení směnečné sumy došlo, jednalo by se o bezdůvodné obohacení. V řešené věci žalovaná uplatnila námitku zaplacení směnečné sumy. V řízení pak předložila kopie potvrzení o zaplacení částek a kopie uhrazených poštovních poukázek ke splátkám. Všechny doklady, jež měly prokazovat zaplacení dluhu, se týkaly kauzálního dluhu a nikoliv zaplacení směnky. Žalovaná tedy neprokázala svou námitku zaplacení směnečné sumy.

Nutno dodat, že v předmětné věci nebyla směnka indosována, žalobce byl tedy remitentem a žalovaná mohla vůči němu uplatňovat jakékoli kauzální námitky. Žalovaná by byla sto na základě předložených dokumentů prokázat, že splnila svůj kauzální závazek a ve smyslu ustanovení čl. I § 17 SŠZ by se kauzální námitkou zaplacení směnkou zajištěné pohledávky ubránila. Nicméně takovou námitku žalovaná v zákonné lhůtě pro podání námitek nevznesla, když uplatnila jen absolutní námitku zaplacení směnečné sumy, což však v řízení neprokázala

Kauzální námitky mohou být v zásadě uplatněny jen mezi konkrétními účastníky směnečného vztahu, a to nikoliv mezi účastníky, kteří se na mimosměnečném vztahu mezi věřitelem a dlužníkem nepodíleli. To platí i o námitce zániku kauzy po vystavení směnky (námitce zaplacení směnkou zajištěné pohledávky), jak bude osvětleno v navazujícím textu.

Ve své praxi v advokacii jsem se setkala s případem, který je ze směnečněprávního hlediska úzce spojen s problematikou obsahu námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu a hmotněprávně se týká několika institutů směnečného práva – směnečného indosamentu, avalu a protestu. S ohledem na to, že o všech těchto institutech pojednává má rigorózní práce, pokusím se o rozbor této kauzy.

Předmětem soudního sporu byla směnka vlastní vystavená společností EP a.s. na řad společnosti ČEI a.s., splatná dne 31. 3. 2012, avalovaná předsedou představenstva a jediným akcionářem, panem B.V. (žalovaným), obsahující doložku „bez protestu“, indosovaná nedatovaným rubopisem na řad žalobce – společnosti BP, s.r.o. Avalista ve včas podaných námitkách vznesl námitku zaplacení směnkou zajištěné pohledávky, tedy uplatnil kauzální námitku, a sice že předmětná směnka byla vystavena za účelem zajištění obchodních závazků výstavce vůči remitentovi, a tyto byly výstavcem až na částku 80.000,- Kč zcela uhrazeny, k prokázání čehož navrhl důkaz bankovním výpisem z účtu výstavce směnky. V této souvislosti upozorňuji, že tedy avalista uplatnil kauzální námitku vůči indosatáři, jejímž obsahem jsou mimosměnečné vztahy výstavce a remitenta.

Krajský soud v Praze, který spor posuzoval v prvním stupni, o věci rozhodl rozsudkem ze dne 28. 4. 2014, sp. zn.: 59 Cm 395/2013. Označeným rozsudkem byl směnečný platební rozkaz ponechán v plném rozsahu v platnosti. Soud odůvodnil svůj výrok tak, že vznesená kauzální námitka žalovaného (avalisty) není ve smyslu ustanovení čl. I § 17 SŠZ přípustná a soud k ní nemůže přihlížet, a dále uvedl, že dle ustanovení čl. I § 20 odst. 2 SŠZ platí v případě nedatovaných indosamentů vyvratitelná domněnka, že směnka byla rubopisována před uplynutím lhůty k protestu. Tuto domněnku žalovaný dle soudu nevyvrátil.

Z hlediska možnosti uplatnění kauzálních námitek vůči indosatáři je určující ustanovení čl. I § 20 odst. 1 SŠZ, které stanoví, že jestliže byla směnka rubopisována teprve po protestu pro neplacení nebo po uplynutí lhůty k protestu, má indosament jen účinky obyčejného postupu (občanskoprávní cese), a tedy v takovém případě může dlužník úspěšně vznést kauzální námitku i vůči aktuálnímu majiteli směnky (nabyvateli), neboť tento je právním nástupcem remitenta, a nikoli originárním nabyvatelem práv a povinností.

Shodně se vyjádřil k této problematice v jiné kauze i Nejvyšší soud České republiky v rozsudku ze dne 31. 4. 2014, sp. zn.: 29 Cdo 1779/2011, když uvedl, že indosament po splatnosti má dle ustanovení čl. I § 20 odst. 1 SŠZ stejné účinky jako indosament před splatností a dále: „...*Účinky obyčejného postoupení pohledávky, projevující se mimo jiné v tom, že nabyvatel směnky (její nový majitel) vstupuje do práv a povinností předchozího majitele a že dlužníku zůstávají zachovány i všechny námitky, které měl proti poslednímu majiteli směnky, pak zákon spojuje až s indosací směnky provedenou po protestu pro neplacení nebo (nebude-li směnka protestována) po uplynutí lhůty k protestu...Uvedený závěr se přitom nepochybně prosadí také tehdy, je-li směnka (jako v posuzovaném případě) opatřena doložkou „bez protestu“ (shodně srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2007, sp. zn. 29 Odo 1636/2005...“.* Z citovaného rozhodnutí se nepochybně podává, že i v případě, kdy směnka obsahuje doložku „bez protestu“ a tím zbavuje majitele protestační povinnosti, nemá to vliv na skutečnost, že rubopisování směnečné listiny po lhůtě k provedení protestu (či po dobrovolné protestaci směnky), bude mít vždy účinky pouhé cesse.

Vrátím-li se k rozebíranému případu. Žalovaný podal proti rozsudku, jímž byl směnečný platební rozkaz ponechán v platnosti odvolání, v němž mimo jiné uvedl, že v řízení před soudem prvního stupně vznesl námitku zaplacení směnečné sumy, která je námitkou absolutní, současně napadl přehnaně formalistický výklad⁷⁷ ustanovení čl. I § 17 SŠZ a současně namítal zneužití práva žalobcem, když dle názoru odvolatele (žalovaného) remitent a žalobce jednali ve shodě a v úmyslu poškodit žalovaného.

Přípustnost uplatnění kauzálních námitek dovozoval žalovaný jednak z vědomého jednání žalobce ke škodě dlužníka při nabývání směnky, a jednak z úzké personální propojenosti výstavce a avalisty, tedy z uzavření směnečné dohody mezi remitentem směnky a avalistou, jejíž obsah byl shodný s obsahem směnečné dohody mezi remitentem a výstavcem směnky, neboť avalista a jednatel výstavce, který za tohoto směnku podepsal, je jedna a tatáž osoba a nelze mít za to, že by byla uzavřena zvláštní, odlišná směnečná dohoda mezi remitentem a avalistou. Dále žalovaný ve svém odvolání uvedl, že mu svědčí přístup ke kauzálním námitkám, neboť směnka byla na žalobce rubopisována až po uplynutí lhůty k protestu, což je dle něj možné dovodit z výzvy

---

⁷⁷ Srov. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 18.7.2013, sp. zn.: IV. ÚS 457/10.

žalobce k úhradě směnečné sumy zaslané žalovanému teprve dne 24. 4. 2013, tedy více než rok po uplynutí této lhůty.

Vrchní soud v Praze, jakožto odvolací soud příslušný k rozhodnutí o včas podaném odvolání, neprováděl další dokazování a vyšel ze zjištění, která učinil soud prvního stupně. Uzavřel, že indosament vyznačený na směnce je podindosamentem a má tedy účinky občanskoprávního postupu. Tento svůj závěr odůvodnil nikoli datem odeslání výzvy k úhradě směnečné sumy, ale tím, že žalobce ve výzvě ze dne 24. 4. 2013 uvedl, že mu bylo remitentem potvrzeno, že směnka byla předložena k placení. Pokud remitent potvrdil předložení směnky k placení, nutně musel mít při splatnosti směnku u sebe. Z toho nadřizený soud dovodil, že avalista může uplatnit kauzální námitky. Nikoli však z důvodu jednání ke škodě dlužníka, ani z důvodu zaslání výzvy k placení rok po uplynutí lhůty k protestu.

Dále odvolací soud k předmětné kauze uvedl, že „...*K tomu bude ovšem nutno v dalším řízení předně ověřit, zda sporná směnka skutečně zajišťuje žalovaným tvrzené pohledávky. Ty ovšem, jak sám tvrdí, byly obchodním závazkovým vztahem mezi výstavcem směnky a jejím prvním majitelem. Bude tedy nutno v dalším ověřit jeho tvrzení, že má, alespoň v rovině smlouvy o zajištění předmětnou směnkou, na těchto vztazích účast. Žalovaný je ve sporné směnce rukojmím a jen z tohoto jeho směnečného postavení žádná možnost kauzálních námitek nevyvstává. Není však vyloučeno..., aby i rukojmí, který není stranou kauzálního vztahu, přesto prostřednictvím směnečné smlouvy měl k těmto kauzálním námitkám přístup. Teprve pokud se žalovanému podaří tyto okolnosti prokázat, bylo by nutno se zabývat důvodností samotných kauzálních námitek, jak jsou rozvedeny v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu...*“⁷⁸

Napadený rozsudek tak byl Vrchním soudem v Praze zrušen a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Krajský soud v Praze se v další fázi řízení řídil právním názorem odvolacího soudu – směnečnému rukojmí přiznal přístup ke kauzálním námitkám na základě rubopisu učiněného až po uplynutí lhůty k protestu, tedy s účinky obyčejného postupu práv a povinností.

---

⁷⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 10. 2014, sp. zn.: 5 Cmo 290/2014.

Prvostupňový soud rovněž přiznal avalistovi postavení účastníka směnečné dohody uzavřené mezi remitentem a výstavcem směnky, neboť směnečný rukojmí se za zaplacení směnečné sumy zaručil v postavení jednatele výstavce a soud neshledal, že by byla uzavřena další směnečná dohoda.

Soud pak v řízení provedl dokazování svědeckými výpověďmi osob, které se tehdy účastnily na podnikání remitenta, a na základě toho seznal, že směnka nezajišťovala pohledávky, jejichž zajištění tvrdil od začátku řízení žalovaný, nýbrž měla zajišťovat pohledávky za jinou obchodní společnost, jež byla rovněž personálně propojena s výstavcem (obchodní společností).

Soud následně vydal rozsudek, kterým opět ponechal směnečný platební rozkaz v platnosti v plném rozsahu, což odůvodnil tím, že žalovanému se nepodařilo prokázat zaplacení zajištěné pohledávky.

Žalovaný proti tomuto rozhodnutí podal odvolání, které se však zakládalo především na procesních pochybeních soudu a jeho obsah není pro tuto práci relevantní.

Soud napadené rozhodnutí zrušil a věc opět vrátil soudu I. stupně k novému projednání.

Do uzavření rukopisu této práce proběhla ve věci tři jednání před soudem. Doposud nebylo o věci rozhodnuto, neboť stále probíhá dokazování. S ohledem na skutečnost, že se prověřují mimosměnečné vztahy bez významu k předmětu této práce, nebudu obsah těchto jednání dále rozebírat. Domnívám se však, že žalovanému bude v závěru celého sporu skutečně uložena povinnost k úhradě směnečné sumy.

Z laického pohledu se může jevit takové rozhodnutí poměrně nespravedlivým, když bude jedna pohledávka plněna dvakrát. Je však třeba zdůraznit, že směnka je abstraktní cenný papír, jehož smyslem je oběh a pohyb na trhu finančních prostředků a jako takový musí být oproštěn od okolností ve směnce nezanesených. Směnečné právo proto určitým způsobem preferuje ochranu nabyvatelů směnky. Pokud indosatář nabude směnku poctivě, přičemž z ní očekává určitý výnos, za směnku zaplatil převodci a při jejím nabývání se nedopustil žádného excesu či jednání, které by bylo v rozporu

s dobrými mravy, nebylo by jistě správné nepřiznat mu jeho právo na uhrazení směnečné sumy.

Současně je patrné, že do směnečných obchodů by se neměly pouštět osoby neznalé směnečného práva. Jak je vidět, směnka je vysoce formálním cenným papírem. I drobné pochybení může způsobit její neplatnost. Na druhou stranu je směnka abstraktní a okolnosti, jež nejsou zaneseny v jejím obsahu, nebudou zpravidla ovlivňovat povinnost hradit směnečnou sumu. Nelze než doporučit užívat tento cenný papír po poradě s právním zástupcem, který je se směnečným právem velmi dobře obeznámen.

Část C – Směnečný protest

Směnečný protest je pojem, jenž označuje jednak proces, který předchází vydání protestní listiny a který bývá rovněž označován jako protestace, a současně označuje i zmíněnou protestní listinu jakožto listinu veřejnou. Směnečný protest je v případě, kdy směnka není opatřena doložkou „bez protestu“ nezbytným prostředkem zachování práv majitele směnky vůči vedlejším postihovým dlužníkům. Jak bude však zdůrazňováno v různých souvislostech i v následujícím textu, neprovedení protestu nemá vliv na zachování práv a vůbec povinnosti hlavních směnečných dlužníků.

1. Obecně ke směnečnému protestu

Směnečný a šekový zákon upravuje v obecnostech směnečný protest v ustanovení čl. I § 79 a násl. SŠZ. Z důvodu existence různých druhů směnečných protestů, jsou pak specifické aspekty těch kterých směnečných protestů obsahem ustanovení, která se věnují těmto zvláštním typům protestů. Právní úpravu směnečného protestu tak nalezneme v různých paragrafech napříč celým zákonem.

Směnečný a šekový zákon neobsahuje legální definici pojmu směnečný protest. I z tohoto důvodu je možné, aby jeden termín označoval dvě skutečnosti, jak bylo uvedeno výše.

Samotný zákon používá pojem v obou významech; tedy označuje jím jak ono osvědčení ve formě veřejné listiny, které stvrzuje v závislosti na typu směnečného protestu dané skutečnosti a jejich průběh, tak i proces, který k vydání této veřejné listiny vede.⁷⁹

Stejně jako chybí legální definice směnečného protestu, absentuje ve směnečném a šekovém zákoně i souhrnný výčet druhů tohoto institutu. Pro účely tohoto spisu však souhrnný výčet uvádím níže⁸⁰:

- a) protest pro nedatovaný akcept u lhůtní vistasměnky (Čl. I § 25 odst. 2 SŠZ),

⁷⁹ ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941, S. 239.

⁸⁰ Dle KOVARÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 5., dopl. vydání. Praha : C.H.Beck, 2011. S. 232.

- b) protest pro nepřijetí směnky cizí (Čl. I § 44 odst. 1, 2 SŠZ)
- c) protest pro nezaplacení směnky (Čl. I § 44 odst. 1, 3 SŠZ)
- d) protest pro nepřijetí směnky cizí podpůrnou adresou (Čl. I § 56 odst. 2 SŠZ)
- e) protest pro nezaplacení směnky čestným příjemcem nebo podpůrnou adresou (Čl. I § 60 odst. 1 SŠZ)
- f) protest vydávací pro nevydání akceptačního stejnopisu směnky (Čl. I § 66 odst. 2 SŠZ)
- g) protest vydávací pro nevydání prvopisu směnky majiteli směnečného opisu (Čl. I § 68 odst. 2 SŠZ)
- h) protest pro nevidování lhůtní vistasměnky vlastní (Čl. I § 78 odst. 2 SŠZ)

Hlavní dlužníky ze směnky neprovedení protestace neovlivní, nicméně opomenutí tohoto úkonu se projeví ve vztahu k vedlejším postihovým dlužníkům. Jestliže nebude majitel směnky schopen předložit protestní listinu a hlavní dlužník svou povinnost nesplní, nebude se moci zhojit na vedlejších dlužnících, byť tu takoví budou, neboť v důsledku neprovedení směnečného protestu ztratí veškerá práva, jež by mu jinak vůči nim náležela. Dodávám, že v takovém případě bude výrazně snížena hospodářská hodnota směnečné listiny, neboť bude výrazně snížena pravděpodobnost vydobytí směnečné sumy.⁸¹

1.1 Subjekty protestace

Přestože odborná literatura věnující se směnečnému právu neuzívá termín subjekt protestace, domnívám se, že takové označení je více než vhodné. Zejména pro pochopení, jakým způsobem je třeba postupovat při protestaci, kdo o vystavení protestní listiny může žádat a kdo tento úkon a proti komu provede, je pojednání o možných subjektech relevantní.

---

⁸¹ ROUČEK, František. *Nové Českomoravské právo směnečné*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941, S. 135.

Těmito subjekty jsou protestant, jakožto žadatel o provedení protestu a zpravidla osoba ze směnky oprávněná, respektive minimálně k protestaci legitimovaná; dále pak protestát, označovaný rovněž jako protestovaný, tedy ten vůči komu je protest činěn, zpravidla hlavní směnečný dlužník; a v neposlední řadě protestní orgán, jako orgán veřejné moci, jemuž náleží pravomoc provést směnečný protest a tento osvědčit veřejnou listinou.

1.1.1 Protestant

Protestantem je zpravidla majitel směnky. Může jím být ovšem rovněž osoba odlišná od majitele, avšak přesto oprávněná k provedení protestu, respektive k podání žádosti o jeho provedení (podotýkám, že nehovořím o žádosti nutně písemné). Pravidelně jí bude prokuraindosatář (na toho je totiž směnka převáděna právě proto, aby uplatnil práva ze směnky a učinil nezbytné úkony a následně převedl směnku zpět na prokuraindosatáře), dále pak i například občanskoprávní zmocněnec či zaměstnanec majitele směnky a rovněž osoby, které jsou oprávněny k podání návrhu na zahájení řízení na základě zvláštního právního předpisu, tj. zejména insolvenční správce či soudní exekutor. K uvedenému je možno dospět gramatickým výkladem ustanovení čl. I § 44 SŠZ. Směnečný a šekový zákon zde neuzivá pojmu majitel směnky, a nadto předmětné ustanovení obsahuje pasivní tvary sloves: „odepření musí býti zjištěno veřejnou listinou“, „protest musí býti učiněn“.

1.1.2 Protestát

Protestátem, nebo jak bylo osvětleno výše protestovaným, je vždy osoba, která je povinna k určitému směnečnému plnění; k jakému závisí vždy na druhu protestu a samozřejmě též na obsahu směnečné listiny. Tak například u protestu pro nezaplacení směnky ve smyslu čl. I § 44 SŠZ bude protestovaným směnečník, tedy akceptant směnky cizí nebo výstavce směnky vlastní, naproti tomu u protestu pro nezaplacení směnky čestným příjemcem jím bude intervenient⁸². Dlužníkem může být sice i právnická osoba, avšak protest se vždy bez výjimky provádí proti osobě fyzické. Ve vydané protestní listině bude sice uveden název právnické osoby, avšak současně

---

⁸² Viz subkapitola 2.5 Části C tohoto spisu.

zde bude označena odpovědná fyzická osoba, která je oprávněna za předmětnou právnickou osobu jednat a vůči níž byl protest učiněn.

1.1.3 Protestní orgán

Dle ustanovení čl. I § 79 SŠZ je pravomoc provést směnečný protest přiznána soudům, notářům a místním národním výborům. Poslední zmíněný státní orgán samozřejmě již neexistuje, ale jejich pravomoc a působnost v oblasti výkonu státní správy byla ustanovením § 22 z. č. 367/1990 Sb., zákon o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž jen „zákon o obcích“), přenesena na obce. Ty vykonávají státní správu dříve svěřenou místním národním výborům v přenesené působnosti prostřednictvím obecních úřadů⁸³. Zákon směnečný a šekový byl přijat v roce 1950 a je pochopitelné, že tehdejší zákonodárny sbor byl poplatný označení, jež bylo užíváno pro místní úřady tehdy. S ohledem na výše uvedené ustanovení zákona o obcích není novelizace § 79 SŠZ nezbytná. V dalším pojednání o protestu budu hovořit o obecních úřadech, jak to odpovídá současné situaci, přestože v tomto ohledu zůstává zachováno znění zákona směnečného a šekového tak, jak byl přijat v roce 1950.

Z dikce ustanovení § 79 SŠZ vyplývá, že v případě protestace směnky soudem a obecním úřadem může být odpovědnou osobou, která směnečný protest provádí, prakticky kdokoli, kdo má k soudu či obecnímu úřadu právní vztah ve smyslu zaměstnaneckého poměru či ve smyslu výkonu funkce. Rozhodně zákon nepožaduje, aby tento úkon prováděl soudce či v případě obecního úřadu starosta. Naproti tomu, bude-li protestant požadovat protestaci směnky prostřednictvím notáře, musí být osobou provádějící protest přímo notář či notářka. Je tak stanoveno právě zmíněným ustanovením směnečného a šekového zákona.

Uvědomíme-li si, že proces protestace směnky a jeho završení vydáním protestní listiny nejsou postaveny na roveň řízením, v rámci kterých je rozhodováno o meritů věci, naopak jeho účelem je ve své podstatě pouze vydání jakéhosi osvědčení, je dle mého názoru požadavek na přítomnost notáře u tohoto úkonu poměrně nadbytečným. V celém tomto procesu nejde o rozhodování o právech a povinnostech na směnce účastných osob či o posouzení právního stavu věci, nýbrž osoba vykonávající protest pouze vystaví

---

⁸³ Stanoveno rovněž § 22 zákona o obcích.

listinu, kterou deklaruje v závislosti na druhu směnečného protestu, že nastaly určité skutečnosti, tedy příkladem že dlužník v den splatnosti dostal možnost uhradit směnečnou sumu, ale přesto k tomu nedošlo, neboť dlužník plnění odmítl. Jestliže bude prokázáno, že na směnce absentuje některá z náležitostí, že je směnka vnitřně rozporná nebo že vedlejší postihový dlužník eviduje dospělou pohledávku za majitelem směnky, nemůže být rozhodnutí soudu o zrušení směnečného platebního rozkazu zvráceno faktem, že protestní orgán měl směnku za platnou. V případě kauzálních námitek pak tyto okolnosti nejsou protestnímu orgánu zpravidla vůbec známy. I kdyby však takové informace protestní orgán měl, nemůže z tohoto důvodu odmítnout provést úkon – protestní orgán nerozhoduje o merituu věci.

I pokud by se postihový dlužník v následném soudním řízení o povinnosti uhradit směnečný peníz námitkami ubránil, nebude relevantní, že byl učiněn směnečný protest, když tento neovlivňuje a nemůže ovlivnit platnost směnky jako takové, ani důvodnost relativních námitek. Jediným důsledkem protestace směnky je zachování práv vůči vedlejším postihovým dlužníkům nebo jejich ztráta v případě neprovedení protestu.

Z těchto důvodů, zejména tedy s ohledem na skutečnost, že v případě soudu aobecního úřadu, může směnečný protest provést prakticky jakákoli osoba, mi není zřejmé, z jakého důvodu vyžaduje směnečný a šekový zákon, aby v případě protestace směnky notářem, byl jednajícím osobou právě notář. Takový úkon by jistě mohl učinit notářem pověřený pracovník.

1.1.3.1 Příslušnost protestního orgánu

S ohledem na chybějící zvláštní úpravu procesních pravidel protestace směnky, mohou po praktické stránce nastat úskalí při snaze o provedení protestu. To se týká zejména protestace směnky obecními úřady, neboť tyto často úkon s odkazem na odbornou literaturu, v níž se objevují doporučení nežádat o směnečný protest u obecních úřadů z důvodů nezavedené praxe takového postupu. Nicméně směnečný a šekový připisuje obcím pravomoc vydávat protestní listiny, a tedy stanoví povinnost obecních úřadů takové žádosti, není-li tu jiný důvod ospravedlňující odmítnutí žádosti, vyhovět. Tomuto tématu se budu věnovat níže, proto jej nyní nerozeberu podrobněji.

V ustanovení § 1 o.s.ř. upravuje občanský soudní řád postup soudu a účastníků v občanském soudním řízení, přičemž v občanském soudním řízení dle § 2 o.s.ř. soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci a provádějí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně⁸⁴. Ustanovení § 7 odst. 3 o.s.ř. pak určuje, že jiné věci projednávají a rozhodují soudy v občanském soudním řízení, jen stanoví-li to zákon. Ustanovení čl. I § 79 SŠZ sice stanoví, že k provedení protestu je věcně příslušný mimo jiné soud, avšak nestanoví, že by vydání protestní listiny mělo být výsledkem soudního řízení. Občanský soudní řád tak rovněž neurčuje. Nadto dodávám, že ani z logiky věci by nebylo žádoucí považovat postup soudu při protestaci za soudní řízení. Nejedná se o rozhodování o právech a povinnostech, ale o vydání osvědčení. Proces protestace směnky tak není soudní řízením.

S ohledem na tento fakt se tedy neuplatní ustanovení § 9 odst. 2 písm. j) o.s.ř., které ve sporech z finančního zajištění a sporech týkajících se smenek, šeků a investičních nástrojů přiznává věcnou příslušnost krajským soudům. Rovněž ze stejného důvodu se neuplatní ustanovení § 84 o.s.ř., respektive ustanovení § 87 písm. e) o.s.ř., které určují místní příslušnost soudů. Příslušnost soudu nebude určena ani z. č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž jen „zákon o zvláštních řízeních soudních“ či „ZŘS“), respektive ustanovení § 3 a 4 ZŘS, které na směnečný protest nedoléhají.

Příslušnost soudu ve věci vydání protestní listiny je určena na základě obecných ustanovení z. č. 6/2002 Sb. zákona o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž jen „zákon o soudech a soudcích“). Pravomoc soudu je založena ustanovením § 2 písm. c) zákona o soudech a soudcích, v němž je stanoveno, že soudy rozhodují v dalších případech stanovených zákonem, a to ve spojitosti s ustanovením čl. I § 79 SŠZ. Oním rozhodováním je dle mého názoru ve smyslu ustanovení § 2 písm. c) zákona o soudech a soudcích je rozhodnutí o vydání protestní listiny, byť jak bylo uvedeno výše, nejedná se o rozhodnutí v meritu věci.

Co se týče konkrétních osob, které mohou v tomto případě jednat za soud a vykonat protest, uplatní se ustanovení § 3 odst. 2 o.s.ř., které určuje, že v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem se na rozhodovací a jiné činnosti soudů

---

⁸⁴ Obdobně § 7 odst. 1 o.s.ř.

podílejí justiční čekatelé, asistenti soudců, vyšší soudní úředníci, soudní tajemníci a soudní vykonavatelé.

Zákon o soudech a soudcích neurčuje věcnou příslušnost vyššího soudu; věcně příslušným bude proto okresní soud.⁸⁵

Místní příslušnost je pak určena protestním místem – tedy místně příslušným bude soud, v jehož obvodu se nachází protestní místo⁸⁶.

Na základě protestního místa je určena i místní příslušnost obecního úřadu, tedy k protestaci bude vždy místně příslušný obecní úřad, v jehož obvodu se nachází protestní místo. Co do věcné příslušnosti, jak bylo již uvedeno v úvodu této subkapitoly věnované protestním orgánům, tato je přiznána obecním úřadům, které jsou příslušné k provedení protestu a vydání protestní listiny jako správní orgány v přenesené působnosti.

Zákonodárce ovšem zvláště nestanovil povinnost k protestování směnky v právních předpisech týkajících se činnosti obcí, v důsledku čehož se obce stranní této povinnosti a zpravidla ji odmítají z důvodu, že zákon o obcích ani jiné navazující předpisy o protestaci směnky obecním úřadem nehovoří. Uvedené neznámá, že obce takovou povinnost nemají, naopak tato je jim stanovena zvláštním předpisem, směněčným a šekovým zákonem, nicméně obce mají tendenci používat uvedený pseudoargument ve svůj prospěch. Jak bude uvedeno níže v kapitole podrobně rozebírající tuto problematiku⁸⁷, nejedná se zdaleka jen o případy, kdy obecní úřady nemají k dispozici zaměstnance s právním vzděláním. Naopak jako jednu z nejhorších reakcí na mnou podanou žádost o směněčný protest hodnotím odpověď, kterou za obecní úřad Brno – Slatina vyhotovil pan JUDr. Janků, tedy právně vzdělaný člověk. V dalších podrobnostech odkazují na kapitolu 4 této části rigorózní práce.

Na rozdíl od soudů a obecních úřadů není u protestace směnky notářem věcná ani místní příslušnost dána. Protestant si tak může libovolně určit kteréhokoli z notářů a není přitom vázán žádnými ustanoveními zákona.

---

⁸⁵ Srov. § 33 zákona o soudech a soudcích.

⁸⁶ Dle KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směněčný a šekový. Komentář*. 5., dopl. vydání. Praha : C.H.Beck, 2011. S. 234.

⁸⁷ V kapitole 4 Části C tohoto spisu.

Přestože ustanovení čl. I § 79 SŠZ není žádný z protestních orgánů privilegován, nejčastěji voleným protestním orgánem je notář. To je logickým důsledkem přetíženosti soudů a odmítáním vyhotovení směnečného protestu obecními úřady ve spojitosti s doporučeními odborné literatury vybrat si k protestaci jiný orgán než právě obecní úřad.⁸⁸

1.3 Náklady na provedení směnečného protestu

Náklady na provedení směnečného protestu se stanoví v závislosti na zvoleném protestním orgánu.

S ohledem na možnost protestanta zvolit si typ protestního orgánu, který protestaci provede, měl by se žadatel o provedení protestu zabývat otázkou nákladů, které bude muset na vystavení protestní listiny vynaložit. Pokud nedojde k dobrovolnému uhrazení směnečné sumy, může majitel směnky při postihu požadovat dle ustanovení § 48 a 49 směnečného a šekového zákona i útraty, které budou tvořeny mimo jiné náklady na provedení protestu, nicméně může nastat situace, kdy žádný z dlužníků nebude sto zaplatit ani směnečnou sumu, natož pak tyto útraty. Protestant by měl tedy vždy zvážit možné riziko, že mu totiž nebudou náklady na tento úkon nikdy proplaceny.

Pokud zvolí protestant jako protestní orgán soud, bude povinen uhradit soudní poplatek. Ten je určen položkou 37 bodem 1 Sazebníku poplatků, který je přílohou z. č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž jen jako „zákon o soudních poplatcích“ či „ZSP“). Dle uvedeného ustanovení je poplatek za úhrn úkonů potřebných k protestaci směnky nebo jiného rubopisem převoditelného cenného papíru, a to za každý protestovaný cenný papír stanoven na částku ve výši 2.000,- Kč. I v případě, že protestant bude u téhož soudu žádat o provedení protestace vícero směnek, byť by se protestní místo nacházelo na stejné adrese a lhůty pro protestaci připadaly na tentýž den (tedy soudu by s protestací dalších směnek nevznikaly takřka žádné náklady), bude žadatel o provedení protestu muset hradit soudní poplatek za každou protestovanou listinu zvlášť, byť se bude jednat o žádost podanou hromadně za všechny tyto směnky. Tento poplatek náleží soudu i v případě, kdy protestní listina vydána nebude, například z důvodu, že protestát svou

---

⁸⁸ K tomu viz kapitola 4 Části B tohoto spisu.

povinnost dobrovolně splní. To je založeno právě zákonem o soudních poplatcích, konkrétně Sazebníkem poplatků, když ten totiž neurčuje povinnost k úhradě poplatků za vydání protestní listiny, nýbrž za úkony potřebné k provedení protestace.

V případě volby notáře jako protestního orgánu budou náklady podstatně vyšší. Notáři totiž náleží dle ustanovení § 106 z. č. 358/1992 Sb. o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž jen jako „notářský řád“), odměna, která je blíže určena ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb. o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž jen jako „notářský tarif“). Pro stanovení výše odměny notáře je pak ve smyslu ustanovení § 6 odst. 3 notářského tarifu tarifní hodnotou, v případě směnečného protestu tedy nominální hodnota směnečné listiny. Dle Položky B, Oddílu I. Sazebníku odměny notáře za úkony notářské činnosti a za úkony některé jiné činnosti, který je přílohou notářského tarifu, se odměna notáře vypočítá procentuálně z tarifní hodnoty, přičemž procentní hodnota se s narůstající výší nominální hodnoty snižuje (1% při nominální hodnotě do 100.000,- Kč s klesající tendencí procentuální sazby z částek převyšujících tuto hranici, a to až do 0,1% z tarifní hodnoty do 7.000.000,- Kč⁸⁹).

Ve smyslu ustanovení § 16 a násl. notářského tarifu, má notář kromě výše uvedené procentuální hodnoty vypočtené dle nominální hodnoty směnky nárok na náhradu hotových výdajů, tedy zejména cestovních nákladů. Současně přiznává notářský tarif, konkrétně ustanovení § 20 notářského tarifu, notáři také náhradu za promeškaný čas v případě, kdy je protestace prováděna mimo prostory sídla notáře, tedy prakticky vždy, a to sice ve výši 50,- Kč za každou započatou čtvrt hodinu. Náklady na protestaci notářem jsou tak vzhledem k výše uvedenému vždy nejvyšší.

Jinak je tomu ovšem v případě protestace směnky obecním úřadem. Zákon č. 634/2004 Sb. o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž jen jako „zákon o správních poplatcích“), ani jiný zákon nepředepisují povinnost uhradit správní poplatek za protestaci směnky či za vydání protestní listiny. S ohledem na zásadu enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí, tedy zásadu, že orgány veřejné moci mohou činit pouze a jen to, co jim ukládá zákon, a dále v souvislosti s čl. 11 odst. 5

---

⁸⁹ Částky přesahující 7.000.000,- Kč se nezapočítávají.

z. č. 1/1993 Sb. Ústava, ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž jen „ústava“), na základě kterého je možné stanovit daně a poplatky pouze zákonem a nikoli předpisem nižší právní síly, způsobuje, že obecní úřad není oprávněn požadovat úhradu za protestaci směnky a tato tedy není nikterak zpoplatněna.

1.4 Postup při protestaci směnky

Postupem při protestaci směnky označuji proces, jehož výsledkem je vydání protestní listiny. Jednání příslušného protestního orgánu je zahájeno podáním žádosti o protestaci směnky. Pro tu zákon nestanoví žádné formální náležitosti. Zákon dokonce ani nepředepisuje, že by tato žádost musela být vyhotovena v písemné podobě. Proto je možné podat žádost o protestaci směnky v ústní i písemné podobě. Dle Kovaříka⁹⁰ je vhodnější podání žádosti ústní formou, neboť je třeba předložit protestnímu orgánu originál směnky, a to se při zaslání prostřednictvím provozovatele poštovních služeb jeví značně rizikovým kvůli možnosti ztráty zásilky i s originálem směnky. Bez předložení originálu nelze směnku protestovat.⁹¹ Z vlastní zkušenosti s orgány veřejné správy však doporučuji podat žádost osobně, jak uvádí Kovařík, avšak v písemné podobě, aby na fotokopii žádosti bylo příslušným protestním orgánem toto podání potvrzeno. Není však nezbytně nutné, aby se podání žádosti skutečně osobně účastnil právě protestant. To je možné dovodit už ze samotného faktu, že žádost lze poslat i poštou a v takovém případě adresátovi, tedy protestnímu orgánu, samozřejmě není známo, kdo zásilku s žádostí odeslal.

Zasílat žádost poštou ze stejného důvodu jako Kovařík nedoporučuji, neboť přehnaná důvěra ve schopnost provozovatele poštovních služeb zásilku řádně a včas doručit, respektive vůbec doručit, není na místě. Ztráta směnečné listiny by měla pro věřitele katastrofální důsledky ve smyslu faktické nevymahatelnosti dlužné částky.

Otázka, kde přesně má být následně protest proveden, může být vyřešena již zněním textu obsaženého ve směnečné listině, a to sice uvedením konkrétního údaje platebního místa. V takovém případě však musí být přesně specifikováno místo daného

---

⁹⁰ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 5., dopl. vydání. Praha : C.H.Beck, 2011. S. 235

⁹¹ Tamtéž.

plnění, a to s přesností na místnosti, v nichž protestát provozuje svůj podnik⁹² (dále rovněž jen jako „provozovna“) či kde má byt. Nebude-li tak určenou směnkou, aplikuje se úprava daná ustanovením čl. I § 87 odst. 1 SŠZ, dle něhož je třeba provést protest v místnostech, kde protestovaný provozuje svůj podnik, a nemá-li jich, nebo nedají-li se vypátrat, pak v jeho bytě.

Jestliže bude ve směnce určeno platební místo jako „*Vinohradská 1233/22, Praha*“, nelze takový údaj považovat pro účely protestace za dostatečný a bude nutné použít zákonnou úpravu, konkrétně výše uvedený čl. I § 87 odst. 1 SŠZ. Bude-li protestovaným podnikatel, bude protestní orgán na adrese *Vinohradská 1233/22, Praha*, pátrat po jeho provozovně, alternativně jeho byt (pokud dlužník v tomto místě provozovnu má, bude protestním místem právě tento prostor, nikoli byt, i kdyby se nacházel na totožné adrese); v případě, kdy protestátem je fyzická osoba – nepodnikatel, bude protestním místem jeho byt. Takový postup však nebude přípustný, jestliže platební místo bude určeno pouze názvem obce, avšak dlužník v této obci žádnou provozovnu ani byt mít nebude.

Ustanovení čl. I § 87 odst. 1 SŠZ in fine a současně i ustanovení čl. I § 88 SŠZ umožňují, aby protest i jiné směnečné úkony, které mají být vykonány v určitém místě, byly provedeny jinde, souhlasí-li s tím obě strany. Pokud tedy protestant a protestát vyjádří souhlas s provedením protestu v jiném místě, může protestní orgán učinit protest v místě odlišném od údaje uvedeného ve směnce. Tento souhlas povinně protestní orgán vyznačí do protestní listiny, aby tak bylo zabráněno případným pozdějším námitkám založeným na nesprávném protestním místě.

Ustanovení čl. I § 81 SŠZ umožňuje vystavení pouze jediné listiny v případech, kdy je vyžadováno plnění ze směnky na několika osobách nebo několikrát na téže osobě. Požadavek na plnění ze směnky několika osobami se nastane v případě, kdy směnka cizí bude přijata více akceptanty. Citované ustanovení však neznamená, že by nebylo třeba protestovat směnku proti všem zavázaným akceptantům, nýbrž stanoví, že dostačuje vyhotovení jediné protestní listiny, v níž budou zachyceny informace o provedení protestů vůči každému jednotlivému protestovanému. Tato listina pak bude obsahovat

---

⁹² Směnečný a šekový zákon nebyl v tomto ustanovení prozatím přizpůsoben nové občanskoprávní terminologii.

informace o tom, kdy, kde a proti komu byl proveden protest. Co se týče druhé části uvedeného ustanovení, jež se věnuje situaci, kdy je třeba učinit protest několikrát vůči jedné osobě, jedná se o stav, kdy protestant a protestát mají mezi sebou právní vztahy založené vícero směnkami. I v takovém případě bude stačit jen jedno vyhotovení protestní listiny. Žadatel o provedení protestu bude povinen protestnímu orgánu předložit všechny tyto směnečné listiny v originále. Protestní orgán pak postupuje tak, jak by postupoval v případě samostatných protestů několika směnek ovšem s tím rozdílem, že následně bude vyhotovena jen jediná protestní listina, která však bude osvědčovat průběh a provedení všech protestů předložených směnek. V souladu s ustanovení čl. I § 80 bod 6 SŠZ musí být všechny protestované směnky do protestní listiny opsány nebo k ní v opise připojeny.

Ne vždy je nutně výsledkem protestace směnky vyhotovení protestní listiny. Završením protestu směnky může být situace, kdy dlužník, tedy protestovaný, svou povinnost splní, a to jak v případě povinnosti zaplacení směnečné sumy či v případě jiného jednání, jež je předmětem protestace. Činnost protestního orgánu je tak zcela srovnatelná s výzvou věřitele dlužníkovi ke splnění jeho povinnosti. Ve smyslu ustanovení čl. I § 82 SŠZ může protestovaný zaplatit směnečnou sumu přímo protestnímu orgánu. Takový postup nelze nijak vyloučit, a to ani souhlasným předem učiněným prohlášením stran či jejich dohodou.

Pokud však svůj dluh protestát nesplní, případně pokud nebyl ve stanovené době zastižen, či se nepodařilo vypátrat místnost, kde provozuje svůj podnik, či jeho byt⁹³, pak je nutné takovou konkrétní skutečnost osvědčit protestem, aby byla zachována práva majitele směnky vůči vedlejším postihovým dlužníkům. V této souvislosti si dovolím opakovaně zmínit, že neprovedení protestu nemá žádný vliv na povinnosti hlavních dlužníků.

Ustanovení čl. I § 80 SŠZ určuje náležitosti protestní listiny. Dle znění tohoto ustanovení mezi ně patří:

1. jméno toho, pro koho a proti komu se protest činí;

---

⁹³ Srov. Čl. I § 80 bod 2 SŠZ.

2. údaj, že ten, proti němuž se protest činí, byl bez výsledku vyzván ke směnečnému plnění nebo že ho nebylo lze zastihnout nebo že nebylo lze vypátrat místnost, kde provozuje svůj podnik, ani jeho byt;
3. údaj místa a data, kde a kdy došlo k výzvě nebo k bezvýslednému pokusu o ni;
4. jde-li o přijetí nebo zaplacení pro čest, poznámku, od koho, pro koho a jak bylo nabídnuto nebo jak došlo k přijetí nebo zaplacení pro čest;
5. požádá-li směnečník, jemuž byla směnka předložena k přijetí, aby mu byla ještě znovu předložena v následující den, poznámku o tom;
6. doslovný opis směnky (opisu) se všemi indosamenty a poznámkami;
7. podpis protestního orgánu, úřední pečeť nebo úřední razítko.

V praxi může dojít k situaci, že bude třeba protestní listinu opravit. Opravy v protestní listině lze provádět pouze do doby vydání protestní listiny a lze opravit chyby v psaní, výpusky a jiné vady protestní listiny.⁹⁴ „...*Bezvýznamné vady nemají vliv na neplatnost protestu, lze-li z celého jeho obsahu vyčísti jeho podstatné náležitosti.* (Rozh. č. 9.312 Sb. Váž.)...“⁹⁵

Ustanovením čl. 87 odst. 2 a 3 SŠZ je založena odpovědnost protestního orgánu za řádné a správné provedení protestu a vystavení protestní listiny. Ve smyslu z. č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů, pokud by se protestní orgán při protestaci dopustil pochybení, jež by nebylo lze napravit, zejména pokud by například učinil bez opodstatnění tzv. protest do větru, tj. vystavil protestní listinu, v níž by osvědčil, že se nepodařilo vypátrat příslušné protestní místo, avšak následně by se ukázalo, že tak za použití adekvátních prostředků⁹⁶ bylo lze tak učinit,⁹⁷ bude protestní orgán odpovědný za vznik újmy. V takovém případě by majitel směnky mohl

---

⁹⁴ Dle ustanovení čl. I. § 84 SŠZ.

⁹⁵ CHALUPA, R. *Zákon směnečný a šekový Komentář 1. díl Směnky*. 2. vyd. Praha: Linde, 2006. S. 551.

⁹⁶ Ty jsou limitovány ust. Čl. 87 odst. 3 SŠZ a jedná se prakticky jen o vyhledání v Centrální evidenci obyvatelstva a dotazy u Policie České republiky a správní úřady státu.

⁹⁷ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 5., dopl. vydání. Praha : C.H.Beck, 2011. S. 243.

požadovat náhradu vzniklé škody v občanskoprávním řízení a nutno podotknout, že s velkou pravděpodobností úspěšně, neboť k prokázání pochybení, by postačovala protestní (veřejná) listina obsahující nesprávné údaje, jež zapříčinily ztrátu postihových práv vůči vedlejším dlužníkům, a výpis z centrální evidence obyvatel s informacemi, které tato databáze obsahovala k datu vystavení protestní listiny, respektive k datu bezprostředně předcházejícímu.

Otázka běhu lhůt pro provedení protestu a jejich délky, je řešena směnečným a šekovým zákonem vždy zvlášť pro jednotlivé druhy protestu. Obecně je však možné konstatovat, že tyto lhůty jsou poměrně dosti krátké. Například protest pro neplacení lze provést pouze v den splatnosti směnky a v následujících dvou pracovních dnech.

Směnečný a šekový zákon určuje i konkrétní dobu, kdy je možné směnečný protest provádět, a to sice v ustanovení čl. I § 85 SŠZ s tím, že je tak možno učinit v době od devíti do osmnácti hodin a mimo tuto dobu, jen souhlasí-li s tím výslovně protestát. Takový souhlas je třeba v protestní listině vyznačit, a to ze stejného důvodu jako při protestaci mimo protestní místnost. V případě, že protestát nebude v tomto čase zastížen, bude protestní listina vystavena, neboť dlužník (protestát) jakožto osoba povinná ze směnky musí být připraven ve dnech určených pro provedení protestu splnit svou povinnost. Sám si má být vědom, že se zavázal k určitému plnění a jaké povinnosti mu z tohoto závazku plynou.

Poté, co protestní orgán učiní požadovaný protest, je povinen vyznačit tuto skutečnost na směnce. Ustanovení čl. I § 86 SŠZ tuto povinnost výslovně ukládá, avšak současně stanoví, že opominutí tohoto úkonu nemá vliv na platnost protestu. Nedojde-li tedy k vyznačení provedení protestu do textu směnky, nemá to žádný vliv na platnost protestní listiny. Na druhou stranu je potřeba zdůraznit, že samostatné vyznačení provedení směnečného protestu na směnku nenahrazuje protestní listinu. Právní význam této doložky na směnce je tedy zanedbatelný.

„...Obsah protestní doložky bude nutně sestávat z informace, že směnka byla protestována, bude nutno zcela zkratkovitě označit i důvod, a nelze považovat za nevhodné připojení data. Doložku podepíše ten, kdo směnku protestoval včetně razítka nebo pečeti orgánu, za který tak činí. Postačí např. znění: Dne 1. 3. 1996

protestováno pro neplacení. Umístění protestní doložky není předepsáno, měla by však být umístěna vždy na rubu směnky nebo na přívěsku, a to buď při horním okraji rubu, nejsou-li na rubu zatím žádné zápisy. Jsou-li tam, nebo jsou-li dovedeny až na přívěsek, připojit tuto doložku hned na poslední zápis na rubu nebo na přívěsku. Toto umístění má zásadní význam zejména pro účinky postprotestačních indosamentů ve smyslu Čl. I § 20 SŠZ...“⁹⁸

Ustanovení čl. I § 83 odst. 1 SŠZ stanoví, že protestní orgán je povinen za náhradu vydajů bez prodlení vydat majiteli směnky nebo jeho zmocněnci prvopis protestní listiny a na žádost též její prostý nebo ověřený opis. Vydání prvopisu je již zahrnuto v odměně notáře a soudním poplatku. Pořízení opisů a prostých fotokopií je třeba zvlášť uhradit dle zvláštních předpisů⁹⁹. V případě protestace směnky obecním úřadem nevzniká sice protestantovi povinnost uhradit správní poplatek, jak bylo řečeno výše, nicméně bude-li tento požadovat vydání opisu či prostých kopií, bude za ně muset uhradit náklady dle zákona o správních poplatcích.

2. K jednotlivým druhům protestů

Přestože druhy protestů byly uvedeny v předcházející kapitole, pro pochopení jejich funkce a významu je nezbytné popsat je podrobněji.¹⁰⁰ Následuje tedy výčet všech druhů protestů, jak je rozeznává směnečný a šekový zákon se stručným rozbohem jejich účelu a použití v praxi.

2.1 Protest pro nedatovaný akcept u lhůtní vistasměnky a protest pro nevidování lhůtní vistasměnky vlastní

Lhůtní vistasměnka je směnka, ať už cizí či vlastní, v níž je splatnost určena konkrétní lhůtou, jež počne běžet předložením směnky k akceptaci (pouze v případě směnky cizí, neboť směnka vlastní není nikdy přijímána) nebo po předložení za účelem „viděné“, tj. ve své podstatě okamžik, kdy se dlužník dozví, že je povinen po určité době zaplatit směnečnou sumu. Dlužníkovi je sice od počátku znám jeho závazek k úhradě

⁹⁸ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 5., dopl. vydání. Praha : C.H.Beck, 2011. s. 475

⁹⁹ Dle zákona o soudních poplatcích či dle notářského řádu, resp. notářského tarifu.

¹⁰⁰ Terminologie a rozdělení vychází z KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 5., dopl. vydání. Praha : C.H.Beck, 2011. S. 232.

dlužné částky, nicméně do předložení lhůtní vistasměnky mu není známo, kdy nastane okamžik dospělosti pohledávky, již za ním eviduje majitel směnky.

Ustanovení čl. I § 25 odst. 2 SŠZ stanoví, že přijetí u lhůtních vistasměnek a směnek opatřených doložkou o potřebě předložit směnku k přijetí v určené lhůtě musí být datováno. U jiných směnek není datování akceptu nutné. U lhůtních vistasměnek je nutnost datace akceptu předepsána z toho důvodu, aby bylo možno přesně určit, a později prokázat, od jakého data běží lhůta, po jejímž uplynutí je směnka splatná. V druhém zmíněném případě je pak tato povinnost odůvodněna potřebou možnosti doložit, že lhůta k předložení směnky v určité lhůtě byla dodržena.¹⁰¹

Pokud by k výše uvedenému datování přijetí směnky nedošlo, musí majitel směnky provést protest směnky, respektive musí nechat směnku protestovat, jinak by ztratil veškerá práva vůči vedlejším postihovým dlužníkům.

Majitel však ani v případě, kdy akcept datován není a kdy ani nebyl učiněn tento druh protestu, neztrácí práva vůči hlavním dlužníkům.

Nedatovaným akceptem stává se příjemce hlavním dlužníkem a jeho povinnost k úhradě směnečné sumy existuje a trvá. Stejně tomu je i v stran povinností avalisty akceptanta. Naopak práva vůči indosantům a jiným vedlejším dlužníkům neprovedením protestu v takovém případě zcela zanikají.

Ve vztahu k příjemci potom při opominutí datování přijetí platí, že se tak stalo v poslední den lhůty k přijetí¹⁰².

Ustanovení čl. I § 78 SŠZ odkazuje v souvislosti s nevidováním lhůtní vistasměnky vlastní na zákonnou úpravu obsaženou v ustanovení čl. I § 25 odst. 2 SŠZ. U směnky vlastní nedochází z její podstaty k přijetí. Splatnost směnky tak nastává po uplynutí určité lhůty od tzv. viděné, jak se označuje okamžik, kdy je směnka předložena výstavci a tento je tak upozorněn, že po uplynutí lhůty bude tento povinen uhradit směnečnou sumu. Tato viděná se na směnce vyznačí, aby bylo lze určit přesný den splatnosti. V případě, že dlužník odmítne tento záznam o viděné do směnky zanést, opatří se směnka informací o tom, že dlužník odepřel takovou doložku připojit. K těmto

---

¹⁰¹ ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941, S. 165.

¹⁰² Lhůty k přijetí jsou stanoveny ustanovením čl. I § 23 SŠZ.

záznamům opět poslouží protest, konkrétně protest pro nevidování lhůtní vistasměnky vlastní.

Stejně jako u jiných protestů, nedojde-li k jeho provedení, dojde k zániku práv vůči vedlejším dlužníkům. Co se týče hlavních dlužníků, pro ty neúčinení protestu znamená, že počátek běhu lhůty k placení, počítá se od konce lhůty k předložení k vidění.

Nevidování vistasměnky, respektive opomenutím provedení protestu pro nevidování vistasměnky, se zabýval Nejvyšší soud České republiky v rozsudku ze dne 25. 1. 2012, sp. zn.: 29 Cdo 806/2010. Žalován o zaplacení směnečné sumy byl avalista výstavce vistasměnky vlastní. Avalista sdílí právní postavení svého avaláta, tedy v tomto případě, měl postavení hlavního dlužníka. Soud konstatoval, že obecná povinnost předložit směnku k placení se vztahuje i na vistasměnky. Kromě legitimace majitele směnky má toto předložení v případě vistasměnky význam i pro určení okamžiku splatnosti. Soud dále posuzoval, jaké důsledky má nepředložení vistasměnky vlastní, a dovedl, že: „...*Směnečný zákon jednak časově omezuje možnost majitele předložit směnku splatnou na viděnou k zaplacení výstavci lhůtou jednoho roku (neurčí-li výstavce jinak), jednak s marným uplynutím této lhůty nespojuje ztrátu práv majitele směnky vůči přímým dlužníkům (výstavci a rukojmímu za výstavce)...Nejvyšší soud uzavírá, že nezaniklo-li právo majitele směnky proti výstavci, platí pro ně, že se stalo splatným (neurčí-li výstavce jinak) posledním dnem zákonné lhůty pro předložení směnky výstavci...“.* Z uvedeného tedy plyne, že povinnost provést protest je podstatná pro zachování práv vůči vedlejším postihovým dlužníkům ve smyslu ustanovení čl. I § 53 odst. 1 SŠZ, avšak ve vztahu k hlavním dlužníkům je pro zachování práv majitele směnky v zásadě bezvýznamná. To však neplatí pro rozsah práv vůči hlavním dlužníkům – určení dne splatnosti je v tomto ohledu podstatným. Nebude-li den předložení ve směnce uveden, případně nebude-li zřízen protest pro nevidování, bude za den předložení považován poslední den lhůty pro předložení vistasměnky.

2.2 Protest pro nepřijetí směnky cizí

Tento druh protestu se uplatní pouze u směnek cizích. U směnky vlastní jej provést nelze, neboť směnka vlastní není předkládána k přijetí a není přijímána.

Pokud směnečník odmítne směnku přijmout, musí být tato skutečnost osvědčena protestem pro nepřijetí směnky cizí ve smyslu ustanovení čl. I § 44 odst. 1 SŠZ.

Ve smyslu ustanovení čl. I § 44 odst. 2 SŠZ je třeba, aby byl protest pro nepřijetí směnky cizí proveden ve lhůtách k tomu určených. Tyto lhůty jsou stanoveny v čl. I § 21 SŠZ, jímž je dáno, že směnku je možno předložit k přijetí až do data její splatnosti: „...*Protest pro nepřijetí může se státi jen před dospělostí (při dospělosti nebo později učiněný by byl opožděný a bezvýznamný a nenahradil by snad protest pro neplacení)*...“¹⁰³. V porovnání s jinými požadavky na subjekty, jež jsou oprávněny činit směnečněprávně relevantní úkony je v tomto ohledu směnečný a šekový zákon poměrně značně benevolentní, když připouští, aby směnku předložil prakticky kdokoli, kdo ji má v rukou. Nemusí se tak jednat přímo o majitele směnky, naopak předkladatelem může být i jakýkoli jiný držitel, a to i detentor, který není prokuraindosatářem.

Pokud není určeno jinak, je v případě lhůtní vistasměnky třeba předložit ji k akceptu ve lhůtě do jednoho roku od data jejího vystavení¹⁰⁴. Výstavce může určit lhůtu delší či kratší.¹⁰⁵

Ustanovení čl. I § 24 odst. 1 SŠZ pamatuje na situaci, která je ve svém důsledku výjimkou z uvedeného požadavku. Jestliže totiž směnečník bude trvat na opakování předložení, což je jeho právem, a byla-li směnka poprvé předložena v poslední den lhůty k přijetí, uplatní se ustanovení čl. I § 44 odst. 2 věta druhá SŠZ a směnka bude předložena následující den. To znamená, že je směnka předložena k akceptu po uplynutí lhůty k tomuto úkonu¹⁰⁶, nicméně je tak činěno na základě žádosti směnečníka a z tohoto důvodu se lhůta považuje za zachovalou. Pokud pak při tomto opakovaném předložení směnečník odmítne směnku akceptovat, může být protest přesto proveden a majitel se neproviní nedodržením lhůty. Práva proti vedlejším dlužníkům mu tak zůstanou zachována.

Ve smyslu uvedeného čl. I § 24 odst. 1 SŠZ je povinností předkladatele směnky

---

¹⁰³ ROUČEK, František. Jednotný směnečný řád, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941. S. 239.

¹⁰⁴ Čl. I § 23 odst. 1 SŠZ.

¹⁰⁵ Čl. I § 23 odst. 2 SŠZ.

¹⁰⁶ ROUČEK, František. Jednotný směnečný řád, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941. S. 239.

k přijetí vyhovět požadavku směnečníka na opakované předložení v den následující po dni, kdy byla směnka předložena k akceptu poprvé. Pokud následně při druhém předložení směnečník odmítne přijetí směnky a zřizuje-li se protest, uvede se informace o opakovaném předložení směnky do protestní listiny. Jestliže by předkladatel směnky odmítl opakované přijetí a byla-li by protestní listina vystavena již při prvním předložení, je nezbytné, aby informace o odmítnutí opakování úkonu byla zanesena do protestní listiny. Na záznam nesprávného postupu by měl dohlížet zejména dlužník, neboť pouze v případě, že protestní listina bude toto obsahovat, může se dlužník dovolávat porušení tohoto jeho práva. „...*Poruší-li předkladatel směnky tuto svoji povinnost uskutečnit opakovanou prezentaci směnky k akceptu, mohou se účastníci směnečného vztahu dovolávat toho, že požadavku směnečníka na opakovanou prezentaci směnky k akceptu nebylo vyhověno pouze v případě, že tato skutečnost byla vyznačena v protestu...*“¹⁰⁷

Směnečný a šekový zákon rozeznává ještě jednu odlišnou situaci od výše uvedeného pravidla, a to sice směnky, u nichž byla lhůta pro předložení směnky k přijetí zkrácena nebo prodloužena výstavcem, případně zkrácena některým z indosantů. Takové určení lhůty má přednost před zákonnou délkou doby, v níž je možno směnku předložit. Jestliže nebude směnka akceptována, zůstanou majiteli práva vůči vedlejším dlužníkům zachována, nechá-li zřídit protest v modifikované lhůtě. Učiní-li jej později, ztrácí postihová práva vůči těm dlužníkům, kteří určili lhůtu, jež marně uplynula.¹⁰⁸

Byl-li proveden protest pro nepřijetí směnky, není již podle ustanovení čl. I § 44 odst. 4 SŠZ nutné předkládat následně směnku k placení a ani zřizovat protest pro neplacení. Pokud totiž směnečník odmítl akceptovat, dal tím najevo, že neuznává jakýkoli závazek ze směnky. Je zřejmé, že nebude následně ani plnit povinnost k úhradě směnečné sumy, když má za to, že tato neexistuje.¹⁰⁹

Pro úplnost dodávám, že pokud směnka obsahuje doložku „bez protestu“ či jinou doložku obdobného významu, je majitel zbaven povinnosti provádět protest pro nepřijetí. Práva vůči vedlejším postihovým dlužníkům mu zůstávají zachována

¹⁰⁷ CHALUPA, R. *Zákon směnečný a šekový Komentář 1. díl Směnky*. 2. vyd. Praha: Linde, 2006. S. 550.

¹⁰⁸ ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941. S. 240.

¹⁰⁹ ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941, S. 238.

bez nutnosti protestace směnky. Doložce „bez protestu“ se věnují v samostatném oddílu, proto na něj v této souvislosti odkazují.¹¹⁰

2.3 Protest pro nezaplacení směnky

Ustanovení čl. I § 44 SŠZ se kromě protestu pro nepřijetí uplatní i na protest pro nezaplacení směnky. Tedy i pro odepření placení je stanovena povinnost osvědčit tuto skutečnost vystavením protestní listiny¹¹¹.

I v tomto případě však důsledkem neprovedení protestace směnky bude ztráta práv proti vedlejším dlužníkům; práva vůči hlavním dlužníkům zůstávají zachována.¹¹²

Lhůty, v nichž je možné provést protest pro neplacení směnky, jsou uvedeny v ustanovení čl. I § 44 odst. 3 SŠZ. Směnečný a šekový zákon určuje, že protest pro neplacení musí být proveden v některý ze dvou pracovních dní následujících po splatnosti směnky, jedná-li se o směnku, jejíž splatnost je určena konkrétním dnem, případně určitou lhůtou po datu vystavení, respektive po viděné. Jestliže půjde o směnku splatnou na viděnou, musí být ve smyslu ustanovení čl. I § 44 odst. 2 SŠZ protest zřízen do jednoho roku od vystavení směnky¹¹³, neurčí-li výstavce ve směnečné listině lhůtu delší či kratší¹¹⁴, případně některý z indosantů lhůtu kratší¹¹⁵.

Pro přehlednost opakuji, co bylo uvedeno v předchozí kapitole¹¹⁶ a co je obsahem ustanovení čl. I § 44 odst. 4 SŠZ, jímž je stanoveno, že bude-li protestováno pro nepřijetí, nebude již nutné předkládat směnku k placení, a tedy ani provádět protestaci směnky pro neplacení.

Předložení k placení a protest pro neplacení jsou nezbytnou podmínkou pro vykonání postihu pro případ, že směnečník zastaví své platy nebo byla-li na jeho jmění bezvýsledně vedena exekuce.¹¹⁷ Jinak tomu však bude, jestliže bylo rozhodnuto o úpadku dlužníka nebo o zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku

---

¹¹⁰ Kapitola 3 Části C tohoto spisu.

¹¹¹ Čl. I § 44 odst. 1 SŠZ.

¹¹² Čl. I § 53 odst. 1 SŠZ.

¹¹³ Čl. I § 23 odst. 1 SŠZ.

¹¹⁴ Čl. I § 23 odst. 2 SŠZ.

¹¹⁵ Viz subkapitola 2.2 Části C tohoto spisu.

¹¹⁶ V subkapitole o protestu pro nepřijetí.

¹¹⁷ Čl. I § 44 odst. 5 SŠZ.

dlužníka. V takovém případě totiž postačí k výkonu práva postihu předložit příslušná rozhodnutí soudu.¹¹⁸ Směnečný a šekový zákon zmíněné upravuje v ustanovení § 44 odst. 5, 6 SŠZ, nutno podotknout, že se jedná v takových případech vždy o postih před splatností směnky.¹¹⁹

Je zřejmé, že pro zachování práv vůči vedlejším dlužníkům je nezbytné dodržení příslušných lhůt.

Majitel směnky by si však měl být vědom, že dodržení lhůt není jediným požadavkem. Vrchním soudem v Praze byla řešena situace, kdy majitel směnky nechal protest ve lhůtě, avšak práva vůči postihovým dlužníkům přesto nebyla zachována. Rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 4. 1999, sp. zn.: 9 Cmo 678/1998, bylo rozhodováno o odvolání proti rozsudku vydanému v řízení, jehož předmětem byla směnka avalovaná a domicilovaná (u žalobce). V Části B rigorózní práce jsem mimo jiné hovořila o avalu, který neobsahuje označení avaláta. Tehdy platí¹²⁰, že avalátem je výstavce, tedy v případě směnky cizí, je-li akceptována, má avalista postavení nepřímého, vedlejšího dlužníka. Protest domicilované, neboli umístěné směnky musí být proveden u umístěnce, neboť domicilem je určeno platební místo.¹²¹ V řešené kauze však nebyla směnka protestována u umístěnce, nýbrž na adrese jiné a z tohoto důvodu rozhodl soud, že majitel směnky pozbyl svá práva vůči vedlejším dlužníkům, neboť nebyl proveden protest, respektive protest nebyl proveden řádně. Vzhledem k tomu, že avalista sdílel postavení vedlejšího dlužníka, pozbyl majitel směnky práva i vůči avalistovi.¹²²

Pro úplnost odkazuji v souvislosti s možností uvedení doložky „bez protestu“, v důsledku čehož je majitel zbaven protestační povinnosti a přesto mu zůstávají zachována práva vůči vedlejším dlužníkům, na subkapitolu věnující se tomuto tématu samostatně.¹²³

---

¹¹⁸ Čl. I § 44 odst. 6 SŠZ.

¹¹⁹ KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: Komentář*. Vyd. 1. Praha : WoltersKluwer ČR, 2012. S. 209.

¹²⁰ Dle ustanovení čl. I § 31 odst. 4 SŠZ.

¹²¹ Podrobněji rozeberu tuto problematiku v Části C spisu.

¹²² ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941, S. 237.

¹²³ Kapitola 3 Části C tohoto spisu.

2.4 Protest pro nepřijetí směnky cizí podpůrnou adresou

Domnívám se, že ne každému čtenáři je známo, co je obsahem institutu podpůrné adresy, proto se pokusím úvodem ve stručnosti osvětlit jeho základní aspekty. Podpůrná adresa je druhem směnečné intervence a ve směnečném a šekovém zákoně je jí věnováno ustanovení čl. I § 55 odst. 1 SŠZ, skrze které je výstavci, indosantu a směnečnému rukojmí umožněno označit ve směnce osobu, jež má v nouzi směnku přijmout nebo zaplatit. Hlavní dlužníci takové oprávnění nemají, tedy podpůrná adresa se týká pouze dlužníků vedlejších. Akceptant směnky cizí, jeho avalista, výstavce směnky vlastní a jeho avalista nemohou platně určit podpůrnou adresu.

V doložce, která určuje podpůrnou adresu, musí být obsaženo jméno osoby, na kterou se má majitel obrátit pro splnění povinnosti. Nelze však než doporučit uvedení i dalších údajů, které pomohou tuto osobu bezpečně ztotožnit, ať už by šlo o identifikátor typu data narození či adresy bydliště.

Současně by mělo být v této doložce uvedeno, o jaký druh podpůrné adresy se jedná, tedy zda jde o podpůrnou adresu pro případ nepřijetí nebo o podpůrnou adresu pro případ nezaplacení směnky. Směnečný a šekový zákon stanoví pro případ absence specifikace typu podpůrné adresy, že se jedná o podpůrnou adresu pro oba dva případy.¹²⁴

„...Cizí směnka musí býti nejprve směnečníkovi předložena ku přijetí... a jestli směnečník neakceptoval...nutno to konstatovati protestem...a obrátiti se na podpůrné adresy, aby směnku přijaly pro čest, což jest intervenční plnění pro nepřijetí. Nepřijmou-li ji, nutno to konstatovati protestem (tzv. intervenční protest pro nepřijetí) a zajištění lze pak žádati na regresním dlužníku (tj. u cizí směnky na předcházejících indosantech a výstavci a jejich avalistech)... Přijme-li některá podpůrná adresa (což věřitel musí připustiti) anebo někdo jiný (což věřitel může, ale nemusí připustiti) směnku pro čest některého regresního dlužníka (tzv. poctěného čili honoráta), nemají nástupci poctěného zajišťovací postih pro nepřijetí, mají jej však poctěný a jeho předchůdci...“¹²⁵

¹²⁴ ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941, S. 282.

¹²⁵ ROUČEK, František. *Nové Českomoravské právo směnečné*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941. S. 87

K samotnému protestu pro nepřijetí směnky cizí podpůrnou adresou uvádí směnečný a šekový zákon v ustanovení čl. I § 56 odst. 2 SŠZ, že pokud je na směnce udána osoba, která má v případě nouze v platebním místě směnku přijmout nebo zaplatit, může majitel před její splatností vykonat postihová práva proti tomu, kdo připojil podpůrnou adresu a proti těm, kdož po něm následují, jen předloží-li směnku osobě uvedené v podpůrné adrese.¹²⁶

„... Pokud je na směnce vyznačena náhradní adresa, z níž vyplývá, že adresát má směnku v platebním místě přijmout nebo zaplatit, musí majitel, jsou-li splněny podmínky výkonu postihu splněny, směnku jí předložit k přijetí a, není-li zproštěn protestační povinnosti, dát ji protestovat z tohoto důvodu. Šlo by tak po protestu pro nepřijetí směnky o další protest, tzv. intervenční, honorační protest pro nepřijetí. Povinnosti protestovat směnku z tohoto důvodu může zprostit jen výstavce, neboť jeho doložka „bez protestu“ je účinná vůči všem. Stejná doložka připojená indosantem nebo avalistou je účinná jen vůči jim samotným, tedy i kdyby právě tito byli adresanty podpůrné adresy, nemohla by protestní povinnost odvrátit. Protest se musí uskutečnit ve lhůtě pro provedení protestu pro nepřijetí podle čl. I § 44 odst. 2 v platebním místě proti náhradní adrese, a to v protestní adrese vyplývající z čl. I § 87...“¹²⁷

2.5 Protest pro nezaplacení směnky čestným příjemcem nebo podpůrnou adresou

V úvodu si dovoluji ozřejmit, co je obsahem institutu čestného příjemce. Ohledně vysvětlení, co se rozumí pojmem podpůrná adresa, odkazuji na předcházející subkapitolu.¹²⁸

Placení a přijetí pro čest jsou druhy směnečné intervence (rovněž tak i podpůrná adresa). Zákon směnečný a šekový obsahuje jejich úpravu v ustanovení čl. I § 55 a násl. SŠZ. Jejich podstatou je dobrovolné převzetí závazku vedlejšího dlužníka. Z dikce ustanovení čl. I § 55 odst. 2 SŠZ se podává, že institut čestného přijetí

---

¹²⁶ Doslovné znění zákona.

¹²⁷ KOVARÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 5., dopl. vydání. Praha : C.H.Beck, 2011. S. 192.

¹²⁸ Viz subkapitola 2.4 Části C tohoto spisu.

nebo zaplacení nelze použít ve vztahu k hlavnímu dlužníku, a to ani v případě, že se jedná o avalistu hlavního dlužníka, který postavení hlavního dlužníka sdílí.¹²⁹

Subjektem institutu čestného příjemce nemůže být na základě ustanovení čl. I § 55 odst. 3 SŠZ akceptant směnky. S ohledem na skutečnost, že takovou doložku by bylo dle mého názoru považovat jen za nadbytečnou, nikoli však matoucí natolik, že by způsobila neplatnost směnky, domnívám se, že by se na ni hledělo jako na nenapsanou.

Obecně platí¹³⁰, že na práva a povinnosti výstavce vlastní směnky se na základě zákonného odkazu obsaženého v ustanovení čl. I § 77 SŠZ použijí ustanovení o příjemci směnky cizí, nestanoví-li zákon jinak. Na základě tohoto ustanovení se domnívám, že čestným příjemce nemůže být ani výstavce směnky vlastní.

Přijetí pro čest se na směnce vyznačí a čestný příjemce je podepíše.¹³¹ Tímto úkonem se čestný příjemce zavazuje jednak majiteli směnky a jednak i indosatářům, kteří následují v zápisech rubropisů za poctěným. Co do rozsahu závazku čestného příjemce, tento je stejný jako závazek poctěného.¹³²

Ustanovením čl. I ustanovení § 60 odst. 1 SŠZ určuje lhůtu pro provedení protestu pro neplacení čestným příjemcem nebo pro provedení protestu pro neplacení podpůrnou adresou na den následující po posledním dni pro zřízení protestu pro neplacení.¹³³ Pokud není tato lhůta dodržena, přichází majitel směnky ve smyslu ustanovení čl. I § 60 odst. 2 SŠZ o práva vůči poctěnému, respektive vůči tomu, kdo udal podpůrnou adresu, a dále vůči všem indosantům, kteří po něm následují, a současně vůči avalistům všech těchto osob. Tato úprava je poměrně značně přísná. Na druhou stranu směnečný a šekový zákon stanoví povinnost předložit směnku, případně učinit protest pro neplacení, pouze v případě, že osoba čestného příjemce, případně osoba udaná jako podpůrná adresa mají bydliště v místě platebním.

---

¹²⁹ Více viz Část B tohoto spisu.

¹³⁰ Vyplývá to z dikce ustanovení čl. I § 77 odst. 1 SŠZ, kterým je založeno přiměřené použití právní úpravy cizí směnky.

¹³¹ Srov. ustanovení čl. I § 57 SŠZ.

¹³² Srov. ustanovení čl. I § 58 odst. 1 SŠZ.

¹³³ Více k protestu pro neplacení viz subkapitola 2.5 Části C tohoto spisu.

Závěrem uvádím, že je možné vystavit jednu protestní listinu, kterou bude osvědčeno provedení protestu pro neplacení i provedení protestu pro neplacení čestným příjemcem či podpůrnou adresou.¹³⁴

2.6 Protest vydávací pro nevydání akceptačního stejnopisu směnky

Úprava protestu vydávacího pro nevydání akceptačního stejnopisu je obsažena v ustanovení čl. I § 66 odst. 2 SŠZ. Jeho účelem je stvrzení odmítnutí vydání stejnopisu směnky zaslání k přijetí. Majitel směnky, případně i jiná osoba, nemusí totiž nutně být přítomen předložení směnky směnečníkovi k akceptu.

K tomuto účelu se užívá akceptační stejnopis směnky, neboť majitel by neměl jediný originál směnečné listiny dávat z rukou a tím spíše by jej neměl ponechat v dispozici potenciálního dlužníka, neboť tento by jej mohl zničit či jinak znehodnotit. Nutno mít rovněž na paměti, že i samotné zaslání originálu směnky prostřednictvím poskytovatele poštovních služeb, může vést ke ztrátě cenného papíru a práv z něho plynoucích.

V situacích, kdy by však osobní vyhledání směnečníka působilo majiteli značné obtíže, může využít akceptačního stejnopisu, respektive jeho zaslání směnečníkovi. Na dalších stejnopisech a originálu směnky je pak v této souvislosti zapotřebí vyznačit osobu, které byl akceptační stejnopis odeslán.

Pokud směnečník akceptovat odmítne, je třeba tuto skutečnost zjistit protestem pro nepřijetí, o němž bylo pojednáno výše. Majiteli tím zůstanou zachována práva proti vedlejším dlužníkům.

Prostor pro provedení probíraného druhu protestu, tedy protestu vydávacího pro nevydání akceptačního stejnopisu, nastává ve chvíli, kdy směnečník odmítne vydat směnečnou listinu zpět. Tato skutečnost musí být osvědčena tedy protestní listinou, jinak majitel směnky ztrácí práva proti vedlejším postihovým dlužníkům.

Protestní orgán vychází přitom z jiného stejnopisu nebo originálu směnky, v němž je uvedena adresa, na niž byl zaslán akceptační stejnopis. Protestním místem je pak

---

¹³⁴ ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941, S. 293.

právě adresa takto uvedená, která obsahuje i jméno osoby, potenciálního akceptanta, který se ocitá v postavení protestáta a který by měl mít při sobě akceptační stejnopis.¹³⁵

Jestliže je proveden protest vydávací pro nevydání akceptačního stejnopisu, nezabavuje to majitele směnky povinnosti provést protest pro nepřijetí. Provedení obou těchto druhů protestů může však být osvědčeno v jedné protestní listině. Oba dva druhy protestu mohou být provedeny současně.¹³⁶

2.7 Protest vydávací pro nevydání prvopisu směnky majiteli směnečného opisu

Protest vydávací pro nevydání prvopisu směnky majiteli směnečného opisu je upraven v ustanovení čl. I § 68 odst. 1 SŠZ, kterým je držiteli prvopisu stanovena povinnost k vydání prvopisu majiteli směnečného opisu. Tato povinná osoba, která má v držení prvopis, musí být ve směnečném opisu označena. Pro toto označení je vhodné použít kromě jména i další identifikátory, které jsou sto rozlišit osoby, jež mají shodné jméno. Bude-li označení osoby, jež u sebe má prvopis směnky, absentovat, nebude možné provést vydávací protest pro nevydání prvopisu směnky.¹³⁷

Majitelem směnečného opisu nemusí být pouze remitent směnky. Směnečný opis může být totiž stejně jako prvopis směnky rubopisován na další nabyvatele. Pokud však bude jakákoli osoba požadovat vydání prvopisu směnky, musí svou legitimaci k nároku na vydání prvopisu prokázat nepřetržitou řadou indosamentů na opisu směnky.

Bude-li vydání prvopisu směnky řádně legitimovanému majiteli směnečného opisu odmítnuto, je tento majitel oprávněn vykonat postih proti všem svým předchůdcům, případně i proti jejich avalistům, podepsaným na směnečném opisu. To však pouze za splnění podmínky uvedené v ustanovení čl. I § 68 odst. 2 SŠZ, tedy že odepření vydání prvopisu prokáže protestní listinou.¹³⁸

---

¹³⁵ ROUČEK, František. *Nové Československé právo směnečné*, 1. Vydání. Praha: Státní tiskárna v Praze, 1927. S. 143.

¹³⁶ ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941, S. 319.

¹³⁷ ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941. S. 318.

¹³⁸ ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941. S. 318.

I v případě tohoto druhu protestu platí, že jeho opominutí nemá žádný vliv na práva vůči hlavním dlužníkům. Znamená však ztrátu práv vůči dlužníkům vedlejším.

Na směnečných opisech se objevují především dlužníci nepřímí, a z tohoto důvodu by měl být protest proveden, aby majiteli zůstala práva vůči nim zachována.

Práva spojená s prvopisem směnky nemohou být vykonána, dokud nemá věřitel tuto listinu k dispozici, neboť ji je třeba předložit soudu společně s návrhem na vydání směnečného platebního rozkazu. Bez jejího předložení nebude směnečný platební rozkaz vůbec vydán.

Pokud nedojde k vydání prvopisu směnky, bude v úvahu připadat podání reivindikační žaloby, tedy žaloby na vydání věci – prvopisu směnky. Doporučuji navrhnout eventuální petit, v rámci kterého bude požadována náhrada hodnoty směnky, neboť žalovaný bude s největší pravděpodobností tvrdit, že prvopis směnky již neexistuje.

Vhodnost zařazení eventuálního petitu plyne i z rozhodnutí Nejvyššího soud České republiky ze dne 20. 3. 2001, sp. zn.: 25 Cdo 2490/2000, kdy se soud vyjádřil v tomto smyslu: „...obvyklá praxe, kdy se zejména z důvodů procesní ekonomie nárok na náhradu škody připojuje k vindikační žalobě formou tzv. eventuálního petitu (žaloba na zaplacení pro případ, že povinnost vydat věc nebude možno z uvedeného důvodu uložit). Ani v tomto případě totiž požadavek na zaplacení peněžité částky nepřestává mít charakter nároku na náhradu škody se všemi již zmíněnými důsledky...“, tedy nebude-li eventuálně navrhováno vydání ekvivalentní hodnoty, bude žaloba zamítnuta pro neexistenci věci, a následně bude nutné podat samostatný návrh na náhradu škody.

Vzniklou újmu bude tvořit zejména směnečný peníz, a to s úroky, byly-li platně ujednány, šestiprocentní úroky ode dne splatnosti, útraty protestu a podaných zpráv, jakož i ostatní útraty a odměna ve výši jedné třetiny procenta směnečné sumy nebo v nižší dohodnuté výši. Tak je určeno ustanovením čl. I § 48 odst. 1 SŠZ, jehož obsahem je souhrn možných požadavků majitele směnky při postihu. V souvztažnosti k náhradě škody jde o soubor požadavků, jež by majitel směnky mohl uplatnit, byla-li by mu směnka vydána.

3. K doložce „bez protestu“

Majitel směnky může být oprostěn od povinnosti osvědčit odeřpení přijetí či placení protestem směnky. Stane se tak zařazením doložky „bez protestu“, „bez útrat“ nebo uvedením slov obdobného významu v textu směnky. Tato doložka jej však nezabavuje povinnost předložit směnku k přijetí či placení.

Pokud tedy je zmíněná doložka ve směnce obsažena, vylučuje aplikaci čl. I § 44 odst. 1 SŠZ. Jedná se totiž ve své podstatě o dohodu mezi prvými účastníky směnečného vztahu, kterou je stanoveno, že majitel směnky nemusí směnku protestovat.

Zproštění povinnosti protestu je upraveno v ustanovení § 46 SŠZ. Bude-li doložka připojena výstavcem, je účinná proti všem osobám, které se na směnku podepsaly.¹³⁹ Naproti tomu doložka vepsaná indosantem nebo avalistou je účinná jen proti nim.¹⁴⁰

„...Ovšem lze také prominouti jen protest pro neplacení, nebo jen protest pro nepřijetí apod. Forma prominutí jest předepsána, neboť musí býti psáno (ať rukou či jinak) a podepsáno. Ovšem stačí, stane-li se prominutí v kontextu směnečného prohlášení (v indosamentu, v avalu, v čestném přijetí), a proto také k prominutí výstavcovu stačí, stane-li se na směnce tak, že jest výstavcovým podpisem kryto...“¹⁴¹

Na práva a povinnosti mezi majitelem směnky a hlavními dlužníky však nebude mít toto vyloučení vliv, neboť pro ně není významné, zda byl protest zřízen či nikoli. Účinky této doložky vztahují se jen na poměry mezi majitelem směnky a vedlejšími dlužníky, a to sice dle dikce ustanovení čl. I § 53 odst. 1 SŠZ. Nebude-li směnka tuto doložku obsahovat je v zájmu jejího majitele protest pro nepřijetí nebo protest pro neplacení provést, aby mu zůstala zachována práva proti vedlejším dlužníkům.

Komentovaná doložka přes své systematické zařazení¹⁴² ve směnečném a šekovém zákoně nemá dosah pouze v souvislosti s protestem pro nepřijetí a neplacení směnky. „...Výslovně je uvedena možnost zprostit protestační povinnosti pro nepřijetí nebo neplacení směnky. Totéž je jistě nutno vztáhnout i na kontraprotest pro nepřijetí náhradní adresou podle čl. I § 56 odst. 2 i na kontraprotest pro neplacení náhradní

¹³⁹ Srov. ustanovení čl. I § 46 odst. 3 SŠZ.

¹⁴⁰ Srov. ustanovení čl. I § 46 odst. 3 SŠZ.

¹⁴¹ ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941, S. 254.

¹⁴² Čl. I, Část první, Oddíl sedmý SŠZ upravuje postih pro nepřijetí a pro neplacení.

adresou nebo čestným příjemcem podle čl. I. § 60 odst. 1. V obou případech totiž následuje intervenční protest až po protestu proti směnečníku pro nepřijetí nebo proti osobám určeným směnkou proplatit při dishonoraci. Bez předložení směnky k přijetí nebo k placení nepřichází v úvahu ani čestné přijetí nebo čestné placení. Proto se tato doložka vztahuje i na tyto případy... Osvědčení, že přijetí nebo placení nebylo možné dosáhnout ani na základě jiného stejnopisu, již je v podstatě zjištěním předvídaným v § 46 a doložka „bez protestu“ se vztahuje i na tuto povinnost...“¹⁴³.

„...Naopak doložka „bez protestu“ nedopadá na povinnost protestovat směnkou pod sankcí ztráty práv vůči vedlejším dlužníkům v případě protestu pro nezaplacení směnky čestným příjemcem nebo podpůrnou adresou upraveného v ust. § 66 odst. 2 SŠZ, 68/2, v případě protestu vydávacího pro nevydání prvopisu směnky majiteli směnečného opisu upraveného ust. § 68 odst. 2 SŠZ, protestu pro nedatovaný akcept u lhůtní vlistasměnky upraveného v ust. § 25 odst. 2 SŠZ a protestu pro nevidování lhůtní vlistasměnky vlastní upraveného v ust. § 78 odst. 2 SŠZ. Tyto druhy protestu musí být provedeny, neboť nemají souvislost s protestem pro nepřijetí a pro neplacení a nelze na ně tudíž vztáhnout ustanovení o užití doložky „bez protestu“ či její obdoby...“¹⁴⁴

Názor odlišný od názoru mého uvedeného v předchozím odstavci zastává František Rouček: „...Nutno však mít za to, že i jiné protesty lze prominouti neboť rovnají se resp. jsou v souvislosti s protesty uvedenými, tudíž lze prominouti i protest pro nejistotu (čl. 44 odst. 5) i protest vydávací (čl. 66), i protest pro nedatování (čl. 25 odst. 2)...“¹⁴⁵

4. Protestace směnky obecním úřadem

V následujícím textu bude probrána problematika protestace směnky obecním úřadem po praktické stránce. S ohledem na skutečnost, že vycházím z průzkumu provedeného za účelem sepsání své diplomové práce, dovoluji si celou analýzu ocitovat.

„...Protestace směnky obecním úřadem se provádí zcela výjimečně a obecní úřady se s žádostí o směnečný protest povětšinou neumějí vypořádat, jak osvětlím dále.

¹⁴³ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 5., dopl. vydání. Praha : C.H.Beck, 2011. S. 168.

¹⁴⁴ OŠKRDOVÁ, Marcela. *Vybrané instituty směnečného práva*. Praha, 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta. Vedoucí práce Marie Zahradníčková. S. 54.

¹⁴⁵ ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941. S. 254.

Je to dáno především historickým vývojem, kdy obecní úřady, a dříve národní výbory, nebyly jako protestní orgán prakticky vůbec využívány. „...Pokud jde o obce (města, městské části), není situace zcela jasná, stejně jako nebyla jasná ani za existence místních národních výborů. Pověření místních orgánů protestací je specialitou našeho současného směnečného práva a nemá u nás ani tradici. Protože z důvodů obecně známých nebyla současná zákonná úprava téměř vůbec používána, neexistují žádné zkušenosti s protestem prostřednictvím obecních orgánů...“¹⁴⁶

Inspirací pro zařazení tématu směnečného protestu v diplomové práci pro mě byla zkušenost z advokátní kanceláře, kdy bylo za klienta žádáno o provedení protestu směnky znějící na 8.000.000,- Kč, a to u Úřadu městské části Brno – Slatina. Jednalo se o protest pro nezaplacení směnky¹⁴⁷. S dostatečným předstihem byla odeslána písemná žádost. V odpověď přišlo vyjádření tamního právníka obecního úřadu, v němž byly shrnuty důvody, pro něž úřad městské části protestaci neprovede.

Nutno podotknout, že toto vyjádření bylo zasláno jménem obecního úřadu, jeho obsah byl však přinejmenším pochybný a zavádějící. Obecní úřad shrnul, že požadovaný úkon je častěji prováděn notářem či soudem a v tomto smyslu odkázal žadatele na příslušné úřady. Stran své povinnosti protestovat směnku uvedl Úřad městské části Brno – Slatina, že tato je sice stanovena zákonem směnečným a šekovým, avšak není obcím uložena zákonem o obcích. Dále bylo ve vyjádření obce uvedeno, že v případě, že by žadatel na protestaci směnky obecním úřadem trval, bude jeho povinností nahradit náklady na vyškolení pracovníka, který samotnou protestaci provede, a rovněž nahradit náklady na pořízení evidenční knihy, do níž se zaznamenávají učiněné protesty, a to z toho důvodu, že Úřad městské části Brno – Slatina směnečný protest nikdy neprováděl a není tudíž vybaven v tomto ohledu ani personálně, ani materiálně.

Tato argumentace je absurdní. Skutečnost, že správní orgán neprováděl určitý úkon, jej neopravňuje ke stanovení povinnosti nahradit náklady na školení svých pracovníků a pořízení záznamové knihy. Navíc uložení takové povinnosti by bylo zcela v rozporu se zásadou enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí a s ust. Čl. 11 odst. 5 z. č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů, jímž

---

¹⁴⁶ KOVAŘÍK, Z. *Renesance směnky XII*. Časopis Právní praxe v podnikání. 1993, č. 11, s. 21.

¹⁴⁷ Shrnutí v subkapitole 2.3. Části B tohoto spisu.

je stanoveno, že daně a poplatky lze ukládat pouze na základě zákona. Žádný zákon takovou povinnost neukládá. Mám však za to, že ze strany obecního úřadu se nejednalo o snahu o jakýsi druh hospodárnosti, avšak spíše o snahu odradit žadatele od požadavku na provedení protestu Úřadem městské části Brno – Slatina.

Domnívám se, že v případě, že by obecní úřad svůj postoj nezměnil a nadále odmítal provedení úkonu, a z tohoto důvodu by marně uplynula lhůta pro protest, majitel směnky by pozbyl práva vůči vedlejším postihovým dlužníkům a přímí dlužníci by nebyli sto směnečnou sumu uhradit, bylo by lze uvažovat o požadavku na náhradu škody dotčeným obecním úřadem, potažmo Českou republikou.

Tato zkušenost mne přivedla na myšlenku provedení výzkumu, jehož cílem bylo zjistit, jak se náhodně vybrané obecní úřady vypořádají s žádostí o směnečný protest.

Na 14 obecních úřadů v rámci celé České republiky, vždy po jednom v každém kraji, byla zaslána e-mailová zpráva s neformální žádostí o protestaci směnky. Tato žádost záměrně nesplňovala náležitosti podání (nebyla opatřena zaručeným elektronickým podpisem) a neobsahovala veškeré informace nutné k provedení. Žádost měla vzbudit dojem, že žadatel není s problematikou protestu obeznámen. Cílem bylo zjištění, zda úřady i přes chybějící náležitosti žádosti poskytnou občanovi pomoc či ho relevantně poučí o možných postupech.

Žádost byla odeslána dne 21. 1. 2013 v tomto znění: „Vážení, tímto žádám na základě ust. § 79 z. č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů, o učinění směnečného protestu pro neplacení směnky s datem splatnosti 6. 2. 2013, a to na adrese (pozn. Vždy uvedena adresa náležející do obvodu dané obce). Současně žádám o předběžné vyčíslení nákladů za výše uvedený úkon a sdělení informací souvisejících s provedením úkonu – datum a čas provádění úkonu, kontaktní osobu, za kterou se má věřitel dostavit apod. Děkuji, s pozdravem Marcela Oškrdová“, a to obecním úřadům následujících obcí:

- *Praha 7*
- *Brno – Slatina*

- Vrchlabí
- Brniště
- Baška
- Zlaté Hory
- Pustina
- Plzeň
- Čerčany
- Hrobčice
- Bohuslavice u Zlína
- Dalovice
- Vimperk
- Bystřice nad Pernštejnem

Pouze obce Vimperk, Zlaté Hory, Pustina, Plzeň a Dalovice nereagovaly žádným způsobem a věc tak vlastně vyřídily tak, že elektronické podání neobsahovalo zaručený elektronický podpis a nebylo ve lhůtě řádně doplněno. To je postup v souladu se zákonem.

Devět obcí ze čtrnácti se k žádosti vyjádřilo, což považují za úspěch, vzhledem k tomu, že to nebylo jejich povinností. Většina odpovědí dokonce svědčí o skutečnosti, že si pracovníci obecních úřadů problematiku alespoň v minimálním rozsahu nastudovali.

Pouze obce Praha 7¹⁴⁸, Brniště¹⁴⁹ a Čerčany¹⁵⁰ odpověděly v tom smyslu, že protest provedou. Navíc o postupu poučily žadatele a jejich přístup byl celkově velmi

---

¹⁴⁸ Odpověď Úřadu městské části Praha 7 na žádost o provedení protestu tvoří Přílohu č. 1 tohoto spisu.

¹⁴⁹ Odpověď Obecního úřadu Brniště na žádost o provedení protestu tvoří Přílohu č. 2 tohoto spisu.

¹⁵⁰ Odpověď Obecního úřadu Čerčany na žádost o provedení protestu tvoří Přílohu č. 3 tohoto spisu.

vstřícný. Obec Baška¹⁵¹ požádala o zaslání kopie směnky k posouzení, zda lze protest učinit, z čehož lze usuzovat na skutečnost, že následně by byl obcí protest proveden.

Obecní úřad Vrchlabí¹⁵² odkázal žadatele na notáře a soud, což odůvodnil zejména skutečností, že pro požadovaný úkon není stanoven správní poplatek. Odkázání na notáře a soud učinil rovněž obecní úřad v Hrobčicích¹⁵³ z důvodu absence vyškoleného personálu a stejně tak Úřad městské části Brno – Slatina¹⁵⁴, kdy bylo vyjádření odůvodněno obdobně jako v případě popsaném v úvodu této subkapitoly.

V případě obce Bohuslavice u Zlína¹⁵⁵ obecní úřad nejprve sdělil, že „vůbec netuší, o co jde, a žádá o upřesnění“ a následně reagoval takto: „...Vážená paní, já celkem chápu, že protest je úřední listina atd. (viz zákon směnečný a šekový), ale opravdu netuším, proti čemu mám podávat protest, když nemám vůbec žádné informace. Navíc, směnka má podle Vašeho dopisu splatnost 6. 2. 2013...“. Tato reakce svědčí o nepochopení problematiky, když zaměstnankyně úřadu hovoří o „podání protestu proti něčemu“. Následně bylo zaměstnankyni obecního úřadu sděleno: „...Protest ověřuje skutečnost, že věřitel poskytl směnečníkovi možnost ze směnky plnit, tudíž bude potřeba, aby úředník z OÚ šel se směnkovatelem na místo placení, 6. 2. 2013, 7. 2. 2013 nebo 8. 2. 2013, zjistil, že směnečník odmítl zaplatit a následně učinil protest, tedy vydal úřední listinu ... Na datu splatnosti nevidím žádný problém, proto nerozumím tomu, proč na něj upozorňujete...“. Na tuto e-mailovou zprávu již nebylo reagováno.

Obecní úřad obce Bystřice nad Pernštejnem¹⁵⁶ se vypořádal s žádostí sdělením: „...K níže uvedené žádosti sdělujeme, že nám zřejmě byla zaslána omylem, neboť na našem městském úřadu o žádné nezaplacené směnce nevíme...“. To svědčí o zcela zřejmém nepochopení žádosti v důsledku neznalosti zákona směnečného a šekového.

Místní úřady mají být mimo jiné nápomocny občanům při řešení různých situací všedního života. Protestace směnky sice není zcela obvyklým požadavkem, nicméně

---

¹⁵¹ Odpověď Obecního úřadu Baška na žádost o provedení protestu tvoří Přílohu č. 4 tohoto spisu.

¹⁵² Odpověď Obecního úřadu Vrchlabí na žádost o provedení protestu tvoří Přílohu č. 5 tohoto spisu.

¹⁵³ Odpověď Obecního úřadu Hrobčice na žádost o provedení protestu tvoří Přílohu č. 6 tohoto spisu.

¹⁵⁴ Odpověď Úřadu městské části Brno - Slatina na žádost o provedení protestu tvoří Přílohu č. 7 tohoto spisu.

¹⁵⁵ Odpověď Obecního úřadu Bohuslavice u Zlína na žádost o provedení protestu tvoří Přílohu č. 8 tohoto spisu.

¹⁵⁶ Odpověď Obecního úřadu Bystřice nad Pernštejnem na žádost o provedení protestu tvoří Přílohu č. 9 tohoto spisu.

povinnost ji provést vyplývá ze zákona směnečného a šekového ve spojitosti s ust. 61 a násl. zákona č. 128/2000 Sb. o obcích, ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž jen „zákon o obcích“ či „OZř“), a tudíž by ji na žádost protestanta měl obecní úřad provést.

Z uvedeného výzkumu však vyplývá, že se většina správních orgánů není schopna adekvátně s takovým úkolem vypořádat, místo toho odkazují na notáře a soudy. Je to dáno pravděpodobně tím, že se český veřejný sektor stále nenaučil přistupovat k občanům jako ke klientům, nesnaží se jim vyjít vstříc, ale spíše usiluje o to, aby občan vyhledal pomoc jinde.

Dalším neméně podstatným faktorem je skutečnost, že na zaměstnancích obce bez právního vzdělání nelze vyžadovat znalost právního řádu až do takových specifických oblastí jakou je směnečné právo, když není zvykem podávat žádost o protestaci u obecních úřadů a úředníci tak nemají kde nabýt potřebné zkušenosti a motivaci k sebevzdělávání. Nicméně jsem přesvědčena, že vystavit protestní listinu zvládne i člověk bez právního vzdělání, bude-li proškolen.

Jednou z důležitých součástí změny přístupu k protestaci obecním úřadem by měla být novelizace zákona o správních poplatcích, kdy by jí byla stanovena výše poplatku za směnečný protest vydaný obecním úřadem. Jako adekvátní výše správního poplatku se mi jeví částka 2.000,- Kč paušálně za vydání protestní listiny o jednom protestu. Za každý další protest vyznačený na téže listině by byl protestant povinován uhradit částku 1.000,- Kč. Tím by jednak došlo ke kompenzaci nákladů na provedení protestu, jednak by i zaměstnanci obecních úřadů byli prostřednictvím zákonné úpravy správního poplatku za protestaci obeznámeni s povinností k tomuto úkonu, neboť jak bylo uvedeno výše, nelze na v právu nevzdělaných lidech požadovat znalost celého právního řádu včetně všech jeho specifických oblastí. Zavedením tohoto správního poplatku by byli úředníci donuceni k seznámení se alespoň s dílčí částí směnečného a šekového zákona. Otázkou je, zda by byla vůle zákonodárce k přijetí novely zákona o správních poplatcích kvůli veřejné listině, kterou je oprávněn vystavit i soud a notář...“¹⁵⁷

---

¹⁵⁷ OŠKRDOVÁ, Marcela. *Výbrané instituty směnečného práva*. Praha, 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta. Vedoucí práce Marie Zahradníčková. S. 54

Část D – Domicil

V této části rigorózní práce se budu věnovat směnečnému institutu nazývanému domicil, někdy též označovaný jako umístěnka. Domicil je sice nepovinnou položkou, nicméně je-li tato připojena do textu směnečné listiny, může její nesprávné uvedení způsobit neplatnost celé směnky. Význam umístěnky, je-li ve směnce obsažena, je tedy nezanedbatelný a z toho důvodu by jí měla být věnována náležitá pozornost zejména ze strany majitele směnky, respektive potenciálních nabyvatelů tohoto cenného papíru.

1. Pojem, funkce, subjekty a forma domicilu

Zákonná úprava se nachází v ustanovení čl. I § 4 ZSŠ. Nepovinnost této doložky vyplývá z dikce předmětného ustanovení, které hovoří o možnosti směnku umístit u třetí osoby, nikoli o nutnosti tak učinit. Nebude tedy na závalu, bude-li domicil zcela absentovat.

Samotný pojem umístění se v komentovaném paragrafu nevyskytuje a zákon jej ani v jiné souvislosti neužívá. Zákon směnečný a šekový v této souvislosti uvádí, že směnku lze učinit splatnou u třetí osoby. Směnečněprávní teorie však běžně hovoří o domicilu, případně o umístěnce nebo častěji o umístění směnky.

1.1 Funkce domicilu

Umístěná směnka je splatná u třetí osoby. Umístětec by měl na základě předložení směnky v den splatnosti uhradit směnečnou sumu, prokáže-li předkladatel nepřetržitou řadou indosamentů, že je řádným majitelem směnky. Umístětec je rovněž osobou, které má být směnka předložena k placení a popřípadě u něj má být protestována pro neplacení.

Nejčastějším případem domicilu je umístění směnky u banky. Je tomu tak z důvodu omezení výše finančních prostředků, jež mohou být poskytnuty v hotovosti, na základě zákona č. 254/2004 Sb. o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž jen „zákon o omezení plateb v hotovosti“ či „ZOPH“). Ve smyslu ustanovení § 4 odst. 1 ZOPH je poskytovatel platby, jejíž výše přesahuje částku 270.000,- Kč povinen provést platbu bezhotovostně.

Dle druhého odstavce zmíněného ustanovení je pak příjemce platby, která uvedený limit přesahuje, povinen takové plnění odmítnout. Bude-li tedy směnečná suma vyšší než částka 270.000,- Kč, je směnečný dlužník povinen provést platbu bezhotovostně. Porušením ustanovení § 4 ZOPH se účastníci směnečného vztahu dopustí přestupku, za což může být fyzické osobě uložena pokuta až do výše 500.000,-Kč. Právnícká osoba se popsáním jednání dopouští správního deliktu s hrozbou sankce až do výše 5.000.000,-Kč.¹⁵⁸

Zní-li tedy směnka na nominální hodnotu vyšší než 270.000,- Kč, měli by na uvedenou povinnost pamatovat výstavce a remitent již při jejím vystavení, aby se vyhnuli případnému správnímu trestání a umístit směnku u banky či jiné instituce, která je oprávněna provádět bezhotovostní platby.

V praxi však pravděpodobně nebude často docházet k situaci, kdy by majitel směnky při její splatnosti namítal dlužníku ochotnému k úhradě směnečné sumy, že tuto nepřijme, neboť by se dopustil porušení těchto právních předpisů.

Je také pravdou, že správní orgány příslušné k posouzení spáchání popsanych deliktů¹⁵⁹ a k případnému uložení sankce za ně, se o takovém jednání v rozporu s platným právem je stěží dozvedí. Domnívám se, že ani jedna ze stran mimobankovní transakce by se ohlašování skutku sama dobrovolně postihu nevystavovala, a nemám ani za zcela běžné, že by správce daně, jemuž bylo předloženo účetnictví účastníka směnečněprávního vztahu, ve kterém by byl příjem takové částky v hotovosti zaznamenán, byl natolik aktivní, že by podněcoval k šetření tohoto jednání. Takový postup však vyloučit nelze a nakonec přichází do úvahy i možné oznámení nezúčastněné osoby, která se o těchto skutečnostech dozvěděla.

1.2 Subjekty

Hlavním subjektem domicilu je umístěnc, jinak též domiciliát. U toho je směnka učiněna splatnou. S ohledem na výše uvedené bude umístěncem pravidelně banka, avšak ze zákona neplyne, že by jím nemohla být i jakákoli jiná osoba, a to jak právnícká, tak i fyzická.

---

¹⁵⁸ Srov. ustanovení §§ 5, 6 ZOPH.

¹⁵⁹ Věřitel přijetím platby v hotovosti, dlužník jejím provedením.

Určení konkrétní osoby, u níž bude směnka učiněna splatnou, se bude zpravidla odvíjet od jejích vlastních vztahů k některému z účastníků směnečněprávního vztahu. Banka jakožto domiciliát bude často poskytovatelem běžných bankovních služeb směnečníkovi, případně výstavci směnky vlastní. Jestliže bude umístěncem osoba jiná, zpravidla bude mít rovněž určitý vztah k některé osobě na směnce podepsané, a to buď vztah osobní či klientské povahy. Směnku je tak možno domicilovat například u příbuzného hlavního dlužníka nebo u jeho advokáta. Je však možné aby umístěncem byla i osoba, se kterou se žádný z účastníků dříve neseťkal a tato osoba vykoná určité činnosti (zaplatí směnečnou sumu) na základě smlouvy ad hoc.

Nicméně určitý vztah je mezi účastníky zapotřebí, ať už půjde o vztah příbuzenský nebo založený smlouvou, kterou se domiciliát zaváže k úhradě předmětné částky. Jen stěží by totiž umístěncem na základě prezentace směnky v den splatnosti uhradil směnečnou sumu z dobré vůle, aniž by měl jistotu, že mu bude tato částka navracena, případně aniž by jej pojily pevné citové vazby k dlužníku. Domiciliát totiž není sám ze směnky zavázán a ani na ní není podepsán. Jeho povinnost zaplatit směnečnou sumu tak bude zpravidla založena jinou právní skutečností (př.: předchozím složením finančních prostředků u banky či do advokátní úschovy, závazkem dlužníka uhradit částku odpovídající směnečné sumě domiciliátovi v budoucnu na základě uzavření smlouvy o poskytnutí účelově vázaného úvěru apod.)

Jak judikatura, tak i odborná literatura dovozují, že domiciliátem může být remitent. S tímto názorem však zásadně nesouhlasím. Ze znění ustanovení čl. I § 4 SŠZ dovozují jeho gramatickým výkladem, že umístěncem by neměl být nikdo z účastníků základního směnečněprávního vztahu – tedy remitent, výstavce, ani směnečník. Směnečný a šekový zákon totiž v tomto případě stanoví, že směnku lze učinit splatnou u třetí osoby. Dle mého názoru účastníci základního směnečněprávního vztahu nejsou v pozici třetích osob, když se na tomto vztahu již při jeho vzniku podílí.

Vrchní soud v Olomouci v rozsudku ze dne 7. 2. 2006, sp. zn.: 7 Cmo 505/2004, však dovedl závěr jiný, přičemž se odvolal na starší i soudobou odbornou literaturu: „...*Citované ustanovení umožňuje výstavci směnky (popř. směnečníkovi, srov. § 27 ZSŠ) označit na směnce "třetí osobu", jejímž prostřednictvím má být směnka (zpravidla bezhotovostně) dlužníkem proplacena. Přestože striktní jazykový výklad tohoto*

ustanovení by mohl nasvědčovat závěru, že domiciliátem, tedy onou "třetí osobou", může být pouze osoba, která není zatím ani dlužníkem ze směnky, ani jejím věřitelem, odvolací soud je toho názoru, že dikci "u třetí osoby" nelze nijak přeceňovat. Je-li účelem umístění směnky určení osoby, prostřednictvím které bude směnečný dlužník svůj závazek plnit, je nepochybně nutné z okruhu v úvahu přicházejících osob vyloučit toliko osobu směnečníka, neboť takováto umístěnka by neměla za následek nic jiného než předložení směnky k proplacení ve skutečnosti nikoliv třetí osobě, ale dlužníkovi samotnému. Z uvedeného tedy plyne, že "třetí osobou" ve smyslu ustanovení § 4 ZSŠ může být - vyjma směnečníka - jakákoliv osoba, tedy i remitent (první majitel směnky). Nelze ostatně ani dost dobře vyloučit, že domiciliátem bude určena osoba, která dosud (při vystavení směnky) na směnce v žádném postavení nevystupuje, směnku však získá někdy později. V takovém případě nastane situace obdobná stavu namítanému, tj. i zde bude (může být) v době placení směnky osoba majitele a umístěnce totožná. I zde tedy bude majitel uplatňovat směnku sám u sebe, zatímco směnečný dlužník bude povinen, aby dostál své povinnosti ze směnky vyplývající, u domiciliáta zajistit proplacení směnky, ať již tím, že umožní majiteli si sám sobě na účet dlužníka zaplatit (např. formou inkasa), nebo dá bance příkaz k proplacení směnky. Nebrání-li zákon směnečný a šekový, aby popsaná situace nastala během existence směnečného vztahu, není pak ani žádného důvodu bránit umístění směnky u jejího majitele již při samotném jeho vzniku, tj. v okamžiku vystavení směnky...“.

Souhlasím s názorem, že umístěncem může být osoba, která v době vystavení směnky a určení domicilu, na směnce podepsána není, avšak v budoucnu se dostane do postavení osoby, jíž ze směnky plynou určitá práva a povinnosti, například jejím nabytím a případně dalším převodem. Takové nové postavení domiciláta však není v rozporu s ustanovením čl. I § 4 SŠZ, když v době, kdy byla směnka učiněna splatnou u třetí osoby, nebyl domiciliát v postavení majitele směnky, ani indosanta a byl tedy v době jednání, jehož výsledkem je umístění směnky, skutečně třetí osobou. Popsaná situace tak znění uvedeného ustanovení neodporuje.

V tomto ohledu mi přijde už více logické, aby umístěncem byl směnečník či výstavce směnky vlastní, neboť bude-li jím remitent, bude tento směnku prezentovat sám sobě při splatnosti, bude sám proti sobě zřizovat protest a sám sobě dá možnost

směnečnou sumu uhradit. Současně pak v postavení domiciliáta může provedení platby odmítnout a nebude mít povinnost o tom informovat hlavního dlužníka, kterému od nezaplacení směnečné sumy při splatnosti k dlužné částce přirůstají úroky a další nároky majitele směnky při postihu.

Zůstává sice faktem, že ve smyslu předchozího odstavce pak nastává stejná situace, jako by směnka byla již při svém vzniku umístěna u remitenta, nicméně to je vlastně výsledkem náhody, respektive je to situace, kterou s největší pravděpodobností strany směnečného vztahu při vystavení směnky nezamýšlely a dost možná o ní ani neuvažovaly. Podstatné však je, že domiciliát, který se později stal jejím řádným majitelem, byl v době umístění směnky skutečně třetí osobou.

Dle mého názoru soud v uvedeném rozhodnutí překročil svou pravomoc, když vybočuje z mezí nalézání a výkladu práva a namísto toho určuje, že dané ustanovení a jeho formulaci „nelze přeceňovat“. Směnka je mimo jiné ceněna pro svou vysokou formálnost, která je takovým výkladem narušena a ve svém důsledku vede k právní nejistotě, když takový postup – konstatování, že právní úpravu nelze přeceňovat, by napříště mohl soud použít při výkladu jakéhokoli jiného ustanovení zákona směnečného a šekového. Umísťovací doložku, kdy by domiciliátem byl stanoven některý z účastníků základního směnečného vztahu, je podle mne tedy třeba považovat za neplatnou. V případě soudního sporu je však třeba mít na zřeteli, že autoři odborných publikací i soudy ve svých rozhodnutích zastávají většinou názor opačný.

Dle mého názoru by ani výstavce směnky (ať už vlastní či cizí) a směnečník neměli být určeni jako umístěnci, a to ze stejného důvodu, jako jsem uvedla výše. Při nominování hlavního dlužníka domiciliátem je takové jednání i v rozporu s logikou, neboť jím nedochází ke změně osoby, která je při splatnosti směnky povinna vyplatit směnečnou sumu. To sice uvedl soud v citovaném rozhodnutí, avšak bez vyjádření, zda je taková směnka neplatná, respektive zda je třeba doložku domicilu považovat za nenapsanou. Přitom však uvedl, že směnečníka je třeba vyloučit z okruhu osob, jež mohou být umístěncem, protože takový domicil nemá za následek změnu osoby poskytující plnění majiteli směnky. Soud dále zhodnotil, že kterákoli jiná osoba odlišná od směnečníka se může ocitnout v postavení umístěnce. Domiciliátem tak dle tohoto judikátu může být jak remitent, tak i výstavce směnky cizí. S ohledem na skutečnost,

že postavení výstavce směnky vlastní je obdobné jako postavení směnečníka, lze toto rozhodnutí vztáhnout i na něj, a tedy výstavce směnky vlastní nemůže být ustanoven domiciliátem.

Dalším úskalím umíst'ovací doložky je situace, kdy je uveden fakticky neexistující domicil. Taková umístěnka, je-li po formální stránce v pořádku, nezapřičiňuje neplatnost směnky, a dokonce není doložka ani považována za nenapsanou. Vyplývá to mimo jiné z usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 5. 1997, sp. zn.: 5 Cmo 40/96: „...*Není při tom významné, zda Banka A. Praha má nebo nemá pobočku v Novém Boru, stejně jako není důležité, zda existuje jednatelství v Mělníku a zda toto je organizačně přičleněno k pobočce v Novém Boru. Jde o formální čtení formálního zápisu na směnce, a i kdyby takových složek vůbec nebylo, je stejně směnka splatná v Mělníku u jednatelství Banky A. Praha, a. s....*“. Jedná se o ochranu nabyvatelů směnečné listiny, kteří nejsou povinni zkoumat materiální správnost zápisů na směnce.

Tím spíše pak v případě, kdy umístětec zanikne po vystavení směnky, není tím způsobena neplatnost cenného papíru. Tento závěr je možno podložit nálezem Ústavního soudu ze dne 11. 9. 2012, sp. zn.: III. ÚS 2038/10, v němž se uvádí: „...*Jde jen o čtení formálního zápisu na směnce; stejně tak není na překážku platnosti směnky, jestliže by místo, kde by měla být směnka při splatnosti předložena k placení (jednatelství Agrobanky Praha, a. s. v Hradci Králové), již neexistovalo...*“.

Dalším subjektem podstatným při užití domicilu je osoba, která připojuje umíst'ovací doložku. V ustanovení čl. I § 4 ZSŠ je užit pasivního tvaru: „...*Směnku lze učinit splatnou u třetí osoby...*“. Z toho lze dovodit, že toto právo nenáleží pouze výstavci směnky. Připojit doložku tak může i směnečník. Směnečný a šekový zákon toto oprávnění směnečníkovi přiznává dokonce výslovně, a sice v ustanovení čl. I § 27 odst. 1 SŠZ, kde se dočteme, že neoznačil-li výstavce domiciliáta, přičemž jako platební místo určil místo odlišné od směnečnickova bydliště, může tak učinit směnečník při přijetí. Toto právo tedy směnečníkovi náleží pouze, budou-li splněny podmínky citovaného ustanovení. Nutno však zmínit, že směnečník nemůže doplnit chybějící údaj platebního místa, ani platební místo změnit, může však určit umístění v rámci platebního místa.

Problematickým je výklad ustanovení čl. I § 27 odst. 2 SŠZ. Tím je umožněno směnečníkovi udat adresu v místě, kde se má platit v případě, že je směnka splatná v jeho bydlišti. Není totiž zcela zřejmé, zda je tak směnečník oprávněn směnku za splnění uvedených podmínek směnku učinit splatnou u třetí osoby. Zdeněk Kovařík se jednoznačně přiznává právo směnečníka směnku domicilovat: „...*Slovům „udat adresu“ je jistě nutno rozumět tak, že může jít jak o adresu samotného směnečníka, podrobněji určenou než vyplývá ze směnky, ale i o stanovení umístěnce, který by směnku při předložení za směnečníka zaplatil...*“.¹⁶⁰

Osobně se přikláním k názoru Josefa Kotáska¹⁶¹ a domnívám se, že ustanovením čl. I § 27 odst. 2 SŠZ není směnečníkovi v tomto případě přiznáno právo připojit umístovací doložku. Směnečník může pouze upřesnit místo, v němž má být směnka prezentována a zaplacená, případně protestována, pokud je místo placení rovněž bydlištěm směnečníka. Pakliže výstavce směnky cizí uvede v textu například, že místem placení je Praha a směnečník má v hlavním městě své bydliště, může následně při předložení k placení kdo směnky připsat adresu Václavské náměstí 1, Praha.

1.3 Forma domicilu

Forma umístovací doložky není směnečným a šekovým zákonem předepsána. Je tedy zcela na vůli osoby, která doložku připojuje, jakým způsobem tak učiní. V předtištěných vzorech bývá nadepsáno „splatno u“ a do volného prostoru určeného k doplnění by pak měla být doplněna osoba umístěnce.

Pravidelně bude domicil zařazen do původního textu směnky a bude se tedy nacházet na její lícové straně. Nelze však vyloučit ani umístění domicilu na stranu rubovou, pokud se pod doložkou bude nacházet podpis osoby, která ji připojila, aby bylo možno posoudit, že tato osoba byla k takovému jednání oprávněna.

Umístěncem musí být vždy osoba. Fyzická či právnická. Uvedení místa není a nemůže z podstaty věci nikdy být domicilem. I pokud by do prostoru předtištěné směnky, který je určen pro vepsání umístěnce, byl doplněn text, který neoznačuje osobu,

---

¹⁶⁰ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 5., dopl. vydání. Praha : C.H.Beck, 2011. S. 112

¹⁶¹ KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: Komentář*. Vyd. 1. Praha : WoltersKluwer ČR, 2012. S. 169

ale místo, nebude se jednat o platnou domicilační doložku. Umístěním tedy není následující:

Splatno u: V budově Unicredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., pobočka
Jugoslávská 29, 120 00 Praha

Platný domicil by měl tuto formu:

Splatno u: Unicredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., pobočka
Jugoslávská 29, 120 00 Praha

Budova Unicredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. není osobou, nýbrž místem. A proto taková doložka nemůže být domicilem, neboť nesplňuje požadavky směnečného a šekového zákona na osobu domiciliáta, respektive na jeho označení. Druhý uvedený příklad však tyto nároky splňuje, a proto se jedná o platnou umístěнку.

Směnečný a šekový zákon nepožaduje, aby byl domiciliát označen i adresou bydliště, případně sídlem. Naopak uvedení místního údaje může způsobit neurčitost textu a v jejím důsledku neplatnost směnky.¹⁶²

Jestliže bude umístěncem určen označením osoby bez uvedení sídla, případně bydliště, jedná se o dostatečnou specifikaci domiciliáta. Jestliže například bude mít umístěncem v daném platebním místě více provozoven, je možno směnku předložit v kterékoli z nich a na platnost směnky i domicilační doložky nebude mít tato skutečnost vliv. Tuto tezi je možno podpořit rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn.: 9 Cdo 3964/2007, v němž soud konstatoval: „...*Z hlediska určitosti platebního místa přitom není - oproti mínění dovolatele - významné, zda se v rámci směnkou vymezeného platebního místa případně nachází více provozoven označené osoby, v nichž by mohla být směnka k placení předložena... Jak správně uzavřel odvolací soud, nacházelo-li by se v platebním místě skutečně více poboček označené banky, mohl by pak majitel předložit směnku k placení podle své volby v kterékoliv z nich...*“. Toto rozhodnutí sice pojednává o určitosti platebního místa a nikoli domicilu, avšak mám za to, že je lze aplikovat i na domicil, neboť je-li takové určení dostačující pro povinnou doložku, je tím spíše dostačující pro položku nepovinnou.

---

¹⁶² K rozporu platebního místa a domicilu viz následující kapitola.

Jestliže je na směnce uvedeno číslo bankovního účtu, nelze je považovat za umístěnku, jedná se totiž pouze o doložku informativního charakteru. „...*ohledně uvedení čísla účtu, na který se má platit, odkazuje soud na Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ve věcech občanských, č. 11513, jak je uspořádal JUDr. František Vážný: Platnosti směnky nejsou na závalu dodatky, jež jsou sice zbytečné, ale jež nečiní směnku nesrozumitelnou v tom, komu bylo placení slíbeno nebo tím, že si směnka obsahově v platebním slibu odporuje. Platnosti vlastní směnky nevadí, jsou-li vedle podpisu výstavce a jeho platebního slibu remitentovi ještě zvlášť uvedeny adresa výstavce a jiné dodatky (poukaz, by směnka byla dána na účet)...*“¹⁶³

Dle mého mínění, pokud bude v předtištěné směnečné listině v prostoru pro doplnění domiciliáta uvedeno: „(Splatno u): na účet č. 215963852/0100 vedený u Komerční banky, a.s.“ nejedná se o umístěnku. Banka (právnícká osoba) je sice obsahem uvedeného textu, avšak v návaznosti na uvedení čísla bankovního účtu a pouze v souvislosti s ním. Smyslem a účelem této informativní doložky je určení čísla, kam má být směnečná suma při splatnosti poukázána, nikoli určení osoby umístěnce.

Naproti tomu, bude-li doložka uvedena ve tvaru: „(Splatno u): „Česká spořitelna, a.s., č.ú: 852465951/0800“, bude se jednat o platné určení domicilu. Takový text je možno rozdělit na část, která určuje umístěnce, tedy text „Česká spořitelna, a.s.“, a část, která obsahuje informativní doložku „č.ú: 852465951/0800“. Není pak podstatné, že úmyslem stran základního směnečného vztahu bylo určit číslo účtu, na který má být směnečná suma poukázána.

2. Rozpor platebního místa a domicilu

Ačkoli je umístěnka nepovinnou doložkou, může její nesprávné uvedení zapříčít neplatnost celé směnečné listiny a v důsledku toho nedobytnost směnečné sumy. Dojde-li totiž k rozporu mezi domicilem a platebním místem, bude na jeho základě směnka vnitřně rozporná a neurčitá, a tedy neplatná.

Nejvyšší soud judikoval k otázce určitosti platebního místa rozsudkem ze dne 28. 6. 2006, sp. zn.: 29 Odo 1645/2005: „...*údaje o místu, kde má být placeno, nesmí být rozporné, a nelze akceptovat ani uvedení místa placení způsobem alternativním.*

---

¹⁶³ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 24. 10. 2011, sp. zn.: 24 Cm 32/2009.

V takových případech by totiž nebylo možno jednoznačně a bez jakýchkoli pochybností určit, kde (v jakém místě) má výstavce směnky vlastní povinnost plnit a majitel takové směnky právo plnění vyžadovat...“.

K rozporu mezi umístěnkou a platebním místem může dojít v případě, že domicilační doložka obsahuje geografický údaj, respektive adresu, a tato je odlišná od místa platebního. Nebude pak zjevné, v jakém místě má být směnka prezentována a uhrazena, případně protestována.

Jestliže bude platební místo určeno jako Praha a domicilem bude pobočka České národní banky v Brně, nebude možné určit, zda je tedy směnka splatná v Praze či Brně. Stanoví tak i ustálená judikatura, když určuje, že místní údaj uvedený u umístěnce není významný pouze z hlediska odlišení osoby domiciliáta, ale jedná se o modifikaci platebního místa.

Vrchní soud se v tomto smyslu vyjádřil v rozsudku ze dne 30. 6. 1999, sp. zn.: 9 Cmo 160/99, kdy ve směnce vlastní bylo jako místo placení uvedeno Praha, a tato směnka byla domicilována u E & K Data, CZ, s.r.o., Nymburk, J. Gagarina 1901. Soud vyhodnotil směnku jako neplatnou pro vnitřní rozpornost, když se v ní nacházela dvě vzájemně si odporující místa placení, a to Praha a adresa v Nymburku. Bylo konstatováno, že není zřejmé, kde má být směnka předložena k placení. Majitel směnky sice argumentoval tím, že adresa uvedená u domiciliáta je jeho sídlem a pro určení platebního místa absentuje předložka, která by určovala jiné platební místo, soud se však k jeho názoru nepřiklonil: „...*U obchodního jména umístěnce byla uvedena adresa „Nymburk, J. Gagarina 1901“, je proto zřejmé, že směnka byla učiněna splatnou u žalobce na této adrese (okolnost, že uvedená adresa je sídlo žalobce je bez právního významu) a je zcela nepodstatné, zda byla uvedená adresa zaznamenána jako „Nymburk, J. Gagarina 1901“ nebo způsobem „v Nymburku, J. Gagarina 1901“. Odvolací soud neakceptoval názor odvolatele, že s ohledem na to, že nebyla použita předložka „v“ u vypsání adresy uvedené pod jménem umístěnce, tato adresa pouze identifikuje umístěnce, ale nikoliv platební místo. Nelze předpokládat, že případným indosatářům, na které může být směnka indosována, by mohlo být známo, že adresa uvedená pod jménem umístěnce není platebním místem, ve kterém má být směnka předložena umístěnci k placení, nýbrž že se pouze jedná o další údaj identifikující umístěnce (v této*

souvislosti je nutno poznamenat, že umístětec byl dostatečně identifikován již svým obchodním jménem). S ohledem na uvedené místo placení Praha je v předmětné listině rozpor mezi domicilem a platebním místem. Takovou směnku není možné řádně předložit k placení...“.

To ovšem neznamená, že je jakýkoli místní název uvedený u domiciliáta třeba nutně považovat za modifikaci platebního místa. Rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2014, sp.zn.: 29 Cdo 3081/2012, bylo určeno, že: „...*V poměrech projednávané věci sporná směnka obsahuje údaj, podle něhož je splatná „u Agrobanky Praha, a. s. filiálky Pardubice, jednatelství Hradec Králové“.* Se závěrem odvolacího soudu, podle něhož nejde v daném případě o údaje rozporné a je z nich jednoznačně zřejmé, že platebním místem směnky je (statutární město) Hradec Králové, se Nejvyšší soud ztotožňuje. Jakkoli není pochyb o tom, že domicilační doložka obsahuje několik místopisných údajů, je zřejmé, že smyslem posuzovaného zápisu na sporné směnce není určit více platebních míst, jež by si navzájem konkurovala, nýbrž naopak vymezit (prostřednictvím konkrétní organizační složky domiciliáta) jediné místo, kde by měla být směnka k placení prezentována...“.

Soud dále uzavřel, že jednotlivé místní údaje je nutno posuzovat v jejich vzájemné souvislosti a nikoli odděleně, neboť vzal za nepochybné, že směnka je splatná domiciliáta, jímž je obchodní společnost Agrobanka Praha, a. s., a to v jejím jednatelství v Hradci Králové, jež organizačně náleží pod pobočku banky v Pardubicích.

Závěr

V tomto spisu jsem se věnovala specifickým institutům směnečného práva. Podrobně detailně jsem rozebrala směnečný indosament, aval, protest a domicil. Kromě uvedení zákonné úpravy a jejího rozboru bylo mým cílem prezentovat zmíněné teze na soudobé judikatuře.

Mou snahou bylo upozornit i na rozporné názory autorů odborných publikací věnujících se směnečnému právu. V této souvislosti jsem si dovolila uvést vlastní názory, mnohdy odporující názorům předních českých odborníků.

Rozhodnutí zahraničních soudů ani zahraniční literaturu jsem v práci záměrně nepoužila. Cílem rigorózní práce nebyla komparace právního stavu v jiném státě.

V úvodu spisu jsem si stanovila za cíl práce popisnou metodou podrobit rozboru výše uvedené instituty směnečného práva.

V Části A, která je nejrozsáhlejším dílem rigorózní práce jsem popsala směnečný indosament, jeho formu, funkci a druhy. V Části B jsem pak uvedla smysl a účel směnečného avalu a hovořila jsem o jeho praktickém využití i jeho úskalích. Část C se zaměřovala na směnečný protest, který je poměrně opomíjeným institutem, nicméně z hlediska zachování práv vůči vedlejším dlužníkům nesmírně podstatným. V souvislosti s ním jsem uvedla i výsledky svého výzkumu použitého v mé diplomové práci, abych dostatečně ilustrovala praktické problémy spojené se snahou o protestaci směnky obecním úřadem. V poslední části, totiž v Části D rigorózní práce, jsem pak shrnula poznatky o nepovinné doložce, prostřednictvím které je směnka učiněna splatnou u třetí osoby. V souvislosti s domicilem jsem pak nejvíce uváděla oponentní postoje k názorům jak soudů, tak i odborné literatury.

Mám za to, že cíle, jež byly stanoveny v úvodu spisu, jsem splnila, a práce obsahuje dostatečně detailní popis všech čtyř směnečněprávních institutů.

Použitá literatura

CHALUPA, R. *Zákon směnečný a šekový Komentář 1. díl Směnky*. 2. vyd. Praha: Linde, 2006. s. 550.

KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. Vyd. 1. Praha : C.H. Beck, 2014. 264 s. ISBN 978-80-7400-515-2

KOTÁSEK, J., POKORNÁ, J., RABAN, P. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005.

KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový: Komentář*. Vyd. 1. Praha : WoltersKluwer ČR, 2012. 420 s. ISBN 978-80-7357-965-4

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 642 s. ISBN 978-7400-402-5

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 5., dopl. vydání. Praha: C.H.Beck, 2011. 475 s. ISBN 978-80-7400-385-1

OŠKRDOVÁ, Marcela. *Indosace směnky* [online]. Brno, 2011. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Josef Kotásek Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/216105/pravf_b/>.

OŠKRDOVÁ, Marcela. *Vybrané instituty směnečného práva*. Praha, 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta. Vedoucí práce Marie Zahradníčková.

ROUČEK, František. *Jednotný směnečný řád*, 1. Vydání. Praha: Českomoravský kompas, 1941

ROUČEK, František. *Nové Československé právo směnečné*, 1. Vydání. Praha: Státní tiskárna v Praze, 1927. S. 143

Časopisecká literatura

KOVAŘÍK, Z. *Renesance směnky XII*. Časopis Právní praxe v podnikání. 1993, č. 11, s. 21

Judikatura

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 24. 10. 2011, sp. zn.: 24 Cm 32/2009
Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 28. 4. 2014, sp. zn.: 59 Cm 395/2013
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 5. 1997, sp. zn. 5 Cmo 40/96
Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 5. 1998, sp. zn. 5 Cmo 14/97
Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 4. 1999, sp. zn.: 9 Cmo 678/1998
Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 6. 1999, sp. zn.: 9 Cmo 160/99
Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 10. 1999, sp. zn.: 9 Cmo 306/97
Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 7. 2004, sp. zn.: 5 Cmo 242/2004
Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 2. 2006, sp. zn.: 7 Cmo 505/2004
Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 10. 2006, sp. zn. 12 Cmo 231/2006
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 10. 2014, sp. zn.: 5 Cmo 290/2014
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2001, sp. zn.: 25 Cdo 2490/2000
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2001, sp. zn.: 32 Cdo 1338/2000
Rozsudek Nejvyššího soudu v rozsudku ze dne 22. 8. 2002, sp. zn.: 25 Cdo 1839/2000
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2003, sp. zn.: 29 Odo 483/2002
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2003, sp.zn.: 29 Odo 430/2002
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2004, sp. zn.: 29 Odo 810/2003
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 2005, sp. zn.: 29 Odo 1114/2004
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2005, sp. zn.: 29 Odo 1261/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 2006, sp. zn.: 29 Odo 280/2005
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2006, sp.zn.: 29 Odo 1645/2005
Rozsudek Nejvyššího soud ze dne 22. 8. 2006, sp.zn. 29 Odo 459/2005
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2006, sp.zn.: 29 Odo 1285/2006
Rozsudek Nejvyššího soud ze dne 25. 4. 2007, sp. zn.: 29 Odo 1636/2005
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2008, sp. zn.: 29 Odo 1620/2006
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn.: 29 Cdo 3964/2007
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn.: 29 Cdo 2270/2007
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2009, sp. zn.: 29 Cdo 3727/2007
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sp. zn.: 29 Cdo 3922/2008
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2011, sp. zn.: 29 Cdo 3413/2010
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn.: 29 Cdo 806/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 4. 2014, sp. zn.: 29 Cdo 1779/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2014, sp. zn.: 29 Cdo 3081/2012

Nález Ústavního soudu ze dne 11. 9. 2012, sp. zn.: III. ÚS 2038/10

Nález Ústavního soudu ze dne 18. 7. 2013, sp. zn.: IV. ÚS 457/10

Seznam příloh

Příloha č. 1

Odpověď Úřadu městské části Praha 7 na žádost o provedení protestu

Příloha č. 2

Odpověď Obecního úřadu Brniště na žádost o provedení protestu

Příloha č. 3

Odpověď Obecního úřadu Čerčany na žádost o provedení protestu

Příloha č. 4

Odpověď Obecního úřadu Baška na žádost o provedení protestu

Příloha č. 5

Odpověď Obecního úřadu Vrchlabí na žádost o provedení protestu

Příloha č. 6

Odpověď Obecního úřadu Hrobčice na žádost o provedení protestu

Příloha č. 7

Odpověď Úřadu městské části Brno - Slatina na žádost o provedení protestu

Příloha č. 8

Odpověď Obecního úřadu Bohuslavice u Zlína na žádost o provedení protestu

Příloha č. 9

Odpověď Obecního úřadu Bystřice nad Pernštejnem na žádost o provedení protestu

Směnečný indosament a další navazující instituty směnečného práva

Rigorózní práce se zabývá čtyřmi specifickými instituty směnečného práva, a sice směnečným indosamentem, směnečným avalem, směnečným protestem a domicilem. Každému z těchto institutů je věnována samostatná část práce označená vždy písmeny A – D, přičemž nejrozsáhlejší je pojednání o směnečném indosamentu. Je tomu tak proto, že indosament se jako jediný z těchto směnečných institutů využívá i při dispozici s jinými cennými papíry, a má tedy určitý přesah mimo směnečné právo, na rozdíl od ostatních institutů, které se užívají prakticky výhradně v souvislosti se směnkami, respektive šeky. Z vlastní praxe je mi známo, že hojně užívaným institutem směnečného práva je i institut směnečného avalu, tedy i tomuto je s ohledem na jeho frekventovanost věnována značná část práce zaměřená především na praktické problémy spojené s postavením avalisty, ale i na další aspekty tohoto institutu.

Přestože směnečný protest, respektive jeho užití je dle mého názoru na ústupu, zařadila jsem ho s ohledem na jeho výjimečné atributy mezi popisované instituty. V poslední části jsem se pak pokusila o shrnutí problematiky domicilování směnky. Domicil jakožto nepovinná doložka směnečné listiny, může se jevit svým významem nedostatečný v porovnání s instituty směnečného práva popsány v částech A – C rigorózní práce.

Každá ze čtyř částí práce je pak strukturována do kapitol a podkapitol, aby byl text pro čtenáře přehlednější. V úvodu je v každé z částí věnována část teorii směnečného práva týkající se toho kterého institutu ovšem současně je rozebírána zejména soudobá judikatura, tedy je akcentována i praktická stránka věci.

Podstata soudních rozhodnutí je vždy uvedena a zpravidla okomentována, aby byla zjevná souvislost s konkrétním ustanovením hmotného práva.

V Části C, která se zabývá směnečným protestem, jsem využila průzkum, který jsem provedla v roce 2013 a který jsem použila ve své diplomové práci zabývající se rovněž směnečným protestem. V rámci tohoto průzkumu jsem na 14 obecních úřadu zaslala žádost o protestaci směnky. Odpovědi jednotlivých obecních úřadů jsem následně vyhodnotila. Tyto odpovědi jsou přílohou mé rigorózní práce.

Cílem rigorózní práce bylo podat ucelený výklad o jednotlivých institutech

směnečného práva s uvedením relevantní judikatury tak, aby byly zkoumány podrobeny i drobné detaily a skrytá úskalí jednotlivých specifických institutů směnečného práva.

Endorsement and other related institutes of the law of negotiable instruments

The rigorous thesis is dealing with the specific institutes of the negotiable instruments – endorsement, aval, protest and domicile.

The thesis is divided into four parts marked with letter A – D.

As the most important institute of the law of negotiable instruments, endorsement is described in Part A. The content and purpose of endorsement is considered there as well as its different forms, types and effects.

Part B of the thesis is focused on the problem of aval. At first, there are theoretical and legal principles of aval described with the reference to court decisions when suitable.

At the beginning of part B there is a summary of the general securing institutes of civil law. Then, the specific securing institutes of the law of negotiable instruments are discussed. These two are included in the first chapter.

The second chapter of the part B is dealing with the principles of accesory and subsidiarity of aval and possible subjects of aval. Afterwards, the requirements of form and content of aval are described.

In the Part C the issue of protest is explained. In the first chapter the legal grounds of protest are discussed while the subjects of the process of protest are highlighted. After that the whole text of the next chapter is considering the specific types of protest.

In the third chapter the issue of the clause „without protest“ and clauses with the similar effect are analyzed.

Finally, the protest at the municipal office and the research in this field is presented in the fourth chapter.

Part D is examining the issue of domicile. The first chapter is consisting of three sections. Each section is focusing on the specific issue: function, subjects and forms of domicil.

In the second chapter the difference between the place of payment and domicile is recognized.

The cases of the use of institutes are more elaborated in the Part B and Part D for the better explanation of the issue of the law of negotiable instruments.

Klíčová slova

v českém jazyce: indosament, aval, protest, domicil

v anglickém jazyce: endorsement, aval, protest, domicile,

VED OP Rozhoňová Martina Mgr. et Mgr. (Rozhonova@p7.mepnet.cz)

FW: Žádost o provedení směnečného protestu

29. 1. 2013, 13:56:10

Komu:

Kopie: Dvořáková Věra JUDr.

Vážená paní Oškrdová,

v návaznosti na Váš níže připojený e-mail Vám sděluji následující:

Při hledání pravidel procesní úpravy místního směnečného protestu je třeba vycházet ze samotného zákona č. 191/1950 Sb., směnečného a šekového, ve znění pozdějších předpisů, s tím, že přiměřeně se použije zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Řízení je možno zahájit pouze na návrh, přičemž forma, jakou se protestant má obrátit na protestní orgán, není uvedena, může se tak stát jak písemným podáním, tak i osobně, ústně. V žádosti je třeba uvést druh požadovaného protestu a označit osobu, proti které protest směřuje, protestant by rovněž měl popsat okolnosti vedoucí k protestaci směnky a řádně se legitimovat tak, aby byla bez pochybností ověřena jeho totožnost. K žádosti je třeba vždy přiložit originál směnky.

Na základě žádosti pak protestní orgán založí spis. Do spisu je třeba zaznamenat veškeré skutečnosti týkající se protestace.

Protest je možné účinně vykonat pouze v zákonem stanovené lhůtě. Protestační lhůta protestu pro neplacení se stanoví v závislosti na druhu splatnosti konkrétní směnky. V případě lhůtní vistasměnky, datosměnky nebo fixní směnky, je třeba protest učinit v některém ze dvou pracovních dní následujících po dni splatnosti směnky. Jde-li o směnku splatnou na viděnou, jedná se o lhůtu jednoho roku ode dne vystavení směnky. Následkem zmeškání protestační lhůty je prekluze všech postižných práv proti nepřímým dlužníkům ze směnky. Protestovat směnku lze pouze v pracovní den v době od 9:00 hod. do 18:00 hod. Mimo tuto dobu pouze se souhlasem protestovaného:

Protestace u orgánu místní správy nepodléhá správnímu poplatku. Jiné náklady (jako např. náhrada zmeškaného času, cestovné, atd.) se protestnímu orgánu nehradí.

K Vaší žádosti dále uvádím, že tato byla podána elektronicky bez uznávaného elektronického podpisu dne 21.1.2013. S ohledem na shora uvedené bylo třeba, aby byla v souladu s ustanovením § 37 odst. 4 Správního řádu ve lhůtě 5 dní řádně doplněna, příp. potvrzena. Uvedená lhůta skončila dne 28.1.2013. Jelikož nedošlo k doplnění či potvrzení Vaší žádosti, musím konstatovat, že tato nebyla podána řádně.

Ze žádosti dále nelze nijak identifikovat protestanta. Chybí jakékoli identifikační údaje kromě jména a příjmení, taková identifikace je zcela nedostatečná.

Stejně tak chybí identifikační údaje osoby, proti které má být protestní úkon učiněn.

Především však chybí originál směnečné listiny, což je nejzásadnější vadou Vaší žádosti.

Žádost by bylo dále dobré rovněž doplnit o stručný popis okolností směřujících k protestaci směnky a zejména o sdělení, zda má protestant zájem se úkonu účastnit.

V souladu s ustanovením § 37 odst. 3 Správního řádu Vás tímto vyzývám k odstranění shora popsaných vad Vaší žádosti a sice ve lhůtě do 01.02.2013. Za tímto účelem se dostavte, prosím, osobně na Odbor právní Úřadu městské části Praha 7, kde se Vám budeme v této věci rádi dále věnovat. Svoji návštěvu ohlašte, prosím, předem e-mailem na této adrese nebo na některém z níže uvedených tel. kontaktů.

S pozdravem

Martina Rozhoňová

Mgr. et Mgr. Martina Rozhoňová
vedoucí odboru právního
ÚŘAD MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHA 7
nábř. Kpt. Jaroše 1000
170 00 Praha 7
tel: 220 144 039, 220 144 182
mobil: 605 896 421
e-mail: rozhonova@p7.mepnet.cz
www.praha7.cz

From: Krátký Jakub
Sent: Tuesday, January 22, 2013 1:43 PM
To: VED OFI Petr Pelka Ing.; VED OP Rozhoňová Martina Mgr. et Mgr.
Subject: FW: Žádost o provedení směnečného protestu

From: Marcela Oškrdová
Sent: Monday, January 21, 2013 12:39 PM
To: poda1
Subject: Žádost o provedení směnečného protestu

Vážení,

tímto žádám na základě ust. § 79 z.č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů, o učinění směnečného protestu pro neplacení směnky s datem splatnosti 4.2.2013, a to na adrese Jankovcova 2, Praha. Současně žádám o předběžné vyčíslení nákladů za výše uvedený úkon a sdělení informací souvisejících s provedením úkonu – datum a čas provádění úkonu, jméno kontaktní osoby, za kterou se má věřitel dostavit apod.

Děkuji, s pozdravem

Marcela Oškrdová

Obec Brniště (obec@brniste.cz)

Re: žádost o provedení směnečného protestu

23. 1. 2013, 16:34:24

Komu:

Dobrý den, k Vaši žádosti sdělujeme, že vzhledem k tomu, že uvádíte datum splatnosti směnky 6.2.2013 nabízíme Vám termín k sepsání protestní listiny a úkolů souvisejících dne 7.2. či 8.2.2013 od 10.00 hodin. Žádáme Vás o upřesnění termínu. S sebou vezměte platný občanský průkaz a originál směnky. Náklady budou účtovány ve výši 1% ceny dlužné částky (dle ceníku notářů). Dle mé informace údajně u okresního soudu toto sepsání je bezplatné, takže zvažte. Chládková

----- Original Message -----

From: Marcela Oškrdová

To: obec@brniste.cz

Sent: Monday, January 21, 2013 1:46 PM

Subject: žádost o provedení směnečného protestu

Vážení,

tímto žádám na základě ust. § 79 z.č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů, o učinění směnečného protestu pro neplacení směnky s datem splatnosti 6.2.2013, a to na adrese nacházející se na území obce. Současně žádám o předběžné vyčíslení nákladů za výše uvedený úkon a sdělení informací souvisejících s provedením úkonu – datum a čas provádění úkonu, jméno kontaktní osoby, za níž se má věřitel dostavit apod.

Děkuji, s pozdravem

Marcela Oškrdová

----- Informace od ESET NOD32 Antivirus, verze databaze 7914 (20130121)

Tuto zprávu proveril ESET NOD32 Antivirus.

<http://www.eset.cz>

=

Ing. Petr Fojtík (tajemnik@cercany.cz)

zadost o provedeni smenecneho protest

24. 1. 2013, 12:10:42

Komu: '

Vážená paní Oškrdová,

rád bych Vás požádal o doplnění Vaší žádosti o učinění směnečného protestu pro neplacení směnky. Především pak o uvedení obvodu protestního místa (zda se skutečně nalézá na katastru obce Čerčany), současně sdělte okolnosti protestace, druh žádaného protestu (pro neplacení, pro nepřijetí aj), označte protestovaného a předložte originál příslušného směnečného dokumentu, a to buď samotnou směnku, případně některý z jejich stejnopisů nebo směnečný opis. V žádném případě nepostačí fotokopie směnky, ověřené opisy nebo jiné náhražky.

I když Vaše žádost postrádá náležitosti (elektronický podpis, případně podepsání žádosti do tří dnů osobně) a náležitosti podání dle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění, tj. krom jména a příjmení i datum narození a adresu trvalého pobytu, vyjde Vám náš úřad vstříc.

Vzhledem k absenci výše zmíněných informací Vám nelze poskytnout požadované informace o době provedení úkonu. Protestovat směnku lze pouze v pracovní den od 9.00 do 18.00 hodin a mimo tuto dobu, jen se souhlasem protestovaného. S ohledem k době splatnosti 6.2.2013 je nutno provést protest do dvou dnů tj. 7. nebo 8. února 2013. Nejlépe za Vaší účasti. Proto Vás žádám o poskytnutí telefonního kontaktu, pro možnost dojednání návštěvy, případně o osobní návštěvu na Obecním úřadu Čerčany, Václavská 36, v úředních hodinách (pondělí a středa 8,00-12,00 a 13,00 – 17,00 hodin, čtvrtek 8,00-12,00hod) u tajemníka obecního úřadu Ing. Petra Fojtíka k identifikaci a předložení požadovaných dokumentů, tak aby mohla být provedena administrace a kontrola možnosti výkonu protestace (nejlépe nejdéle jednu hodinu před koncem úřední doby).

Na základě právních předpisů nelze předběžně vyčíslit náklady dle Vaší žádosti. Protestace u orgánu místní správy nepodléhá správnímu poplatku. Jiné náklady (např. náklady na dostavení se do místa protestního, náhrada zmeškaného času) se protestnímu orgánu nehradí.

S pozdravem

Petr Fojtík
tajemník OÚ Čerčany

Václavská 36
257 22 Čerčany
317 776 311
725441300

Irena Babicová (i.babicova@baska.cz)

FW: zadost o provedeni smenecneho protestu

22. 1. 2013, 15:01:11

Komu:

Kopie: 'RNDr. Martin Čajánek, Ph.D.'

Dobrý den,

žádám Vás tímto o zaslání kopie směnky k posouzení, zda je možno podání směnečného protestu.

Děkuji.

S pozdravem

Irena Babicová
starostka obce Baška
T: 558 649 002
M: 724 179 147
E: i.babicova@baska.cz

-----Original Message-----

From: podatelna@baska.cz [mailto:podatelna@baska.cz]

Sent: Monday, January 21, 2013 3:13 PM

To: i.babicova@baska.cz

Subject: Fw:zadost o provedeni smenecneho protestu

-----Puvodni zasilka-----

Od: Marcela Oskrdova

Komu: epodatelna@baska.cz;<podatelna@baska.cz>;

Odeslano: pondeli 21.1.2013 13:53:48

Vec: zadost o provedeni smenecneho protestu

"
"
"

Vazeni,

tímto zadám na základě ust. u 79 z.c. 191/1950 Sb., smenečný a sekový, ve znění pozdějších předpisů, o učinění smenečného protestu pro neplacení

smenky s datem splatnosti 6.2.2013, a to na adrese nachazejici se na uzemi obce. Soucasne zadam o predbezne vycisleni nakladu za vyse uvedeny ukon a sdeleni informaci souvisejicich s provedenim ukonu - datum a cas provadeni ukonu, jmeno kontaktni osoby, za niz se ma veritel dostavit apod.

Dekuji, s pozdravem

Marcela Oskrdova

•
•
•

Ostatní

LETTER.HTM

2 kB

Rypl Vladimír (ryplvladimir@muvrchlabi.cz)

žádost o vykonání směnečného protestu

21. 1. 2013, 16:57:14

Komu:

Vážená paní,

obdrželi jsme Vaši žádost o vykonání směnečného protestu dle ust. § 79 zák.č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

Jsme si vědomi obsahu ustanovení, na které ve své žádosti odkazujete, i skutečnosti, že dle ust. § 22 zák.č. 367/1990 Sb. je tato přenesená působnost v kompetenci městského úřadu.

Nicméně se domníváme, že se jedná spíše o opomenutí zákonodárce než o záměr převést tuto agendu na obce. O tom svědčí i skutečnost, že pro daný úkon není stanoven žádný správní poplatek, zatímco např. soudy, které tuto činnost mohou dle téhož ustanovení vykonávat, pro tento úkon soudní poplatek mají stanoven.

Doporučoval bych Vám proto, obrátit se na soud nebo notáře, kteří se touto činností z podstaty své činnosti zabývají a je jim nepochybně bližší.

Z hlediska obce by už jen ta skutečnost, že pro tento úkon není stanoven správní poplatek, způsobila zřejmě nepřekonatelnou překážku.

S pozdravem

Vladimír Rypl

Městský úřad Vrchlabí
vedoucí kanceláře starosty a tajemníka
tel. 499 405 340, 737 225 668
e-mail: ryplvladimir@muvrchlabi.cz

Ostatní

Rypl Vladimír.vcf

416 B

Podatelna Hrobčice (podatelna@hrobvice.cz)

RE: žádost o provedení směnečného protestu

23. 1. 2013, 10:51:42

Komu:

Vážená paní Oškrdová.

Ve věci provedení protestu směnky na základě Vašeho požadavku ze dne 21. 1. 2013 Vám sděluji, že Vaše žádost nesplňuje základní požadavky a není přiložena ani kopie směnky. Zároveň jsem nucena Vám sdělit, že v současných podmínkách obecního úřadu Hrobčice není možno provést sepsání protestní listiny, neboť obecní úřad nedisponuje odborným pracovníkem, který by tento úkon provedl. Doporučuji aby jste se v této věci obrátila na soud nebo notáře.

Jana Syslová
Starostka obce
OBEC HROBČICE
Hrobčice 41
417 57 Hrobčice
Tel./fax: +417 828 015
podatelna@hrobvice.cz
www.hrobvice.cz
www.facebook.com/obec.hrobvice

 cid:image001.jpg@01CD6A3C.7CE44890

From: Marcela Oškrdová
Sent: Monday, January 21, 2013 2:05 PM
To: podatelna@hrobvice.cz
Subject: žádost o provedení směnečného protestu

Vážení,

tímto žádám na základě ust. § 79 z.č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů, o učinění směnečného protestu pro neplacení směnky s datem splatnosti 6.2.2013, a to na adrese nacházející se na území obce. Současně žádám o předběžné vyčíslení nákladů za výše uvedený úkon a sdělení informací souvisejících s provedením úkonu – datum a čas provádění úkonu, jméno kontaktní osoby, za níž se má věřitel dostavit apod.

Chamber of Municipalities of the Czech Republic
 Úřad městských obcí
 Brno, Mělník

VŠEOBECNÝ ODBOR, BUDÍNSKÁ 2, 627 00 BRNO

VÁŠ DOPIS ČJ.:

ZE DNE:

NAŠE ČJ.:

SPIS. ZN.:

Vážená paní

Marcela Oškrdová

VYŘIZUJE: JUDr. Radim Janků
 TEL.: 533 433 574
 FAX: 545 216 285
 E-MAIL: janku.radim@mcslatina.cz
 ID DS: bj9b3rx
 DATUM: 05.02.2013

(cestou e-mailu)

Žádost o protest směnky

K Vaší žádosti podané ze dne 21.1.2013 cestou e-mailové zprávy ve věci protestace směnky, sdělujeme:

Protože otázka protestace směnek není upravena zákonem č. 128/2008 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, ani obce pro takový úkon nemají příslušnou metodiku a včetně vypracovaných pracovních postupů, a dále nejsou zpravidla personálně, kvalifikačně a věcně pro takovou činnost vybaveny, nelze předpokládat řádné provedení úkonu protestu směnky obcí. To plyne i z právní literatury týkající se protestace směnek jakož i textů zveřejněných na internetu k dané problematice.

Uvádíme pro Vaši informaci k otázce protestačních orgánů výběr z následujících pramenů:

Prameny z právní literatury:

7. Obecní protest

Setkat se ve směnečné praxi s reálně uskutečněným obecním protestem jistě nebude pravidlem. Obecní úřady nejsou na protestaci směnek v drtivé většině případů personálně ani kvalifikačně vybaveny. Zákon o obcích na protestační povinnost obcí nepamatuje. Z tohoto důvodu nelze účastníkům směnečných vztahů příliš doporučit, aby se s uskutečněním protestu spoléhali na obecní úřady.

Pramen:

Identifikační číslo (ASPI ID): LIT15720CZ

Druh: Komentář Ze dne: 19.01.1998

Autor: Chalupa, Radim

Název: Zákon směnečný a šekový. Komentář. Doplnující předpisy. Protest a některé jiné směnečné úkony. § 79

Pramen: ASPI rok: 1996

Obecní protest

Setkat se ve směnečné praxi s reálně uskutečněným obecním protestem jistě nebude pravidlem. Obecní úřady nejsou na protestaci směnek v drtivé většině případů personálně ani kvalifikačně vybaveny. Zákon o obcích na protestační povinnost obcí nepamatuje.

Identifikační číslo (ASPI ID): LIT15372CZ

Druh: Článek/Autorský text Ze dne: 01.10.2000

Autor: Hudcová, Zdenka

Název: Směnky a šeky

PrRa rok: 2000 číslo: 10 strana: 17

Plný název pramene: PrRa – Právní rádce

Kdo protest provádí?

Kdo protest provádí, tzn. kdo může být tzv. protestním orgánem? ZSŠ stanoví v čl. I § 79, že protest musí být učiněn soudem, notářem nebo místním národním výborem. Pokud jde o místní národní výbor, jde o ustanovení překonané. V současné době by patrně muselo jít o obecní úřad. Fakticky je neaplikovatelné. Pokud jde o provedení protestu soudem, současně platný občanský soudní řád neupravuje, ba ani nepředvídá činnost soudu při protestu směnek, a to ani v části třetí, hlavě páté (§ 175a a násl.), která upravuje různé druhy tzv. nesporných řízení, ani v části sedmé (§ 352), upravující jinou činnost soudu. Jedinou možností dává provedení protestu notářem. Notářský řád (zákon č. 358/1992 Sb.) na něj pamatuje v § 76, i když jen pouhým odkazem na ustanovení zvláštního předpisu, tj. ZSŠ.

Identifikační číslo (ASPI ID): LIT2304CZ

Druh: Článek/Autorský text Ze dne: 01.04.1993

Autor: Píšek, Z.

Název: Směnečný protest

Pramen: PRA. rok: 1993 číslo: 2 strana: 44

Plný název pramene: PRA. - Právní rádce

Prameny z internetu:

<http://www.upol.cz/uploads/media/Protest.doc>

obce – neexistují zkušenosti s protestem prostřednictvím obecních orgánů; právní úprava nemá o protestaci směnek žádnou zmínku; lze pouze v rámci přenesené působnosti - tyto protesty zpoplatnění nepodléhají

(pozn.: rozuměj není stanoven správní poplatek, avšak žádný právní předpis nestanoví, že se úkon protestu obce jako protestního orgánu provede bezúplatně, přichází v úvahu účelně vynaložené náklady na výkon úkonu protestu)

Náklady protestu – při protestu je nese objednatel sám, ale po protestu se stávají součástí postihových práv

<http://www.catania.cz/nejcastejsi-dotazy/smenka-protest.html>

Orgánem, který protest vykonává, je **soud** nebo **notář** nebo **obecní úřad** (v zákoně je stále uveden místní národní výbor – § 79 čl. I SŠZ) Věcně příslušný je soud okresní, místní příslušnost není stanovena, je tedy na volbě protestujícího. S odbornými znalostmi, které jsou potřebné k provedení protestu, lze u obecních úřadů počítat pouze výjimečně, je tedy vhodné obracet se na soudy a notáře. Protest se vykonává v místě, kde má dojít k uskutečnění protestovanému úkonu, v našem případě k přijetí nebo zaplacení směnky.

Tolik k některým pramenům.

Jestliže jste předpokládala, že žádostí o protest směnky na obec ušetříte náklady na poplatky, je takový předpoklad jen podmíněně správný - opravdu není za úkon protestu provedený obcí stanoven právní normou poplatek (ze zřejmých důvodů – zákonodárce s prováděním úkonu protestu směnky obcí nepočítal). Avšak protože současně není právní předpis, který by stanovil, že takový úkon provede obec jako protestační orgán bezúplatně, tj. že věcně vynaložené náklady na provedení úkonu jdou na náklad obce jako protestačního orgánu, povinnost protestanta jako objednatele úkonu protestu hradit náklady, tj. v daném případě náklady na provedení protestu ve skutečně vynaložené výši, by Vás neminuly.

Pro skutečnost nevybavenosti obce pro takové úkony (jak shora uvedeno), přichází v úvahu, kdyby obec takový úkon činila, buď zajištění externího odborníka (prakticky jediná možná volba je notář), kdy by notář účtoval odměnu nikoli podle úkonu protestu, ale jako běžnou notářskou práci s

odměnou vypočtenou podle peněžní hodnoty předmětu úkonu spolu s dalšími náklady, nebo teoreticky kdyby obec v případě, že by měla kvalifikovaného pracovníka pro takový účel, by vyúčtovala náklady, které by zahrnuly přípravu pracovníka na provedení úkonu (u nás konkrétně 3 hodiny samostudia a přípravy vlastního pracovního postupu) a čas na provedení vlastního úkonu protestu (min. 2 hodiny), kdy by se účelně vynaložené náklady počítaly z průměrné hodinové mzdy takového kvalifikovaného pracovníka, tj. v našem případě ze mzdy vedoucího všeobecného odboru, který jako jediný na našem úřadu přichází v úvahu z hlediska kvalifikačních předpokladů pro provedení takového úkonu. K tomu by bylo nutno připočítat další věcné skutečně vynaložené náklady, např. na splnění evidenční povinnosti podle zákona 191/1950 Sb., kdy tento náklad by byl oprávněný, neboť by byl použit ad hoc pro jediný případ v rozmezí 18 let, co MČ Brno-Slatina jako obec existuje a nelze předpokládat, že bude evidenční povinnost v rozumné míře dále využívána. V obou uvedených případech by souhrnně věcné náklady mohly být vyšší, než náklady na notáře jako protestačního orgánu, kdy by přicházel v úvahu poplatek 1000,- Kč (paušální částka) za úkon protestu + věcné náklady (např. dopravné do místa protestu). Protože vedoucí všeobecného odboru má pro nejbližší dobu naplánovány jiné úkoly, které nesnesou odkladu a nelze u nich stanovit přesný časový rozvrh, neboť jejich provedení je závislé na úkonech třetí strany, přichází v úvahu jedině objednání externího kvalifikovaného profesionála (notáře) na provedení úkonu protestu naším úřadem.

Na druhé straně Vaše žádost o protestaci směnky nespĺňuje podmínky k provedení samotného úkonu protestu, protože Vámi zasláná e-mailová zpráva není podepsaná kvalifikovaným osobním certifikátem (elektronickým podpisem) a nebyla nám doručena v listinné formě vlastnoručně podepsaná, dále protože jste nepředložila originál směnky ani případně neposkytla takové údaje ze směnky, aby bylo možno vůbec úkon směnečného protestu připravit a provést za předpokladu, že originál směnky poskytnete nejpozději v den, kdy má být provedení protestního úkonu zahájeno. Úkon směnečného protestu je na protestačním orgánu, který si sám volí prostředky pro objektivizaci protestního úkonu. Vaše formulace „*učinění směnečného protestu pro neplacení směnky s datem splatnosti 6.2.2013, a to na adrese Zlínská 7, Brno. Současně žádám .... sdělení informací souvisejících s provedením úkonu – datum a čas provádění úkonu*“ je tedy v daném kontextu irelevantní.

Pokud očekáváte, že na směnku bude provedena notifikace o protestu, kromě samotné protestní listiny by náš úřad i přes možnou praxi takovou notifikaci neučinil, protože není uložena povinnost notifikace o protestu zákonem.

Ze shora uvedených důvodů doporučujeme se obrátit s objednávkou úkonu protestu na některého notáře, popř. na soud.

S pozdravem
JUDr. Radim Janků
vedoucí všeobecného odboru
ÚMČ Brno-Slatina

Úřad městské části města Brna
Brno-Slatina
Budinská 2, 627 00
-4-

Marcela Oškrdová (OSKRDOVA@seznam.cz)

Zobrazit konverzaci

Re: Re: Re: žádost o provedení směnečného protestu

23. 1. 2013, 16:01:07

Komu: bohuslaviceuzl@seznam.cz

Protest ověřuje skutečnost, že směnkovatel poskytl směnečníkovi možnost ze směnky plnit, tudíž bude potřeba, aby úředník z OÚ šel se směnkovatelem na místo placení, 6.2.2013, 7.2.2013 nebo 8.2.2013, zjistil, že směnečník odmítl zaplatit a následně učinil protest, tedy vydal úřední listinu. Z důvodu právní opatrnosti a povinnosti mlčenlivosti dodám kopii směnky dva dny před datem provádění protestu. Na datu splatnosti nevidím žádný problém, proto nerozumím tomu, proč na něj upozorňujete.

----- Původní zpráva -----

Od: bohuslaviceuzl@seznam.cz

Datum: 23. 1. 2013

Předmět: Re: Re: žádost o provedení směnečného protestu

Vážená paní Oškrdová,

já celkem chápu, že protest je úřední listina atd.(viz zákon směnečný a šekový), ale opravdu netuším, **proti čemu** mám podávat protest, když nemám vůbec žádné informace. Navíc, směnka má podle Vašeho dopisu splatnost 6.2.2013.

Jana Puškáčová

----- Original Message -----

From: Marcela Oškrdová

To: bohuslaviceuzl@seznam.cz

Sent: Wednesday, January 23, 2013 1:08 PM

Subject: Re: Re: žádost o provedení směnečného protestu

Vážená paní Puškáčová,

protest je úřední listina, kterou je oprávněn vystavit obecní úřad. Podrobnosti naleznete v zákoně směnečném a šekovém.

----- Původní zpráva -----

Od: bohuslaviceuzl@seznam.cz

Datum: 22. 1. 2013

Předmět: Re: žádost o provedení směnečného protestu

Omlouvám se, ale vůbec netušíme o co jde. Sdělte prosím bližší informace.

Jana Puškáčová, obec Bohuslavice u Zlína

----- Original Message -----

From: Marcela Oškrdová

To: bohuslaviceuzl@seznam.cz

Sent: Monday, January 21, 2013 2:07 PM

Subject: žádost o provedení směnečného protestu

Vážení,

tímto žádám na základě ust. § 79 z.č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů, o učinění směnečného protestu pro neplacení směnky s datem splatnosti 6.2.2013, a to na adrese nacházející se na území obce. Současně žádám o předběžné vyčíslení nákladů za výše

uvedený úkon a sdělení informací souvisejících s provedením úkonu – datum a čas provádění úkonu, jméno kontaktní osoby, za níž se má věřitel dostavit apod.

Děkuji, s pozdravem

Marcela Oškrdová

_____ Informace od ESET NOD32 Antivirus, verze databaze 7919
(20130122) _____

Tuto zprávu proveril ESET NOD32 Antivirus.

<http://www.eset.cz>

=

_____ Informace od ESET NOD32 Antivirus, verze databaze 7922
(20130123) _____

Tuto zprávu proveril ESET NOD32 Antivirus.

<http://www.eset.cz>

=

eva spatkova (eva.spatkova@bystricenp.cz)

FW: žádost o provedení směnečného protestu

23. 1. 2013, 10:35:37

Komu:

Dobrý den,

K níže uvedené žádosti sdělujeme, že nám zřejmě byla zaslána omylem, neboť na našem městském úřadu o žádné nezaplacené směnce nevíme.

S pozdravem

JUDr. Eva Špatková
tajemnice MěÚ
Městský úřad
Příční 405
593 15 Bystřice nad Pernštejnem

te. 566 590 332

e-mail : eva.spatkova@bystricenp.cz

From: Marcela Oškrdová

Sent: Monday, January 21, 2013 1:41 PM

To: posta

Subject: žádost o provedení směnečného protestu

Vážení,

tímto žádám na základě ust. § 79 z.č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů, o učinění směnečného protestu pro neplacení směnky s datem splatnosti 6.2.2013, a to na adrese nacházející se na území obce. Současně žádám o předběžné vyčíslení nákladů za výše uvedený úkon a sdělení informací souvisejících s provedením úkonu – datum a čas provádění úkonu, jméno kontaktní osoby, za níž se má věřitel dostavit apod.

Děkuji, s pozdravem

Marcela Oškrdová